

การศึกษาความรู้และภาวะผู้นำด้านการทำงานเป็นกลุ่มของเด็กที่มีความสามารถพิเศษ
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จากการฝึกกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์

ปริญญานิพนธ์
ของ
ชิตชนประภา จำเริญรกุล

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาพิเศษ
พฤษภาคม 2547
ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

การศึกษาความรู้และภาวะผู้นำด้านการทำงานเป็นกลุ่ม ของเด็กที่มีความสามารถพิเศษ
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จากการฝึกกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์

บทคัดย่อ
ของ
ชิตชนประภา จำเริญกุล

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาพิเศษ
พฤษภาคม 2547

ชิตนประภา จำเนียรกุล. (2547). การศึกษาความรู้และภาวะผู้นำด้านการทำงานเป็นกลุ่มของเด็กที่มีความสามารถพิเศษ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จากการฝึกกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์.

ปริญญาโท กศ.ม.(การศึกษาพิเศษ).กรุงเทพฯ:บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
คณะกรรมการควบคุม: ศาสตราจารย์ศรียา นิยมธรรม, ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ไพฑูรย์ โพธิ์สาร

การวิจัยครั้งนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาความรู้และภาวะผู้นำด้านการทำงานเป็นกลุ่มของนักเรียนที่มีความสามารถพิเศษด้านระดับสติปัญญา ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จากการฝึกกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์กลุ่มตัวอย่างเป็นเด็กที่มีความสามารถพิเศษด้านระดับสติปัญญา ที่มีผลคะแนนความรู้เกี่ยวกับการเป็นผู้นำการทำงานเป็นกลุ่มต่ำกว่า 50 เปอร์เซนต์ ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนพระราชานุวัตรอุปถัมภ์วิทยา จำนวน 9 คน ดำเนินการทดลองโดยจัดฝึกกิจกรรมระหว่างวันที่ 5 - 28 มกราคม 2547 จำนวน 18 ครั้ง ดำเนินการทดลองโดยใช้ แผนการทดลองแบบ One Group Pre test – Post test Design. เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาประกอบด้วยแผนการฝึกกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์เพื่อพัฒนาภาวะผู้นำด้านการทำงานเป็นกลุ่ม แบบสังเกตทักษะภาวะผู้นำด้านการทำงานเป็นกลุ่มสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลคือ The Wilcoxon Matched -Pairs Signed – Ranks Test

ผลการวิจัยพบว่า

1. ความรู้เกี่ยวกับผู้นำการทำงานเป็นกลุ่มของนักเรียนที่มีความสามารถพิเศษด้านระดับสติปัญญาหลังเข้ารับการฝึกกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์อยู่ในระดับสูง
2. ภาวะผู้นำด้านการทำงานเป็นกลุ่มของนักเรียนที่มีความสามารถพิเศษด้านระดับสติปัญญาหลังเข้ารับการฝึกกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์อยู่ในระดับปานกลาง
3. ความรู้เกี่ยวกับผู้นำการทำงานเป็นกลุ่ม ของนักเรียนที่มีความสามารถพิเศษด้านระดับสติปัญญา หลังเข้ารับการฝึกกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์สูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01
4. ภาวะผู้นำด้านการทำงานเป็นกลุ่มของนักเรียนที่มีความสามารถพิเศษด้านระดับสติปัญญาหลังเข้ารับการฝึกกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์มากขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

**A STUDY ON KNOWLEDGE AND LEADERSHIP SKILLS IN GROUP WORK
OF THE GIFTED CHILDREN IN PRATHOM SUKSA VI
BY USING DYNAMIC GROUP.**

**AN ABSTRACT
BY
CHINNAPRAPA JAMNIANKUL**

**Presented in partial fulfillment of the requirements
for the Master of Education degree in Special Education
at Srinakharinwirot University
May 2004**

Chinnaprapa Jamnianskul. (2004). ***A study on knowledge and leadership skills in group work of the gifted children in Prathom Suksa VI by using dynamic group.*** Master thesis, M. Ed. (Special Education). Bangkok : Graduate School, Srinakharinwirot University.
Advisor Committee : Prof. Sriya Niyomthum, Asst. Prof. Pitoon Potisaan.

The purpose of this study was to compare knowledge and leadership skills before and after using dynamic group of the gifted children. The samples of this study consisted of 9 gifted children in Prathom Suksa VI of Pracharajupprathumvitthaya School. The experiment was conducted by using dynamic group for 18 times from 5 - 28 January 2004. The experiment was managed by using one group pretest--posttest design. The instrument included leadership training program, leadership test, and leadership skill test. The data were analyzed by using the Wilcoxon Matched - Pairs Signed - Ranks Test.

The results of this study indicated that :

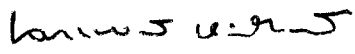
1. Knowledge in group work of the gifted children after the leadership training program was in high level.
2. Leadership skills in group work of the gifted children after the leadership training program was in moderate level.
3. Knowledge in group work of the gifted children after the leadership training program was significantly increased at .01 level.
4. Leadership skills in group work of the gifted children after the leadership training program was significantly increased at .01 level.

ปริญญานิพนธ์
เรื่อง

การศึกษาความรู้และภาวะผู้นำด้านการทำงานเป็นกลุ่ม ของเด็กที่มีความสามารถพิเศษ
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จากการฝึกกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์

ของ
นางชิตชนประภา จำเริญกุล

ได้รับอนุมัติจากบัณฑิตวิทยาลัยให้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาพิเศษ
ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

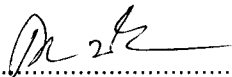

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

(รองศาสตราจารย์ ดร. นภาพร หะวานนท์)

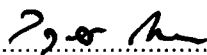
วันที่ ๑๗ เดือนพฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๔๗

คณะกรรมการสอบปริญญานิพนธ์

ประธาน

(ศาสตราจารย์ ศรียา นิยมธรรม)

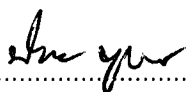
กรรมการ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ไพฑูรย์ โพธิ์สาร)

กรรมการที่แต่งตั้งเพิ่มเติม

(ศาสตราจารย์ ดร.ผดุง อารยะวิญญู)

กรรมการที่แต่งตั้งเพิ่มเติม

(อาจารย์ นิลบล ทูรานภาพ)

ประกาศคุณูปการ

ปริญญานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จได้ด้วยความกรุณาจากศาสตราจารย์ ศรียา นิยมธรรม ประธานกรรมการที่ปรึกษาปริญญานิพนธ์ และผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ไพฑูรย์ โพธิ์สาร ได้ให้ความกรุณาตรวจทานแก้ไขและให้คำแนะนำด้วยความเอื้ออาทรตลอดมา ผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้งในความกรุณาของท่านและขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูง มา ณ โอกาสนี้

ขอขอบพระคุณ ศาสตราจารย์ ดร.ผดุง อารยะวิญญู และอาจารย์นิลบล ทูรานุกาภ ที่กรุณารับเป็นกรรมการสอบปริญญานิพนธ์ และให้คำแนะนำแก้ไข ปรับปรุงเพิ่มเติมเพื่อความสมบูรณ์ของเนื้อหา

ขอขอบพระคุณผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดารณี ศักดิ์ศิริผล ภาควิชาการศึกษาพิเศษ และอาจารย์ สมกิจ กิจพูนวงศ์ แห่งสำนักทดสอบทางการศึกษาและจิตวิทยา ที่กรุณาให้คำอธิบายและแก้ไขเพิ่มเติม

ขอขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์เวรณี กรีทอง รองศาสตราจารย์ทศพร มณีศรีขำ และอาจารย์ไพศาล อันประเสริฐ ที่กรุณารับเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบและแก้ไขเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ขอขอบพระคุณท่านผู้อำนวยการ ผู้ช่วยผู้อำนวยการฝ่ายวิชาการ ท่านอาจารย์หัวหน้าสาย ท่านอาจารย์ประจำชั้น และนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนบางชันทุกคน ที่ได้กรุณาให้ความสะดวกและร่วมมือในการทดลองเครื่องมือ ขอขอบพระคุณท่านผู้อำนวยการ ท่านผู้ช่วยผู้อำนวยการฝ่ายวิชาการ ท่านอาจารย์หัวหน้าสาย อาจารย์ประจำชั้น และนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนประชาราษฎร์อุปถัมภ์วิทยาทุกคน ที่ได้กรุณาให้ความสะดวกและร่วมมือในการทำกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์ครั้งนี้เป็นอย่างดี

ขอขอบพระคุณพี่ๆ เพื่อนๆ น้องๆ นิสิตปริญญาโทภาควิชาการศึกษาพิเศษทุกท่าน โดยเฉพาะอาจารย์ปริยดา ยะวงศา และ อาจารย์จุไรรัตน์ เชื้อสวาท ที่ให้ความช่วยเหลือ ให้กำลังใจ และให้คำปรึกษาด้วยดีตลอดมา ขอขอบคุณเจ้าหน้าที่ของห้องสมุดและเจ้าหน้าที่บัณฑิตวิทยาลัยทุกท่านที่อำนวยความสะดวกและให้คำแนะนำจนปริญญานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลง

ขอขอบพระคุณ ครอบครัว "บุญรักษา" ที่ให้ความสนับสนุนด้วยดีตลอดมา

ขอขอบคุณเด็กชายอิศรา นิมมะโน และเด็กที่ต้องการการจัดการศึกษาพิเศษทุกคนที่เริ่มจุดประกายความฝันครั้งนี้ ขอขอบพระคุณ Dr.ir A.A.G. Lemmens ที่ช่วยประทับประคองสานความฝันของผู้วิจัยให้เป็นความจริงขึ้นมาในที่สุด

ท้ายนี้ผู้วิจัยขอโน้มรำลึกถึงพระคุณบุพการี ครู อาจารย์และผู้มีพระคุณทุกท่าน ที่ได้กรุณาประสิทธิ์ประสาทความรู้พื้นฐานเบื้องต้นแก่ผู้วิจัย คุณค่าและประโยชน์งานวิจัยชิ้นนี้ขอมอบบูชาพระคุณ

ชิตนประภา จำเนียรกุล

สารบัญ

บทที่

หน้า

1 บทนำ

ความสำคัญและความเป็นมาของปัญหา.....	1
ความมุ่งหมายของการวิจัย.....	3
ความสำคัญของการวิจัย.....	4
ขอบเขตการวิจัย.....	4
ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย.....	4
กิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์.....	5
ตัวแปรที่ศึกษา.....	5
นิยามศัพท์เฉพาะ.....	5
กรอบแนวคิดในการศึกษาค้นคว้า.....	6
สมมติฐานของการวิจัย.....	7

2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

เอกสารที่เกี่ยวข้องกับผู้นำและภาวะผู้นำ.....	9
ความหมายของผู้นำ.....	9
แนวคิดเกี่ยวกับภาวะความเป็นผู้นำ.....	10
แนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับภาวะผู้นำและภาวะผู้นำ.....	10
บทบาทและหน้าที่ของผู้นำ.....	15
งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับภาวะผู้นำ.....	16
งานวิจัยต่างประเทศ.....	16
งานวิจัยในประเทศ.....	16

สารบัญ(ต่อ)

บทที่

หน้า

2(ต่อ) เอกสารที่เกี่ยวข้องกับกลุ่มและการทำงานเป็นกลุ่ม.....	17
ความหมายของกลุ่ม.....	17
ความหมายของการทำงานเป็นกลุ่ม.....	17
แนวคิดและทฤษฎีการทำงานเป็นกลุ่ม.....	18
กระบวนการการทำงานเป็นกลุ่ม.....	19
งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการทำงานเป็นกลุ่ม.....	19
งานวิจัยต่างประเทศ.....	19
งานวิจัยในประเทศ.....	20
เอกสารที่เกี่ยวข้องกับเด็กที่มีความสามารถพิเศษ.....	20
ความหมายของเด็กที่มีความสามารถพิเศษ.....	20
ลักษณะของเด็กที่มีความสามารถพิเศษ.....	23
การคัดแยกเด็กที่มีความสามารถพิเศษ.....	24
เอกสารที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์.....	26
ความหมายของกลุ่มสัมพันธ์.....	26
ประโยชน์ของกระบวนการกลุ่มสัมพันธ์.....	27
ทฤษฎีเกี่ยวกับกลุ่มสัมพันธ์.....	27
ลำดับขั้นตอนการเรียนรู้ตามทฤษฎีกระบวนการกลุ่มสัมพันธ์.....	28
หลักการจัดการเรียนการสอนโดยใช้กระบวนการกลุ่มสัมพันธ์.....	29
ขนาดของกลุ่มสัมพันธ์.....	30
งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์.....	30
งานวิจัยต่างประเทศ.....	30
งานวิจัยในประเทศ.....	31

สารบัญ(ต่อ)

บทที่

หน้า

3 วิธีดำเนินการวิจัย.....	33
การกำหนดประชากรและกลุ่มตัวอย่าง.....	33
การกำหนดเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	34
การดำเนินการทดลอง.....	37
การวิเคราะห์ข้อมูล.....	39
4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	43
ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	43
5 สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ.....	47
ความมุ่งหมายของการวิจัย.....	47
สมมติฐานการวิจัย.....	47
วิธีดำเนินการวิจัย.....	47
สรุปผลการวิจัย.....	48
อภิปรายผลการทดลอง.....	49
ข้อสังเกตจากการวิจัย.....	51
ข้อเสนอแนะทั่วไป.....	51
ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป.....	51
บรรณานุกรม.....	53

สารบัญ(ต่อ)

บทที่

หน้า

ภาคผนวก.....	61
ภาคผนวก ก แผนการฝึกกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์.....	62
ภาคผนวก ข แบบวัดความรู้เกี่ยวกับการเป็นผู้นำด้านการทำงานเป็นกลุ่ม.....	110
ภาคผนวก ค แบบสังเกตทักษะความเป็นผู้นำด้านการทำงานเป็นกลุ่ม.....	117
ภาคผนวก ง รายนามผู้เชี่ยวชาญตรวจเครื่องมือ.....	120
ภาคผนวก จ ตารางแสดงค่าความยากง่าย ค่าอำนาจจำแนก ของแบบวัดความสามารถการเป็นผู้นำด้านการทำงานเป็นกลุ่ม.....	122
ประวัติย่อผู้วิจัย.....	124

บัญชีตาราง

ตาราง

หน้า

1 ความรู้เกี่ยวกับผู้นำการทำงานเป็นกลุ่มของนักเรียนที่มีความสามารถพิเศษ ด้านระดับสติปัญญาก่อนและหลังการเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์.....	43
2 ภาวะผู้นำด้านการทำงานเป็นกลุ่มของนักเรียนที่มีความสามารถพิเศษ ด้านระดับสติปัญญาก่อนและหลังการเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์.....	44
3 การเปรียบเทียบความรู้เกี่ยวกับผู้นำการทำงานเป็นกลุ่มของนักเรียนที่มีความ สามารถพิเศษด้านระดับสติปัญญาก่อนและหลังการเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์.....	45
4 การเปรียบเทียบภาวะผู้นำด้านการทำงานเป็นกลุ่มของนักเรียนที่มีความ สามารถพิเศษด้านระดับสติปัญญาก่อนและหลังการเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์.....	46

บัญชีภาพประกอบ

ภาพประกอบ

หน้า

1 รูปแบบพฤติกรรมผู้นำตามทฤษฎี 3 มิติ ของเรตติน.....	13
2 รูปแบบพฤติกรรมผู้นำลักษณะที่มีประสิทธิผลมากและน้อย.....	14

บทที่ 1

บทนำ

ความสำคัญและความเป็นมาของปัญหา

๑๘๑
การศึกษาคือรากฐานสำคัญในการพัฒนา สังคม เศรษฐกิจ และความมั่นคงของประเทศ (วันชัย ศิริชนะ. 2539:1) วัตถุประสงค์สำคัญของการจัดการศึกษา คือ การสร้างกำลังคนที่มีความสมบูรณ์ สมดุลทั้งร่างกายจิตใจและสติปัญญาขณะที่โลกยุคสมัยใหม่มีความเจริญก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีอย่างรวดเร็วจำเป็นต้องเน้นการพัฒนาทางด้านความคิดสุนทรียภาพ บุคลิกภาพ คุณธรรมตลอดจนโลกทัศน์สากลเพื่อที่จะสามารถปรับกระแสการดำรงชีวิตได้เหมาะสมกับสภาวะการณ์ของประเทศได้เป็นอย่างดี ปัจจุบันรัฐบาลมีนโยบายชัดเจนจะมุ่งเน้นการปฏิรูปการศึกษาเพื่อจัดระบบการศึกษาอย่างมีคุณภาพ ให้เด็กมีความสุขในการเรียนผู้ปกครองมีทางเลือกจัดการศึกษาให้บุตรหลานของตนมากขึ้น โดยหวังผลผลิตที่ดี คือ สามารถสร้างคนดี คนเก่ง มีความสุข และรู้เท่าเทียมคนตามเจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติการจัดการศึกษาแห่งชาติ ดังเห็นได้จากพระราชบัญญัติการจัดการศึกษาแห่งชาติ พศ. 2540 หมวด 1 มาตรา 6 ที่กล่าวไว้ว่าการจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถใช้ชีวิตอยู่ร่วมกับผู้อื่นอย่างมีความสุข หมวด 4 มาตราที่ 32 กล่าวว่าจัดการศึกษาทั้งในระบบนอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยนั้นต้องเน้นความสำคัญของความรู้ คุณธรรม กระบวนการเรียนรู้อย่างบูรณาการ(พระราชบัญญัติการจัดการศึกษาแห่งชาติ สำนักงานปฏิรูปการศึกษา. 2540)

การจัดการศึกษาสำหรับเยาวชน ซึ่งเป็นประชากรส่วนใหญ่ของประเทศ ถือว่าเป็นรากฐานสำคัญเจริญเติบโตขึ้นเป็นกำลังพัฒนาประเทศชาติในอนาคตนั้น เป็นเรื่องสำคัญอย่างยิ่ง เพราะในอดีตที่ผ่านมา พบว่าเยาวชนมักประสบปัญหาหลายด้านอันเป็นผลสืบเนื่องมาจากสภาพสังคมไทยที่ส่วนใหญ่เป็นระบบ “ไมตรีสัมพันธ์” โดยบรรจง ชูสกุลชาติ. (2537 : 11) อธิบายลักษณะไว้ว่าสังคมไทยเป็นสังคมที่ต้องการมิตรภาพ ความรัก ความอบอุ่นจากผู้อื่น ความสัมพันธ์ของคนในสังคมจึงเป็นไปตามเกณฑ์ของอารมณ์และความรู้สึกมากกว่าเหตุผล ทำให้ไทยเป็นสังคมที่ขาดระเบียบวินัยไม่สามารถทำงานร่วมกันเป็นกลุ่มได้ ทั้งไม่เน้นประสิทธิภาพในการทำงานเท่าที่ควร กอปรกับพื้นฐานการอบรมเลี้ยงดูของสังคมไทยไม่เน้นการฝึกให้พึ่งตนเองมีแต่พึ่งพาผู้ใหญ่ การอบรมเลี้ยงดูมักเป็นการเลี้ยงดูแบบให้ความรัก ทะนุถนอม ปกป้องคุ้มครองโดยไม่คำนึงถึงเหตุผล ฯลฯ เหล่านี้ที่มีส่วนทำให้เยาวชนของชาติขาดคุณสมบัติการเป็นผู้นำ ในขณะที่สังคมไทยยังต้องการผู้นำอยู่มาก คุณสมบัติผู้นำที่สังคมไทยต้องการ คือ ผู้นำที่มีความรับผิดชอบ มีความมั่นคงในอารมณ์ มีมนุษยสัมพันธ์ มีประสิทธิภาพในการทำงานและสามารถชักจูงนำกลุ่มให้บรรลุเป้าหมายที่ต้องการ มีความใฝ่รู้ ใฝ่ศึกษา มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ มีความรอบคอบ มีการไตร่ตรองอย่างมีเหตุผล เป็นผู้ที่มีมองเห็นการณ์ไกล รู้จักควบคุม ตนเอง

รู้จักการเสียสละเพื่อส่วนรวมมีความเชื่อมั่นในตนเองมีใจกว้างขวาง เชื่อสัจยสุจริตมีคุณธรรมและมีความยุติธรรม (ชัยพร วิชาวุธ, สมหวัง พิริยานุวัฒน์ และ ปทีป เมธาคุนวุฒิ. 2536 : 1 - 25) สิ่งที่สำคัญอย่างยิ่งในการพัฒนาสังคม คือ การพัฒนาคนในสังคมให้มีลักษณะด้านความเป็นผู้นำที่มีความคิดกว้างไกล มีความคิดสร้างสรรค์ มีความกล้าหาญ มีความรับผิดชอบงาน มีวินัยทั้งกับตนเองและกับผู้อื่น มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ดี สามารถปรับปรุงการดำเนินชีวิตและการทำงานให้ทันสมัยมีความสุขอยู่เสมอ (สิปปนนท์ เกตุทัต. 2535 : 60) นั่นคือทุกสังคมย่อมต้องการผู้นำ ซึ่งเป็นปัจจัยที่สำคัญเป็นอย่างยิ่ง เพราะผู้นำ คือ จุดรวมพลังของมวลสมาชิกในกลุ่มสามารถชักจูงกลุ่มได้ (เนาวรัตน์ วิไลชนม์. 2533 : 47) ผู้นำนอกจากจะสามารถสร้างความสามัคคี มีระเบียบวินัยให้เกิดขึ้นในหมู่คณะแล้ว ยังสามารถสร้างความรับผิดชอบ การรู้จักการทำงานร่วมกันให้เกิดขึ้นในกลุ่มได้ (ยงยุทธ ดลกุล. 2528 : 29)

สังคมในสถานศึกษาสำคัญมากต่อเด็กและเยาวชน ระบบการเรียนการสอนนั้นมีทั้งแบบฝึกหัด แบ่งกันไปศึกษาค้นคว้า จัดทำโครงการ และกิจกรรมพิเศษ ขณะที่วิธีการเรียนรู้ได้แก่การฝึกศึกษาค้นคว้าและทำงานเป็นกลุ่ม จึงจำเป็นต้องมีผู้รับบทบาทหัวหน้าหรือผู้นำกลุ่มและผู้รับบทบาทสมาชิกกลุ่ม ผู้ที่มักได้รับมอบหมายให้เป็นผู้นำกลุ่มจากครูหรือจากสมาชิกในกลุ่มมักเป็นที่คาดหวังว่าจะสามารถนำกลุ่มให้บรรลุวัตถุประสงค์ได้สำเร็จอย่างรวดเร็ว เด็กที่มีความสามารถอันโดดเด่นด้านระดับสติปัญญามักจึงได้รับการแต่งตั้งให้เป็นผู้นำกลุ่มในการทำกิจกรรมจากครูผู้สอนหรือจากเพื่อนนักเรียนด้วยกัน และมักได้รับการคาดหวังในความสำเร็จในการทำหน้าที่ผู้นำกลุ่มสูงมากเช่นกันจากประสบการณ์ของครูผู้สอนพบว่าไม่เป็นเช่นนั้นเสมอไปเพราะบ่อยครั้งเด็กเหล่านี้กลับไม่สามารถนำกลุ่มให้บรรลุเป้าหมายตามวัตถุประสงค์ของกลุ่มได้ทุกคน เนื่องจากผู้นำที่จะนำกลุ่มบรรลุเป้าหมายและประสบความสำเร็จได้นั้นนอกจากต้องมีคุณสมบัติที่สำคัญคือ มีความรู้ มีความคิดริเริ่ม กล้าหาญ มีความอดทน ยุติธรรม มีความภูมิใจ มีการตัดสินใจอย่างมีคุณภาพแล้ว ยังต้องมีมนุษยสัมพันธ์และมีทักษะการจูงใจ เพื่อส่งเสริมการติดต่อประสานงานการทำงานภายในกลุ่มด้วยดี สามารถสร้างกลุ่มให้มีพลังทำงานให้สำเร็จตามเป้าหมาย อย่างรวดเร็วและมีประสิทธิภาพ (บรรจง ชูสกุลชาติ. 2537: 37)

นอกจากความเป็นผู้นำแล้วคุณลักษณะที่สำคัญสำหรับเยาวชนคือความสามารถในการทำงานเป็นกลุ่ม เพราะกลุ่มเป็นพลังสำคัญในการพัฒนาสังคมให้เจริญก้าวหน้า (พัฒน์ บุญยรัตนพันธ์. 2517: 145) มีผู้ศึกษาความสำคัญของกลุ่มพบว่าเนื่องด้วยมนุษย์เป็นสัตว์สังคม มีการอยู่รวมตัวกันเป็นกลุ่ม และมีการสนองตอบความต้องการที่จะอยู่ร่วมกัน ช่วยให้เกิดการเรียนรู้ ทำให้สังคมเจริญเติบโตอย่างรวดเร็วอิทธิพลของกลุ่มที่มีต่อตัวบุคคลคือ สามารถสร้างทัศนคติให้สมาชิกคล้อยตามได้ เกิดการทำงานแบบประชาธิปไตย มีผลให้เกิดการประหยัดเวลา แรงงาน สร้างความสามัคคี ความมั่นใจ เสริมแรงจูงใจ ทำให้เกิดพลังและอำนาจในการต่อกรเรื่องต่างๆ (ไพศาล ไกรสิทธิ์. 2524 : 8) ทักษะการเป็นผู้นำกลุ่มที่ดีนั้นมิใช่มีติดตัวมาจากกำเนิด เป็นสิ่งที่สามารถเรียนรู้และฝึกจนชำนาญใช้ได้อย่างคล่องแคล่ว ถูกต้อง และมีประสิทธิภาพ (ทศนา เขมมณี. 2528 : 15) การเรียนรู้นั้นมีหลายรูปแบบ กิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์เป็นวิทยาการแขนงหนึ่ง ที่จะช่วยให้ได้มาซึ่งความรู้ที่จะนำไปใช้ในการปรับปรุงหรือเปลี่ยนแปลงทัศนคติ พฤติกรรมของคนอันจะเป็นประโยชน์ในการสร้างความสัมพันธ์ ปรับปรุง

การทำงานของกลุ่มให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น (คมเพชร ฉัตรศุภกุล. 2530 : 10) นอกจากนั้นกิจกรรมกลุ่มยังเป็นกิจกรรมการเรียนรู้ที่สร้างสรรค์ประสบการณ์ เสริมสร้างเจตคติที่ดี ฝึกให้บุคคลรู้จักการทำงานเป็นกลุ่ม สามารถใช้ทักษะการติดต่อสื่อสารที่ดี รู้จักตนเอง ตระหนักในคุณค่าของตน เข้าใจตนเอง และผู้อื่น กิจกรรมกลุ่ม หรือกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์ ได้มีผู้นำไปเป็นวิธีพัฒนาเสริมสร้างพัฒนาการทางด้านอารมณ์ ส่งเสริมพัฒนาการทางด้านทักษะทางสังคม ซึ่งได้แก่ การอยู่ร่วมกับผู้อื่น การให้และรับ การมีความรับผิดชอบต่อนหน้าที่ของตนและอีกมากมาย สอดคล้องกับพัฒนาวดี อนุสรณ์เทวินทร์ (2544 : บทคัดย่อ) ได้กล่าวถึงประโยชน์การเรียนรู้โดยกิจกรรมกลุ่มไว้ว่า มีประโยชน์หลายด้านคือด้านการพัฒนา การวิเคราะห์ การบำบัด การบริหาร และด้านการศึกษา

จากความสำคัญของเด็กที่มีความสามารถพิเศษด้านระดับสติปัญญา อันเสมือนทรัพยากรทรงคุณค่าในการพัฒนาประเทศ และความสำคัญของภาวะการเป็นผู้นำด้านการทำงานเป็นกลุ่ม ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญในการอำนวยความสะดวกของงานของกลุ่ม จูงใจ ประนีประนอม เพื่อให้เกิดพลังของกลุ่มในการดำเนินงานให้บรรลุถึงเป้าหมายที่กำหนดไว้อย่างมีประสิทธิภาพ การศึกษาภาวะผู้นำด้านการทำงานเป็นกลุ่มของเด็กที่มีความสามารถพิเศษด้านระดับสติปัญญา ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ซึ่งเป็นวัยสำคัญต่อบทบาทการเป็นผู้นำกิจกรรมการเรียนการสอนภายในห้องและการเป็นผู้นำกิจกรรมพิเศษต่างๆภายในโรงเรียนของนักเรียนที่กำลังศึกษาในโรงเรียนสังกัดสำนักงานการศึกษากรุงเทพมหานครโดยการฝึกกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์ เพื่อให้เกิดการพัฒนาความคิด สุนทรียภาพ บุคลิกภาพ คุณธรรม ตลอดจนโลกทัศน์สากล เพื่อที่จะสามารถปรับกระแสการดำรงชีวิต ให้เหมาะสมกับสภาวะการณ์ของประเทศ ทำให้เติบโตเป็น รากฐานสำคัญในการพัฒนาสังคม เศรษฐกิจและความมั่นคงของประเทศชาติสืบต่อไป

ความมุ่งหมายของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาความรู้เกี่ยวกับผู้นำการทำงานเป็นกลุ่ม ของนักเรียนที่มีความสามารถพิเศษด้านระดับ สติปัญญา จากการฝึกกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์
2. เพื่อศึกษาภาวะผู้นำด้านการทำงานเป็นกลุ่มของนักเรียนที่มีความสามารถพิเศษด้านระดับสติปัญญาจากการฝึกกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์
3. เพื่อเปรียบเทียบความรู้เกี่ยวกับผู้นำการทำงานเป็นกลุ่ม ของนักเรียนที่มีความสามารถพิเศษด้านระดับสติปัญญาก่อนและหลังการฝึกกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์
4. เพื่อเปรียบเทียบภาวะผู้นำด้านการทำงานเป็นกลุ่มของนักเรียนที่มีความสามารถพิเศษด้านระดับสติปัญญาก่อนและหลังการฝึกกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์

ความสำคัญของการวิจัย

ผลการศึกษาครั้งนี้พบว่าครั้งนี้ ผู้บริหาร ครู อาจารย์แนะแนว ผู้ปกครอง สามารถนำเอาแนวทางและเทคนิคการฝึกกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์ ไปใช้พัฒนาส่งเสริมภาวะผู้นำด้านการทำงานเป็นกลุ่มของเด็กที่มีความสามารถพิเศษด้านสติปัญญา และคาดว่าหลังรับการฝึกกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์นักเรียนที่มีความสามารถพิเศษด้านสติปัญญาโดยทั่วไป จะสามารถสวมบทบาทของผู้นำการทำงานเป็นกลุ่มได้อย่างมีประสิทธิภาพและมีความสุขมากขึ้น

ขอบเขตการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ เป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 สังกัดสำนักงานการประถมศึกษากรุงเทพมหานคร เขตคลองสามวา กรุงเทพฯ ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2546 จำนวน 18 โรงเรียน รวมทั้งสิ้น 1,418 คน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ จะจงเลือกนักเรียนที่มีความสามารถพิเศษด้านระดับสติปัญญา ที่กำลังศึกษาชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนพระราชานุวัตรอุปถัมภ์วิทยาเขตบางชันเขตคลองสามวา กรุงเทพฯ ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2546 จำนวน 9 คน เลือกจากกลุ่มประชากรโดยวิธีตามขั้นตอน ดังนี้

1. ขอให้ครูเสนอชื่อนักเรียนที่มีความสามารถพิเศษด้านระดับสติปัญญา
2. ขอให้ผู้ปกครองเสนอชื่อเด็กที่มีความสามารถพิเศษด้านระดับสติปัญญา
3. ขอให้เพื่อนนักเรียนเสนอชื่อเด็กที่มีความสามารถพิเศษด้านระดับสติปัญญา

นำเด็กที่ได้รับการเสนอชื่อทั้ง 3 กลุ่ม มาทำการทดสอบด้วยแบบทดสอบ C.P.M. (Coloured Progressive Matric)

4. จะจงเลือกนักเรียนที่ผลทดสอบ C.P.M. เทียบได้ระดับฉลาดถึงระดับที่ฉลาดมาก

5. นำนักเรียนที่ได้มาทำแบบทดสอบวัดความสามารถการเป็นผู้นำกลุ่มที่ผู้ทำการวิจัยสร้างขึ้นและผ่านการแก้ไขมาแล้ว

6. นำรายชื่อนักเรียนที่มีระดับคะแนนแบบทดสอบต่ำกว่า 50 เปอร์เซนต์ จำนวน 9 คน นำมาเป็นกลุ่มตัวอย่างในการทดลองจัดเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์เพื่อเสริมสร้างภาวะผู้นำการทำงานเป็นกลุ่มต่อไป

2. กิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์

เป็นกิจกรรมการเรียนรู้ที่จัดให้สมาชิกได้กระทำกิจกรรมเพื่อฝึกภาวะผู้นำด้านการทำงานเป็นกลุ่ม ซึ่งจะฝึกทักษะด้านการเป็นผู้นำด้านการตัดสินใจ ด้านการสร้างแรงจูงใจ ด้านการทำงานเป็นกลุ่ม ด้านการพัฒนาทีม ด้านกระบวนการทำงานกลุ่ม และด้านการประสานงานภายในและภายนอกกลุ่ม โดยมีจุดมุ่งหมายให้สมาชิกภายในกลุ่มเกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม เกิดความเข้าใจตนเองและผู้อื่นมากยิ่งขึ้น ก่อให้เกิดความรู้ความสามารถด้านการเป็นผู้นำการทำงานเป็นกลุ่มด้วยความรู้สึที่ดี มั่นใจและมีความสุข มีขั้นตอนดังนี้

1. ขั้นนำ เป็นขั้นนำสู่กิจกรรมโดยผู้นำพูดคุยอธิบายรายละเอียดเกี่ยวกับกิจกรรมที่จะทำ เป็นการสร้างบรรยากาศที่ดีและเหมาะสมต่อการเรียน

2. ขั้นกิจกรรม เป็นขั้นที่ผู้เรียนลงมือปฏิบัติกิจกรรมร่วมกัน โดยใช้แผนฝึกกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์ซึ่งเป็นกิจกรรมเพื่อฝึกทักษะด้านการตัดสินใจการสร้างแรงจูงใจการทำงานเป็นกลุ่ม การพัฒนาทีม กระบวนการทำงานกลุ่ม และทักษะด้านการประสานงาน

3. ขั้นวิเคราะห์ เป็นขั้นที่ผู้เรียนร่วมกันคิดและแสดงข้อคิดเห็นหลังทำกิจกรรม ช่วยให้ผู้เรียนรวบรวมความรู้ได้กว้างขวางและช่วยให้รู้จักตนเองมากขึ้น

4. ขั้นสรุปและนำหลักการไปประยุกต์ใช้ เป็นขั้นที่ผู้เรียนนำสิ่งที่ได้รับมาสรุปและสามารถนำไปประยุกต์ใช้เพื่อแก้ปัญหาและพัฒนาตนเอง กิจกรรมกลุ่มจัดรวม 18 ครั้ง สัปดาห์ละ 5 ครั้ง 3 สัปดาห์ 3 ครั้ง อีก 1 สัปดาห์ ครั้งละประมาณ 40-45 นาที

3. ตัวแปรที่ศึกษา

ตัวแปรที่ศึกษา คือ

1. ความรู้เกี่ยวกับผู้นำการทำงานเป็นกลุ่ม
2. ภาวะผู้นำการทำงานเป็นกลุ่ม

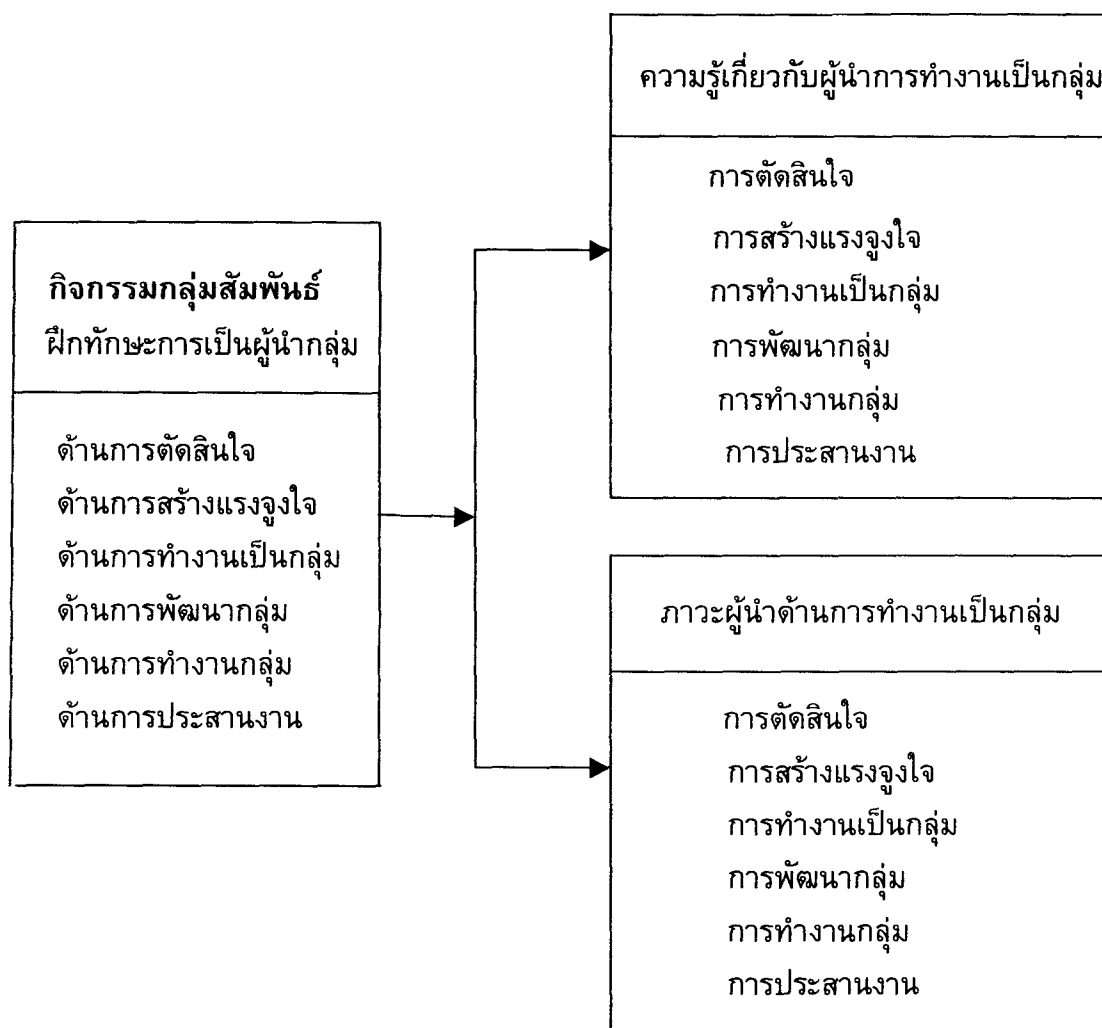
4. นิยามศัพท์เฉพาะ

ความรู้เกี่ยวกับผู้นำการทำงานเป็นกลุ่ม หมายถึง ความรู้เรื่องการพัฒนาคุณลักษณะการเป็นผู้นำ ด้านการตัดสินใจ การสร้างขวัญและแรงจูงใจ วัดได้จากแบบทดสอบความรู้เกี่ยวกับ การทำงานเป็นกลุ่มซึ่งประกอบด้วยแบบวัดความรู้ด้านการตัดสินใจ แบบวัดความรู้ด้านการสร้างแรงจูงใจ

ทักษะภาวะผู้นำการทำงานเป็นกลุ่ม หมายถึง การที่สามารถทำตนให้เป็นที่ยอมรับ สามารถชักจูงให้สมาชิกร่วมมือดำเนินงานให้บรรลุเป้าหมายของกลุ่มอย่างมีประสิทธิภาพและความสุข วัดได้จากแบบสังเกตทักษะการเป็นผู้นำการทำงานเป็นกลุ่ม ซึ่งประกอบด้วยแบบสังเกตทักษะด้านการตัดสินใจ แบบสังเกตทักษะสร้างแรงจูงใจและแบบสังเกตทักษะในการทำงานเป็นกลุ่ม นั่นคือทราบบทบาทของหน้าที่ของตนเองและคนอื่นในกลุ่มสามารถวางแผนและออกคำสั่งที่ดีชัดเจนสามารถอธิบาย

ถึงขั้นตอนการหาทางแก้ปัญหาโดยกระบวนการกลุ่มได้และมีทักษะในการสื่อสารเข้ากับคนอื่นได้ดีและมีมนุษยสัมพันธ์

กรอบแนวคิดในการศึกษาค้นคว้า

สมมติฐานของการวิจัย

1. ความรู้เกี่ยวกับผู้นำการทำงานเป็นกลุ่ม ของนักเรียนที่มีความสามารถพิเศษด้านระดับสติปัญญาหลังเข้ารับการฝึกกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์อยู่ในระดับสูง
2. ภาวะผู้นำด้านการทำงานเป็นกลุ่มของนักเรียนที่มีความสามารถพิเศษด้านระดับสติปัญญาหลังเข้ารับการฝึกกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์อยู่ในระดับมาก
3. ความรู้เกี่ยวกับผู้นำการทำงานเป็นกลุ่ม ของนักเรียนที่มีความสามารถพิเศษด้านระดับสติปัญญา หลังเข้ารับการฝึกกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์สูงขึ้น
4. ภาวะผู้นำด้านการทำงานเป็นกลุ่มของนักเรียนที่มีความสามารถพิเศษด้านระดับสติปัญญาหลังเข้ารับการฝึกกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์มากขึ้น

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องตามลำดับ ดังนี้

1. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับผู้นำและภาวะผู้นำ

1.1 เอกสารที่เกี่ยวข้องกับผู้นำและภาวะผู้นำ

1.1.1 ความหมายของผู้นำ

1.1.2 แนวคิดเกี่ยวกับภาวะผู้นำ

1.1.3 แนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับภาวะผู้นำ

1.1.4 บทบาทและหน้าที่ของผู้นำ

1.2 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับผู้นำและภาวะผู้นำ

1.2.1 งานวิจัยต่างประเทศ

1.2.2 งานวิจัยในประเทศ

2. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับกลุ่มและการทำงานเป็นกลุ่ม

2.1 เอกสารที่เกี่ยวข้องกับกลุ่มและการทำงานเป็นกลุ่ม

2.1.1 ความหมายของกลุ่ม

2.1.2 ความหมายของการทำงานเป็นกลุ่ม

2.1.3 ลักษณะและองค์ประกอบของการทำงานเป็นกลุ่ม

2.1.4 ทฤษฎีเกี่ยวกับการทำงานเป็นกลุ่ม

2.1.5 กระบวนการทำงานเป็นกลุ่ม

2.2 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับกลุ่มและการทำงานเป็นกลุ่ม

2.2.1 งานวิจัยต่างประเทศ

2.2.2 งานวิจัยในประเทศ

3. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับเด็กที่มีความสามารถพิเศษ

3.1 เอกสารที่เกี่ยวข้องกับเด็กที่มีความสามารถพิเศษ

3.1.1 ความหมายของเด็กที่มีความสามารถพิเศษ

3.1.2 ลักษณะของเด็กที่มีความสามารถพิเศษ

3.1.3 การคัดแยกเด็กที่มีความสามารถพิเศษ

4. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์

4.1 เอกสารที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์

- 4.1.1 ความหมายของกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์
- 4.1.2 ประโยชน์ของกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์
- 4.1.3 ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์
- 4.1.4 ลำดับขั้นตอนการเรียนรู้ตามทฤษฎีกลุ่มสัมพันธ์
- 4.1.5 หลักการจัดการเรียนการสอนโดยใช้กิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์
- 4.1.6 ขนาดของกลุ่มสัมพันธ์

4.2 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์

- 4.2.1 งานวิจัยในประเทศ
- 4.2.2 งานวิจัยต่างประเทศ

1. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับผู้นำและภาวะผู้นำ

1.1 เอกสารที่เกี่ยวข้องกับผู้นำและภาวะผู้นำ

1.1.1 ความหมายของผู้นำ (Leader)

ดันน์ (Dunn. 1973 : 178) กล่าวว่า ผู้นำ คือ บุคคลที่เป็นหัวหน้าหรือบุคคลที่ทำหน้าที่เป็นผู้นำของหน่วยงาน ที่จะพาหน่วยงานบรรลุเป้าประสงค์ของหน่วยได้

ฟิดเลอร์ (Fiedler, 1973 : 38) กล่าวว่าหมายถึง ผู้ที่ได้รับการแต่งตั้ง หรือได้รับเลือกจากกลุ่ม หรือเป็นผู้มีอิทธิพลต่อกลุ่ม

กู๊ด (Good. 1973 : 313) กล่าวว่า ผู้นำ คือ ผู้ที่ได้รับการยกย่องหรือยอมรับว่ามีความสามารถนำกลุ่มสู่ความสำเร็จ ตรงตามเป้าหมายการทำงาน

ยาใจ ธีระชาติ (2521 :13) กล่าวว่า ความเป็นผู้นำเป็นคุณสมบัติของคนทุกคน แตกต่างกัน ขึ้นกับการฝึกฝนและประสบการณ์ของแต่ละคน

เยาพา เตชะคุปต์ (2517 : 121) กล่าวว่า ผู้นำ คือ ผู้มีอำนาจสูงสุดหรือผู้ที่รวบรวมความคิดสมาชิกเข้าด้วยกัน ช่วยให้กลุ่มมีจุดหมายในการทำงาน ทุกคนสามารถเป็นผู้นำได้

สาลี จบศิริ (2527 : 19) ให้ความหมายว่า ผู้นำ คือผู้ที่มีอิทธิพลด้านบวกเหนือคนอื่น บุคคลในกลุ่มยอมรับปฏิบัติตามคำสั่งด้วยความเต็มใจ ผู้นำและผู้บริหารไม่จำเป็นต้องเป็นคนคนเดียว และในกลุ่มคนหนึ่งกลุ่มอาจมีผู้นำหลายคน นอกเหนือจากผู้นำโดยตำแหน่ง

สรุปว่าผู้นำ หมายถึงบุคคลที่ได้รับการแต่งตั้งอย่างเป็นทางการหรือได้รับเลือกจากกลุ่มหรือเป็นสมาชิกที่มีอิทธิพลทางบวกต่อการทำงานกลุ่ม นั่นคือสมาชิกในกลุ่มยอมรับและปฏิบัติตามคิดด้วยความเต็มใจผู้นำต้องมีสมรรถวิสัยสูงหลายด้านภาวะผู้นำนั้นขึ้นกับสถานการณ์ผู้นำเป็นผู้ที่มีความสามารถนำกลุ่มไปสู่ความสำเร็จตรงเป้าหมายของการทำงานผู้นำจึงมีผลต่อความเจริญก้าวหน้าหรือ

ความล้มเหลวขององค์กรเป็นอย่างมาก ทุกคนสามารถเป็นผู้นำได้ถ้าได้รับการฝึกฝนรวมถึงมีประสบการณ์ในการเป็นผู้นำมากขึ้น

1.1.2 แนวคิดเกี่ยวกับภาวะความเป็นผู้นำ (Leadership)

ภาวะความเป็นผู้นำ (Leadership) เกี่ยวกับผู้นำโดยตรงเพราะการดำเนินงานขององค์กร จะบรรลุวัตถุประสงค์หรือไม่ ขึ้นกับพฤติกรรมการบริหารงานหรือการใช้ภาวะผู้นำของผู้บริหาร มีผู้แสดงความเห็นเกี่ยวกับภาวะความเป็นผู้นำ (Leadership) ไว้มากมายทั้งนักวิชาการไทยและต่างประเทศ ดังนี้

ชิน (Schein. E.H. 1965 : 4) กล่าวถึงภาวะความเป็นผู้นำ (Leadership) ว่าเป็นศิลปะการสร้างศรัทธาให้เกิดกับผู้อื่น และนำปฏิบัติให้บรรลุถึงจุดประสงค์

เสริมศักดิ์ วิชาลาภรณ์ (2525 : 16-17) กล่าวว่า ภาวะผู้นำมีสาระสำคัญ ดังนี้

1. จะไม่เกิดขึ้น ถ้าบุคคลนั้นสร้างอำนาจให้กับตนโดยการขู่ขู่ขู่
2. บุคคลไม่สามารถที่จะเป็นผู้นำได้ตลอดเวลา และทุกสถานการณ์
3. ความเป็นผู้นำเป็นบทบาทของกลุ่ม จึงจำเป็นต้องมีพวก มีคนยอมรับ
4. ความเป็นผู้นำขึ้นกับความถี่ของปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคล
5. ความเป็นผู้นำที่มีอำนาจ มีอยู่ในคนมากกว่าหนึ่งคน
6. เกณฑ์เฉลี่ยของกลุ่ม เป็นตัวกำหนดที่สำคัญ ในการเลือกผู้นำ
7. บุคคลที่พยายามวางอำนาจกับคนอื่น จะประสบความสำเร็จในการเป็นผู้นำได้น้อย
8. บุคคลที่มีความเข้าใจผู้อื่น จะส่งผลส่งเสริมให้มีความเป็นผู้นำสูง

คมเพชร จิตรสุภกุล (2530 : 30) เสนอว่า ผู้นำต้องเป็นคนที่มีความสามารถ (Capacity) สูงในหลายๆด้าน และบางครั้งผู้นำก็ขึ้นอยู่กับสถานการณ์

จากเอกสารที่กล่าวมา สรุปได้ว่า ภาวะผู้นำ (Leadership) กับความเป็นผู้นำ (Leader) มีความสัมพันธ์กันคือ การที่บุคคลใช้อิทธิพลต่อบุคคลอื่นในการสร้างศรัทธา สร้างความร่วมมือให้เกิดขึ้นระหว่างผู้ร่วมงาน เพื่อการปฏิบัติงานเป็นไปในทิศทางที่เป็นตามวัตถุประสงค์และเป้าหมายขององค์กร ดังนั้น ความเป็นผู้นำจะเกิดขึ้นเมื่อสมาชิกของกลุ่มยอมรับภาวะผู้นำ. ความเป็นผู้นำและกลุ่มเป็นสิ่งที่แยกจากกันไม่ได้

1.1.3 แนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับผู้นำและภาวะผู้นำ

แบ่งเป็น 4 กลุ่มใหญ่ คือ

กลุ่มที่ 1. กลุ่มทฤษฎีคุณลักษณะของผู้นำ (Trait Theory) เชื่อว่าลักษณะคนบอกความเป็นผู้นำได้

บาร์นาร์ด (Barnard. 1962 : 108) กล่าวว่าผู้นำที่ดีควรมีคุณลักษณะ

1. มีชีวิตชีวา จิตใจที่เข้มแข็ง อดทน

2. มีความสามารถในการตัดสินใจ
3. มีความสามารถในการจูงใจคน
4. มีความรับผิดชอบ
5. มีความฉลาด และมีไหวพริบดี

ขณะที่ เฮสเคลล์ (Haskeell. 1969 : 216) มีความเห็นว่าผู้นำต้องมีคุณลักษณะต่อไปนี้

1. มีความเฉลียวฉลาด
2. เป็นผู้ที่มีความวิริยะทางอารมณ์มั่นคง
3. มีความไว้วางใจได้ และมีความกระตือรือร้นเพื่อความสำเร็จ
4. มีทักษะในการเข้าสังคมและสามารถปรับตัวเข้ากับกลุ่มต่างๆ ได้ดี
5. มีความต้องการสถานภาพและตำแหน่งทางสังคม เศรษฐกิจ

ในส่วนของการศึกษาไทย ดิเรก ตั้งสายัณห์ (2517 : 5) ได้นำเสนอคุณลักษณะผู้นำ

ที่ดีว่าควรจะมี

1. มีความรับผิดชอบ
2. มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์
3. มีมนุษยสัมพันธ์ดี
4. มีคุณธรรม
5. มีลักษณะชอบการแสดงออก
6. ยอมรับฟังความคิดเห็นของคนอื่น
7. มีความเชื่อมั่น และมีวินัยในตนเอง

และ จุมพล หนิมพานิช. (2539 : 252 - 253) กล่าวว่าคุณสมบัติที่ผู้นำที่ดี ควรมีดังนี้

1. มีความรู้ เชี่ยวชาญเทคนิควิชาการที่รับผิดชอบ
2. มีความคิดสร้างสรรค์ มีแรงจูงใจสูง อยากรู้ อยากเห็น
3. มีการตัดสินใจที่ดี โดยมีการศึกษาปัญหา มีการหาเหตุผลที่ดีและทำลงไป
4. มีความสนใจ เอาใจใส่ผู้อยู่ใต้บังคับบัญชา และคอยปกป้องผลประโยชน์ที่ควรมี
5. มีความเชื่อมั่นในตนเองอารมณ์คงที่คือเป็นผู้ที่บรรลุวิริยะทางอารมณ์
6. มีความกระตือรือร้น อยากรู้ อยากเห็น เอาใจใส่ต่อหน้าที่
7. มีลักษณะเหนือกว่าผู้ใต้บังคับบัญชา ด้านความคิด ผลงาน สถานะในองค์กร
8. มีลักษณะเป็นนักกลยุทธ์ ปฏิบัติการอย่างคล่องตัว เคลื่อนไหวอยู่เสมอ
9. มีความคิด จิตใจทนต่อการทำหน้าที่อย่างสมเหตุผลให้ต่อเนื่องและบรรลุผล
10. มีความยุติธรรม เห็นอกเห็นใจผู้ใต้บังคับบัญชา มีเมตตา กรุณา ปราณี
11. มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี รู้ความต้องการของสมาชิกด้านร่างกาย และจิตใจ

สรุปจากเอกสารที่ค้นคว้าข้างต้นได้ว่าผู้นำควรมีลักษณะดังต่อไปนี้

1. มีความเฉลียวฉลาด
2. มีทักษะความคิด
3. มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์
4. มีทักษะทางการพูด รู้จักการผูกไมตรี

5. มีทักษะทางการพูด
6. มีความรู้เกี่ยวกับงาน
7. มีทักษะในการจัดการอย่างเป็นระบบ
8. มีทักษะในการชักนำ การจูงใจผู้อื่น
9. มีทักษะทางสังคมขั้นสูง

กลุ่มที่ 2 กลุ่มทฤษฎีพฤติกรรมความเป็นผู้นำ (Behavior Theories)

เป็นทฤษฎีที่ยึดแบบที่ผู้นำปฏิบัติ มีหลายลักษณะตามวิธีการนำและตัดสินใจ เช่น ลิพพิทท์ และไวท์ (Lippitt and White, 1961 : 223) ได้ศึกษาพฤติกรรมผู้นำ ณ.

มหาวิทยาลัย ไอโอวา สหรัฐอเมริกา พบว่า ผู้นำแบ่งเป็น 3 รูปแบบคือ

1. แบบเผด็จการ
2. แบบประชาธิปไตย
3. แบบปล่อยตามเรื่อง

ต่อมา เรดดิน (Reddin. 1970 : 205 - 235) ได้ศึกษาพบว่ามนุษย์มีพฤติกรรมผู้นำ

พื้นฐานอยู่ในตัว 4 แบบ

1. แบบแบ่งแยก (Separated Style) จะมุ่งงานและมุ่งสัมพันธ์ต่ำ เป็นนักอนุรักษ์นิยม
2. แบบสัมพันธ์ (Related Style) จะความสัมพันธ์มากกว่ามุ่งงาน เน้นพัฒนาบุคลากร
3. แบบเอางาน (Dedicated Style) จะมุ่งงานสูงแต่มุ่งความสัมพันธ์ต่ำ
4. แบบผสมผสาน (Integrated Style) จะมุ่งงานและความสัมพันธ์สูง ใช้อำนาจและ

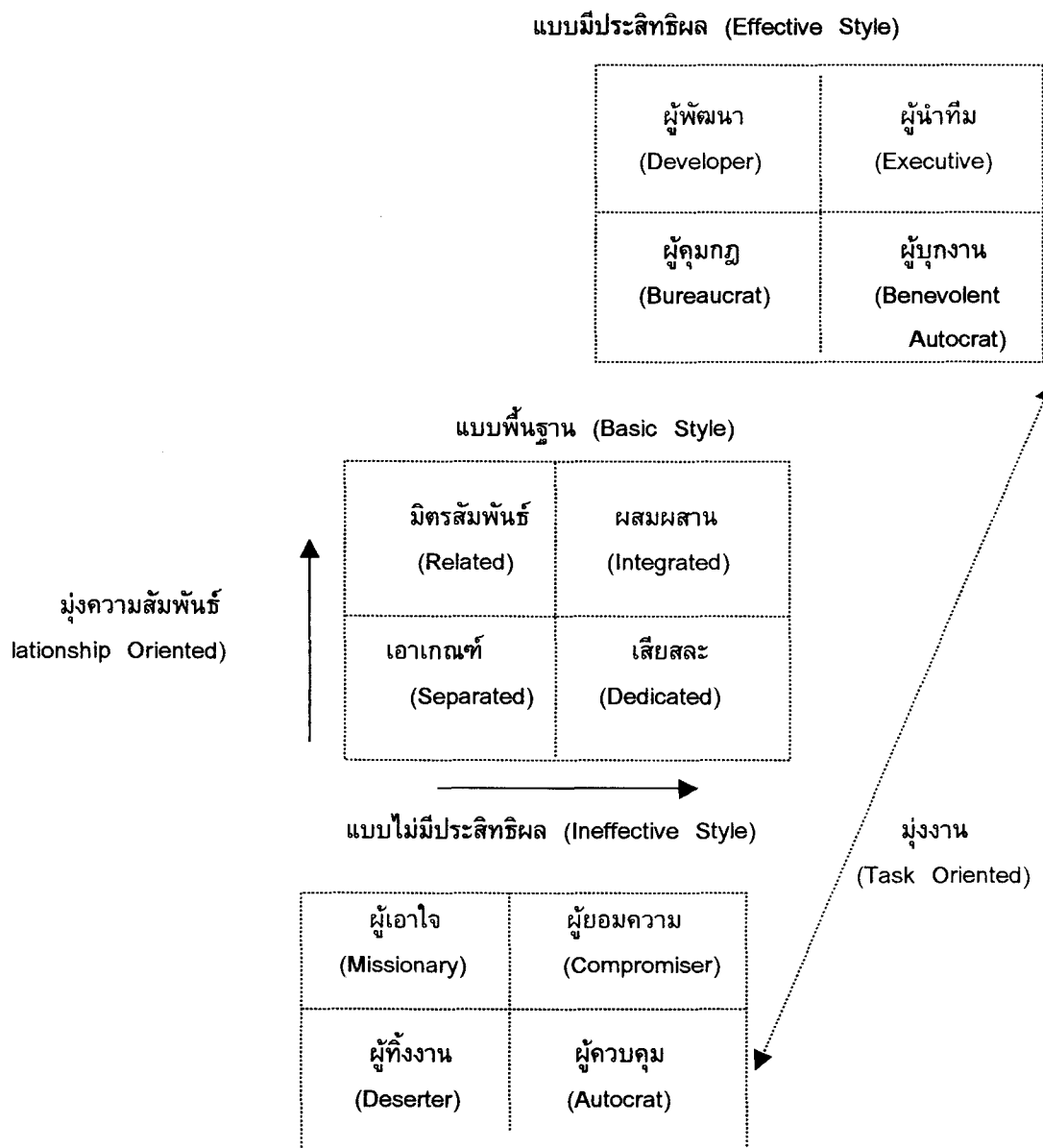
เทคนิคในการจูงใจจูงใจ

เรดดิน (Reddin. 1970 : 65) เชื่อว่า พฤติกรรมทั้ง 4 จะเปลี่ยนเป็น

1. ผู้คุมกฎ (Bureaucrat)
2. ผู้พัฒนา (Developer)
3. ผู้บุกงาน (Benevolent Autocrat)
4. ผู้นำทีม (Executive)

และเชื่อว่าจะเป็นผู้นำ 4 แบบได้แก่

1. ผู้ทิ้งงาน (Deserter)
2. ผู้เอาใจ (Missionary)
3. ผู้คุมงาน (Autocrat)
4. ผู้ยอมความ (Compromiser) ดังภาพประกอบ

ภาพประกอบ 1 รูปแบบพฤติกรรมผู้นำตามทฤษฎี 3 มิติ ของเรดดิน

จากแนวคิดดังกล่าว เรดดิน (Reddin. 1970 : 13) ได้สรุปรูปแบบผู้นำตามทัศนะของเขาว่า

1. แบบผสมผสาน 2. แบบมิตรสัมพันธ์ 3. แบบเอาเกณฑ์

ตรงกับ ลิเคิร์ท (Likert. 1967 : 222 - 223) ที่เสนอรูปแบบผู้นำ 4 ระบบ โดยได้แบ่งผู้นำออกเป็น 4 ระบบคือ

1. ระบบเผด็จการแบบเอารัดเอาเปรียบ	2. ระบบเผด็จการแบบมีพระคุณ
3. ระบบปรึกษาหารือ	4. ระบบการมีส่วนร่วม

สรุปพฤติกรรมผู้นำที่มีลักษณะคำนึงถึงการใช้อำนาจเป็นสำคัญมี 9 แบบคือ

1. แบบอัตตาริปไตย 2. แบบอัตตาริปไตย 3. แบบราชการ
4. แบบปล่อยให้ร่วม 5. แบบปล่อยตามใจ 6. แบบบารมี
7. แบบเทคนิค 8. แบบชุมชนวิชาการ 9. แบบการเมือง

กลุ่มที่ 3. กลุ่มทฤษฎีสถานการณ์ (Situation theories) ฟิวเลอร์ (Fiedler. 1973: 25 –35) เชื่อว่าสถานการณ์ก่อให้เกิดผู้นำ ผู้นำจะมีประสิทธิผลขึ้นกับองค์ประกอบที่สำคัญ ดังนี้

1. สัมพันธภาพผู้นำกับสมาชิก 2. ระดับโครงสร้างของงาน
3. อำนาจในตำแหน่งของผู้นำที่ได้รับมอบอย่างเป็นทางการ

ทฤษฎีสถานการณ์ของเรดดิงศึกษาความเป็นผู้นำและแบบพฤติกรรมตามแนวทฤษฎีสถานการณ์ โดยเชื่อว่ามนุษย์ทุกคนมีลักษณะมีแบบพฤติกรรมผู้นำอยู่ ต่างกันเพียงแบบและความมากน้อย ไม่มีแบบใดเฉพาะ บางคนอาจมีแบบเดียว บางคนอาจเปลี่ยนไปตามกาลเวลา ทำให้การบริหารงานของผู้นำในแต่ละสถานการณ์มีประสิทธิผลแตกต่างกันออกไป (อรุณ รัชธรรม.2517:199–200) ดังภาพประกอบ

แบบพฤติกรรมผู้นำ	
ลักษณะที่มีประสิทธิผลมาก	ลักษณะที่มีประสิทธิผลน้อย
แบบทำตามคำสั่งอย่างเดียว	แบบผู้หนึ่งงาน
แบบนักพัฒนา	แบบนักบุญ
แบบผู้เผด็จการที่มีศิลปะ	แบบผู้นำเผด็จการ
แบบนักบริหาร	แบบผู้ประนีประนอม

ภาพประกอบ 2 รูปแบบพฤติกรรมผู้นำลักษณะที่มีประสิทธิผลมากและที่มีประสิทธิผลน้อย

กลุ่มที่ 4 กลุ่มทฤษฎีผู้นำการเปลี่ยนแปลง

บาส (พินิตา ตามาพงศ์. 2534 : 24-25 ; อ้างอิงจาก Bass. 1985) ได้นำทฤษฎีแรงจูงใจอธิบายอัตมโนทัศน์ของผู้นำการแลกเปลี่ยนและผู้นำการเปลี่ยนแปลง ดังนี้

1. ผู้นำการแลกเปลี่ยน (Transactional Leadership) จะอธิบายงานและบอกว่าจะได้รับอะไรหากงานสำเร็จ บาสเสนอว่าควรมีการเสริมแรงทางบวกหากทำงานสำเร็จ และควรเสริมแรงทางลบหากทำงานล้มเหลว

2. ผู้นำการเปลี่ยนแปลง (Transformational Leadership) จะกระตุ้นผู้ที่รู้สึกว่าเขาพอใจในสิ่งที่มีอยู่ให้เกิดความต้องการที่จะได้มากกว่าที่มี โดย 1) ทำให้เกิดความต้องการที่สูงขึ้น 2) ทำให้ไม่คำนึงถึงส่วนตนแต่อุทิศตนเพื่อทีม องค์กร และนโยบาย 3) กระตุ้นตามระดับความต้องการของมาสโลว์

มาสโลว์ (Maslow. 1980 : 125) ได้วิเคราะห์ความแตกต่างไว้ดังนี้ คือ

1. ผู้นำการแลกเปลี่ยนยอมรับวัฒนธรรมดั้งเดิม ในขณะที่ผู้นำการเปลี่ยนแปลงทำการเปลี่ยนแปลง
2. ผู้นำการแลกเปลี่ยนบอกว่าจะได้รับอะไร ขณะที่ผู้นำการเปลี่ยนแปลงกระตุ้นให้ต้องการมาก
3. ผู้นำการแลกเปลี่ยนมีอยู่ทั่วไป ผู้นำการเปลี่ยนแปลงจะปรากฏช่วงที่เกิดความยุ่งยากและจะมีบารมี

1.1.4 บทบาทและหน้าที่ของผู้นำ

เฮสเคลล์ (Haskell. 1969 : 26-34) กล่าวว่าหน้าที่สำคัญของผู้นำคือการใช้อิทธิพลจูงใจให้สมาชิกทำงานให้บรรลุวัตถุประสงค์ และกล่าวว่าบทบาทผู้นำแบ่งเป็น 2 ประเภท คือ

1. บทบาทเกี่ยวกับงาน (Task function) เป็นการนำกลุ่มให้สามารถทำงานบรรลุผลสำเร็จ
2. บทบาทเกี่ยวกับการดำรงรักษากลุ่ม (Maintenance function) ช่วยให้กลุ่มมีความสามัคคี

จากการศึกษาค้นคว้าคุณลักษณะผู้นำข้างต้น สรุปได้ว่า ผู้นำเป็นปัจจัยสำคัญในทุกระดับเนื่องจากมีบทบาทในการกำหนดวัตถุประสงค์ขององค์กร อำนาจให้มีการปฏิบัติงานตามวัตถุประสงค์ขององค์กร มีความรับผิดชอบต่อความสำเร็จ และการรักษาระดับความพึงพอใจของสมาชิกในองค์กรซึ่งเป็นปัจจัยในการอยู่รอดขององค์กร องค์กรที่มีขนาดใหญ่ ซับซ้อนมากเท่าไร ยิ่งต้องการผู้นำที่มีประสิทธิภาพมากเท่านั้น ผู้นำจะมีลักษณะใดขึ้นกับตัวแปรหลายประการ คือ บุคลิกภาพผู้นำ ทักษะ และบุคลิกภาพผู้ใต้บังคับบัญชา คุณสมบัติขององค์กรหรือลักษณะการทำงาน รวมถึงสภาพแวดล้อมทางสังคม เศรษฐกิจ และการเมือง แม้ว่าจะยังไม่มีแบบอย่างผู้นำแบบใดที่ดีที่สุดในทุกๆสถานการณ์ แต่ผู้นำก็ควรประกอบด้วยคุณลักษณะที่สำคัญ คือ มีความรู้ มีความคิดริเริ่ม กล้าหาญ ยุติธรรม มีความ

ภูมิฐาน มีการตัดสินใจอย่างมีคุณภาพ เป็นต้น สิ่งสำคัญที่จะขาดไม่ได้ คือการมีมนุษยสัมพันธ์ การรู้จักใช้ศิลปะจูงใจเพื่อเสริมสร้างและส่งเสริมมนุษยสัมพันธ์ที่ดีให้เกิดขึ้นในองค์กร

1.2 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับภาวะผู้นำ

1.2.1 งานวิจัยต่างประเทศ

คาร์ทไรท์ และ ซานเดอร์. (Cartwright and Zander. 1968 : 118) ได้กล่าวถึงงานวิจัยของ ลิพพิทท์ (Lippitt) และไวท์ (White) ที่ศึกษากระบวนการประสิทธิภาพการทำงาน ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลในกลุ่มผู้นำ โดยทำการศึกษาในเด็กอายุ 10 ปี แบ่งเป็น 4 กลุ่ม แต่ละกลุ่มทำกิจกรรมต่าง ๆ ร่วมกัน พบว่าเด็ก 19 ใน 20 คนรายงานว่าชอบผู้นำแบบประชาธิปไตยมากที่สุด ผลงานเด็กกลุ่มนี้พบว่ามีความเป็นประชาธิปไตยสูงกว่ากลุ่มอื่น

ต่อมา ชอร์ (Shaw. 1976 : 329) ได้อ้างถึงงานวิจัยของ ฮิลล์ (Hill) ซึ่งได้ศึกษาเกี่ยวกับการยึดความคิดตนของผู้นำที่มีผลต่อกลุ่ม โดยใช้ผู้นำที่ได้รับการฝึกให้แสดงพฤติกรรมยึดความคิดตนเป็นหลักในระดับต่างกัน พบว่าผู้นำที่ไม่ยึดความคิดตนสามารถทำให้กลุ่มมีโอกาสเป็นเอกฉันท์ได้กลุ่มยังมองว่าเป็นผู้นำที่มีความสามารถกว่าผู้นำที่ยึดความคิดของตนเป็นหลัก

1.2.2 งานวิจัยในประเทศ

ประณต เล็กสวาสดี (2517:89) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการอบรมเลี้ยงดูการพึงผู้อื่น พฤติกรรมความเป็นผู้นำ และความรู้สึกรับผิดชอบโดยศึกษาความสัมพันธ์ด้วยการใช้แบบสอบถามวัด พฤติกรรมความเป็นผู้นำ และแบบสอบถามวัดความรับผิดชอบกับกลุ่มตัวอย่างที่เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ผลการวิจัยพบว่าการพึงพาผู้อื่นสัมพันธ์ในทางลบกับความรับผิดชอบและพบว่าพฤติกรรมความเป็นผู้นำสัมพันธ์ในทางบวกกับความรู้สึกรับผิดชอบ ในปีต่อมา อภิสิทธิ์ วงษา (2519 : 52) ได้ศึกษาเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างความรู้สึกรับผิดชอบการปรับตัวและลักษณะความเป็นผู้นำของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 7 และชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ในเขตเทศบาลเมืองตาก โดยต้องการหาความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบบุคลิกภาพ 3 ด้าน คือ ความเป็นผู้นำ ความรู้สึกรับผิดชอบ และการปรับตัว พบว่านักเรียนที่มีความสามารถปรับตัวสูง จะมีลักษณะความเป็นผู้นำและความรู้สึกรับผิดชอบสูงตามไปด้วย ซึ่งจากการศึกษาของประณต เล็กสวาสดี และอภิสิทธิ์ วงษา มีส่วนที่ตรงกัน คือ บุคคลที่มีคุณลักษณะความเป็นผู้นำสูงจะมีความรับผิดชอบสูงตามไปด้วยและจากการศึกษาของยาใจ รีละชาติ (2521 : 118) ที่ศึกษาความเป็นผู้นำของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เพื่อเปรียบเทียบกับพฤติกรรมที่พึงประสงค์และนำข้อสนเทศที่ได้จากการวิจัยมาเสนอแนะ ปลูกฝังคุณลักษณะความเป็นผู้นำให้กับนักเรียนพบว่าคุณลักษณะความเป็นผู้นำที่นักเรียนเลือกอยู่ในระดับที่ต่ำกว่าพฤติกรรมที่พึงประสงค์ คือความรับผิดชอบ ความคิดสร้างสรรค์ และการวางแผน นอกจากนี้ยังได้เสนอแนะแนวทางในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ว่าควรพัฒนาคุณลักษณะความเป็นผู้นำด้านความรับผิดชอบ ความคิดสร้างสรรค์ และการวางแผนเป็นพิเศษ

2. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับกลุ่มและการทำงานเป็นกลุ่ม

2.1 เอกสารที่เกี่ยวข้องกับกลุ่มและการทำงานเป็นกลุ่ม

2.1.1 ความหมายของกลุ่ม

ทองเรียน อมรรักษ์กุล (2520 : 4) กล่าวว่า กลุ่มคือการที่เอากัตบุคคลตั้งแต่สองคนขึ้นไปอยู่รวมกันและมีปฏิสัมพันธ์กัน รับผิดชอบกระทำกิจการให้บรรลุจุดมุ่งหมายของกลุ่ม ซึ่งสอดคล้องกับจำเนียร ชวงโชติ และคนอื่นๆ (2521 : 4-6) ที่ได้ร่วมกันให้ความหมายของกลุ่มว่าต้องเกิดจากบุคคลอย่างน้อยที่สุด 2 คนมาประกอบกันต้องมีปฏิสัมพันธ์กัน คือมีปฏิริยาโต้ตอบกันทั้งความคิดการกระทำและคำพูด มีความสนใจร่วมกัน เพื่อรับผลประโยชน์ร่วมกันมีการกำหนดหน้าที่ความรับผิดชอบกฎระเบียบเพื่อเป็นแนวทางให้สมาชิกปฏิบัติ

พนม ลิ้มอารีย์ (2522 : 11) สรุปความหมายของกลุ่มว่า หมายถึงบุคคลตั้งแต่สองคนขึ้นไปทำงานร่วมกันด้วยจุดประสงค์อย่างเดียวกัน ช่วยกันสร้างสรรค์บูรณาการบุคลิกภาพของตนยอมรับความเห็นของแต่ละคน และทุกคนมีการควบคุมตนเอง

กัลลี (gulley. 1963 : 62) กล่าวว่ากลุ่มมีความหมายลึกซึ้งกว่าการที่บุคคลมาอยู่ร่วมกัน กลุ่มจะต้องประกอบด้วยลักษณะสำคัญ 3 ประการ คือ

1. มีวัตถุประสงค์ร่วมกัน 2. มีผลงานจากความร่วมมือของสมาชิก 3. มีการสื่อสารกันของสมาชิก

เคมปี (Kemp. 1964 : 24-25) กล่าวถึงความหมายของกลุ่มว่าประกอบด้วยคนสองคนมีจุดประสงค์ร่วมกันมารวมกันที่ใดที่หนึ่งไม่จำเป็นต้องอยู่ด้วยกัน แต่มีอะไรสักอย่างี่แสดงว่าเป็นพวกเดียวกันมีปฏิสัมพันธ์กันทั้งใช้และไม่ใช้ภาษา มีผลประโยชน์ร่วมกัน ยอมรับความคิดเห็นกัน

จากคำจำกัดความดังกล่าวข้างต้น พอสรุปได้ว่า “กลุ่ม” หมายถึงการที่บุคคลตั้งแต่สองคนขึ้นไปมารวมตัวกันโดยมีวัตถุประสงค์ร่วมกัน มีปฏิสัมพันธ์และมีผลประโยชน์ร่วมกัน

2.1.2 ความหมายของการทำงานเป็นกลุ่ม

บอร์แมน (สุวกิจ ศรีปัทมา. 2528 : 33 ; อ้างอิงจาก Borman. 1972) อธิบายว่าเป็นการทำงานร่วมกันของคนตั้งแต่ 2 คนขึ้นไปเพื่อจุดหมายเดียวกัน ระยะเวลาต่างไปตามแต่จุดหมายหรือลักษณะงานที่ทำ

บัททอน (Button.1974 : 1 - 2) กล่าวว่า การทำงานเป็นกลุ่มช่วยส่งเสริมให้มนุษย์เรียนรู้เกี่ยวกับการติดต่อสัมพันธ์กับคนอื่น ในบรรยากาศที่ส่งเสริมกันและกัน

วรัญญา ธีรธรรมากร (2522 : 10) กล่าวว่า หมายถึงการกระทำของบุคคลในกลุ่มดำเนินต่อไปนี้ คือ การกำหนดจุดหมายของกลุ่ม การมีส่วนร่วมของสมาชิก ความรู้สึกของสมาชิก การดำเนินการแก้ปัญหา ลักษณะผู้นำ การตัดสินใจของกลุ่ม การไว้วางใจกันระหว่างสมาชิกในกลุ่ม

ทิพวัลย์ สมแดง (2528 : 8) กล่าวว่า หมายถึง พฤติกรรมบุคคลขณะทำงานเป็นกลุ่ม เพื่อให้งานสำเร็จ โดยมีกระบวนการทำงาน ดัดสนใจลงมือปฏิบัติ สรุป และประเมินผล

เบญจวรรณ ศรีสุริยากานนท์ (2534 : 6) กล่าวว่า เป็นการทำกิจกรรมร่วมกันของบุคคล อย่างมีขั้นตอน เพื่อให้การดำเนินงานบรรลุจุดหมายที่หวังไว้

จากเอกสารข้างต้นสรุปได้ว่า การทำงานกลุ่มเป็นการกระทำกิจกรรมของกลุ่มบุคคลที่มี จุดมุ่งหมายร่วมกันเพื่อให้ดำเนินงานบรรลุจุดหมายที่วางไว้ จำเป็นต้องมีวิธีดำเนินงานของการทำงาน กลุ่มที่ถูกต้องและเหมาะสม จึงกล่าวได้ว่า การทำงานเป็นกลุ่ม หมายถึงการแสดงออกของบุคคลในการทำกิจกรรมร่วมกัน เพื่อให้การดำเนินงานบรรลุจุดหมายที่วางไว้และจะครอบคลุมกระบวนการเหล่านี้ คือมีการกำหนดบทบาทของสมาชิกมีจุดมุ่งหมายมี การวางแผน มีการปฏิบัติตามแผน มีการเสนอ ผลงาน มีสรุปและประเมินผล

ลักษณะและองค์ประกอบของการทำงานเป็นกลุ่ม

ทิตนา แคมมณี (2528 : 343 - 344) กล่าวว่า การทำงานเป็นกลุ่มต้องประกอบด้วย

1. มีจุดมุ่งหมายร่วมกัน
2. มีส่วนร่วมในการดำเนินงาน
3. มีการติดต่อสื่อความหมายต่อกัน
4. มีการร่วมมือประสานงานกันในกลุ่ม
5. มีผลประโยชน์ร่วมกัน ได้แก่การจัดสรรผลตอบแทน

หากขาดบางข้อถือเป็นการรวมกลุ่มแบบธรรมดา ไม่ใช่การทำงานเป็นกลุ่มการทำงาน กลุ่มจะสำเร็จด้วยดี ต้องมีองค์ประกอบ คือผู้นำกลุ่ม สมาชิก ลักษณะกลุ่มและกระบวนการกลุ่ม

2.1.3 แนวคิดและทฤษฎีการทำงานเป็นกลุ่ม

เป็นการหาความรู้ไปใช้ปรับปรุงหรือเปลี่ยนแปลงเจตคติและพฤติกรรมของบุคคล เสริม ความสัมพันธ์และปรับปรุงการทำงานของกลุ่ม ดังที่มีผู้เสนอแนวคิดและทฤษฎีการทำงานแบบกลุ่มไว้ หลายท่าน ดังนี้

ทฤษฎีดาข่ายการปฏิบัติงาน (โสภณ ปภาพจน์. 2521 : 118 - 119) เชื่อว่าบุคคล ต้องการให้งานสำเร็จและต้องการมีส่วนร่วม หากมีการผสานความต้องการขององค์การและบุคคลเข้าด้วยกันจะทำให้ได้ผลงานที่ดี

ทฤษฎีการกระทำร่วมกัน (สมยศ นาวิการ. 2528 : 34) มีองค์ประกอบ 3 ประการ คือ กิจกรรม การกระทำร่วมกัน และความรู้สึกร่วม หากบุคคลมีส่วนร่วมในกิจกรรมมากเพียงใด ความรู้สึกร่วมกันจะมีมากขึ้นด้วย และจะมีแนวโน้มการรวมกันเป็นกลุ่มที่มีพลังสูงมาก

สรุปจากการศึกษาทฤษฎีกระบวนการกลุ่มที่กล่าวมาแล้วข้างต้น จะทำให้เราเข้าใจ พฤติกรรมของสมาชิกในกลุ่มที่มีปฏิสัมพันธ์ต่อกัน ซึ่งจะก่อให้เกิดผลการเปลี่ยนแปลงทั้งตัวบุคคลและ กลุ่ม ในการทำงานเป็นกลุ่มต้องประกอบด้วย ผู้นำกลุ่ม สมาชิกกลุ่ม ลักษณะกลุ่ม และกระบวนการกลุ่ม ซึ่งลักษณะการทำงานกลุ่มต้องมีเป้าหมายร่วมกันแต่ละบุคคลต้องมีบทบาทหน้าที่ในการดำเนินงานของกลุ่ม มีการติดต่อสื่อสารและประสานงานกันในกลุ่ม ตลอดจนมีการจัดสรรผลประโยชน์ร่วมกัน

2.1.4 กระบวนการการทำงานเป็นกลุ่ม

การทำงานเป็นกลุ่มได้สำเร็จนั้น มีการพัฒนาหลายขั้นตอน คมเพชร นัตริศกุล (2530 : 23-24) กล่าวถึงระยะการพัฒนากลุ่มเพื่อให้เป็นกลุ่มที่สมบูรณ์ต้องผ่านระยะต่อไปนี้

1. ระยะแข่งขันจะมีศูนย์กลางอยู่ที่ตนเอง
 2. ระยะของความขัดแย้งและความคับข้องใจ
 3. ระยะที่กลุ่มมีความสามัคคี
 4. ระยะที่มีผลงานและยึดกลุ่มเป็นศูนย์กลาง
- ฉลอง ภิมย์รัตน์ (2529 : 23) กล่าวถึงขั้นตอนการพัฒนาการทำงานเป็นกลุ่มไว้ดังนี้
1. ระยะการจัดตั้งกลุ่ม (Forming)
 2. ระยะการขัดแย้ง (Storming)
 3. ระยะยินยอม (Norming)
 4. ระยะดำเนินการ (Performing)

สรุปกลุ่มมีการพัฒนาหลายขั้นตอน ตั้งแต่แรกการจัดตั้งกลุ่ม ระยะที่มีความขัดแย้ง ต่อมาเมื่อกลุ่มเริ่มมีอิทธิพลต่อคนในกลุ่มมากขึ้น คนในกลุ่มจะยอมรับกฎเกณฑ์ตามคนส่วนใหญ่ในกลุ่ม และมีการพัฒนาตนเองปรับตัวเข้าหาผู้อื่น เพื่อการอยู่รวมในกลุ่มอย่างมีความสุข

จากเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการทำงานเป็นกลุ่มที่ได้ศึกษามาทั้งหมดสรุปได้ว่าการทำงานเป็นกลุ่มมีความสำคัญและมีความจำเป็น เนื่องจากมนุษย์ทุกคนมีความจำกัดในเรื่องพลังการทำงานใดๆ ที่เป็นงานใหญ่ จะทำเพียงลำพังคนเดียวให้สำเร็จเป็นเรื่องที่ทำได้ยาก นอกจากนั้นมนุษย์เรายังมีข้อจำกัดและมีความแตกต่างในเรื่องของสติปัญญา ความสามารถ การทำงานด้วยกันหลายคน จะเป็นลักษณะการช่วยกันคิด ช่วยกันทำ ช่วยกันดูแลมากขึ้น การทำงานร่วมกันเป็นความต้องการขั้นพื้นฐานของมนุษย์ที่ต้องการจะมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคมกับผู้อื่น ช่วยให้มีการเรียนรู้จากผู้อื่น เกิดความเจริญงอกงามขึ้นส่งผลให้งานดีกว่าทำเพียงลำพังทั้งทางด้านปริมาณ และคุณภาพ ทั้งนี้กล่าวได้ว่าลักษณะของสังคมในปัจจุบัน มีความจำเป็นและต้องการการทำงานร่วมกันในทุกระดับและทุกองค์การ เพื่อส่งผลถึงความเจริญก้าวหน้าของประเทศชาติต่อไป

2.2 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการทำงานเป็นกลุ่ม

2.2.1 งานวิจัยต่างประเทศ

เบิร์คเฮาเซอร์ (Birkhauser. 1985 : 103) ศึกษาผลกระทบของกลุ่มที่มีต่ออัตมโนทัศน์ของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาจำนวน 77 คนที่มีส่วนร่วมในชั้นเรียนปกติ และนักเรียนจำนวน 75 คนซึ่งอยู่ในชั้นเรียนไม่เกิน 6 สัปดาห์ พบว่าทั้ง 2 กลุ่ม มีอัตมโนทัศน์แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

กู๊ด (Good . 1973, 1989 : 56-62) ศึกษาการทำงานกลุ่มของนักเรียนในการสอนวิชาคณิตศาสตร์ กลุ่มตัวอย่างเป็นเด็กนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 จำนวน 15 ห้อง โดยเทียบระหว่าง 5 คนที่คะแนนสูงสุด และ 5 คนท้ายที่คะแนนต่ำสุด สังเกตและสัมภาษณ์ใกล้ชิดพบว่า การทำงานเป็นกลุ่มช่วยเพิ่มแรงจูงใจและกระตือรือร้นที่จะสร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับเพื่อน และช่วยเพิ่มพูนความคิดเชิงคณิตศาสตร์

สแปรงเกอร์ (นิภา วิจิตรศิริ. 2525 : 35 ; อ้างอิงจาก Spranger. 1973 : 13) ศึกษาการนำกิจกรรมกลุ่มมาใช้สอนภาษาต่างประเทศที่มหาวิทยาลัย Fujen ประเทศไต้หวัน ในนักศึกษาปีที่ 4

และ 2 ที่เรียนภาษาเยอรมัน พบว่านักศึกษาที่เข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มเกิดการเรียนรู้เพิ่มมากขึ้นกว่ากลุ่มที่ได้รับการสอนแบบปกติ

2.2.2 งานวิจัยในประเทศ

สกล เทียงแท้ (2525 : 11-12) ศึกษาผลการอภิปรายกลุ่ม ในการยกระดับเหตุผลเชิงจริยธรรมในเด็กนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่มาจากสภาพสังคมของโรงเรียนที่ต่างกัน พบว่าสามารถยกระดับให้สูงขึ้นและพบว่าการฝึกอบรมอภิปรายในหมู่เพื่อน ทำให้เด็กคิดเป็น แก้ปัญหาเป็น ความสามารถอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข

สุชาติ มานิตย์ (2530 : 42) เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนกับบุคลิกภาพประชาธิปไตยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่เรียนวิชาสังคมศาสตร์แบบเป็นทีมพบว่าสูงกว่านักเรียนที่เรียนโดยคู่มือการสอนของหน่วยการศึกษานิเทศน์และมีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

ไชยรัตน์ ปราณ (2531 : 79-80) ศึกษาพฤติกรรมการทำงานกลุ่มและความรับผิดชอบทางสังคมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่เรียนวิชาสังคมศึกษาโดยการสอนแบบซินดิเนท กับการสอนตามคู่มือครู พบว่ามีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

สรุปว่าการทำงานเป็นกลุ่ม คือการที่บุคคลตั้งแต่สองคนขึ้นไปมาอยู่รวมกันเพื่อทำกิจกรรมที่มีจุดมุ่งหมายร่วมกัน ขณะทำกิจกรรมร่วมกันต้องมีปฏิริยาแสดงออกต่อกัน อันเป็นพลังกลุ่มที่ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม และพัฒนาทักษะการทำงานร่วมกันอย่างเหมาะสม ทำให้การดำเนินงานบรรลุตามความมุ่งหมายที่วางไว้ โดยต้องมีกระบวนการดังนี้ คือ กำหนดจุดหมายร่วมกัน วางแผนการงาน ปฏิบัติตามแผนสรุปและประเมินผลการทำงานของกลุ่ม การทำงานเป็นกลุ่มจะช่วยให้เกิดการเรียนรู้ตนเองและผู้อื่น ก่อให้เกิดการพัฒนาตนเองและสังคมต่อไป

3. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับเด็กที่มีความสามารถพิเศษ

3.1 เอกสารที่เกี่ยวข้องกับเด็กที่มีความสามารถพิเศษ

3.1.1 ความหมายของเด็กที่มีความสามารถพิเศษ (Gifted Children)

เดิมเรียกว่าเด็กปัญญาเลิศหรือเด็กที่มีระดับสติปัญญาสูงกว่าเด็กทั่วไปมีผู้ให้ความหมายไว้มาก แตกต่างกันตามการศึกษาวิจัย ประสบการณ์ และภูมิหลัง ดังตัวอย่างต่อไปนี้

หมายถึง ความฉลาด ความเก่ง ความเป็นอัจฉริยะ ความสามารถพิเศษ และความเป็นผู้มีปัญญาเลิศเป็นต้น (ดุษฎี บริพัตร ณ.อยุธยา. 2540: 19)

อับราฮัม (อุษณีย์ โพธิสุข.2540 : 44 ; อ้างอิงจาก Abraham. 1958 : 24-27) ให้คำจำกัดความเด็กที่มีความสามารถพิเศษว่า หมายถึงเด็กที่มีลักษณะต่อไปนี้

1. มีความสามารถสูง สามารถเรียนจบบทเรียนได้เร็วกว่าเวลาที่กำหนด

2. มีความสามารถสูงในด้านความคิดสร้างสรรค์ การใช้เหตุผล
3. มีความสนใจอย่างกว้างขวาง และมักผลิตผลงานที่มีคุณภาพสูง
4. มีความสามารถทางศิลปะ และเครื่องจักรกล
5. มีระดับสติปัญญาสูงมีผลการเรียนดีเด่น มีผลงานที่ดีเด่นปรากฏแก่สังคม

เทอร์แมน (อุษณีย์ โพธิสุข. 2540 : 47 ; อ้างอิงจาก Terman. 1959) ให้ความหมายว่า คือเด็กที่มีระดับสติปัญญา 140 ขึ้นไป โดยวัดจากแบบทดสอบสติปัญญาของ สแตนฟอร์ด บิเน็ต (Stanford – Binet Intelligence Scale) และให้ข้อสันนิษฐานว่า ความเป็นปัญญาเลิศมีความสัมพันธ์โดยตรงกับระดับสติปัญญา

มาแลนด์ (อุษณีย์ โพธิสุข. 2540 : 50 ; อ้างอิงจาก Marland. 1972 : 190 - 230) ให้คำจำกัดความไว้อย่างกว้างขวาง เป็นคำนิยามที่มีผู้นิยมใช้ในหลายประเทศ มาแลนด์กล่าวว่า เด็กเก่ง คือเด็กที่มีความสามารถด้านใดด้านหนึ่ง หรือมากกว่าหนึ่งด้าน ดังต่อไปนี้

1. ความสามารถด้านภูมิปัญญาโดยทั่วไป (Intellectual Ability)
2. ความถนัดเฉพาะวิชา (Specific Academic - Aptitude)
3. ความสามารถด้านความคิดสร้างสรรค์สูง (Creative and Productive Thinking)
4. ความสามารถด้านการเป็นผู้นำ (Leadership Ability)
5. ความสามารถทางด้านศิลปะการแสดงและดนตรี (Visual and Performing Arts)
6. ความสามารถด้านการใช้กล้ามเนื้อ ทักษะเชิงกลไก (Psychomotor Skills)

การ์ดเนอร์ (Gardner) (อุษณีย์ โพธิสุข .2542 : 35 – 36 ; อ้างอิงจาก Gardner. 1983) ผู้มีชื่อเสียงเรื่องทฤษฎีพหุปัญญา (Multiple Intelligence) ว่า ความสามารถของมนุษย์เป็นเรื่องซับซ้อนไม่ควรให้ความสำคัญด้านเดียว ได้แบ่งความสามารถมนุษย์ออกเป็น 7 ด้าน คือ

1. ด้านภาษา (Linguistic Ability)
2. ด้านดนตรี (Musical Ability)
3. ด้านความคิด และใช้เหตุผลแบบนักคณิตศาสตร์ (Logical Mathematic Ability)
4. ด้านเกี่ยวกับทิศทาง (Spatial Ability)
5. ด้านกีฬา และการใช้กล้ามเนื้อต่างๆ (Bodily Kinesthetic Ability)
6. ด้านมนุษย์สัมพันธ์ (Interpersonal Ability)
7. ด้านเรื่องจิตและความคิด (Intrapersonal Ability)

สเตอร์นเบิร์ก (อุษณีย์ โพธิสุข. 2540 : 35 ; อ้างอิงจาก Sternberg. 1996) ซึ่งมีชื่อเสียงในทฤษฎี 3 ศร (Triarchie Theory) กล่าวถึงความสามารถของบุคคล 3 ด้าน คือ

1. พวกนักวิเคราะห์ (Analytic) โดดเด่นในเรื่องการใช้เหตุผล
2. พวกนักสังเคราะห์ (Synthetic) โดดเด่นเรื่องความคิดแบบสร้างสรรค์ มีญาณปัญญา
3. พวกนักปฏิบัติ (Practical) โดดเด่นด้านการแก้ปัญหาในเรื่องของชีวิตประจำวัน

พจนานุกรมของ ดีเรค (คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. 2540 :14 ; อ้างอิงจาก Derek Rowntree. n.d.) กล่าวว่า คือ เด็กที่มีความสามารถโดดเด่น หรือแสดงศักยภาพความเก่งเป็นที่ประจักษ์ เมื่อเทียบกับเด็กที่อายุ ประสพการณ์ หรือสภาพแวดล้อม

ผดุง อารยะวิญญู (2539 : 174) ให้คำนิยามของเด็กที่มีความสามารถพิเศษไว้ 2 แนวทาง คือ นิยามในวงการศึกษา และ นิยามเชิงปฏิบัติการ

นิยามในวงการศึกษา หมายถึงเด็กในกลุ่ม 10 % ของผู้ที่มีคะแนนสูงสุดที่ได้จากการทดสอบสติปัญญา (โดยใช้ความเบี่ยงเบนมาตรฐาน 2 ตัดสิน) การวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและการสังเกตพฤติกรรม เด็กเหล่านี้มักเรียนเก่ง ความคิดสร้างสรรค์สูง สามารถใช้ภาษาได้ดี มีความเป็นผู้นำ มีความสามารถในการตัดสินใจ ทางดนตรี ศิลปะและการกีฬา ซึ่งความสามารถอาจแค่ด้านเดียวหรือหลายด้าน ซึ่งควรได้รับการจัดการศึกษาที่แตกต่างไปจากเด็กปกติ เพื่อให้เขาได้รับโอกาสในการพัฒนาความสามารถที่มีอยู่ให้ถึงขีดสูงสุด

นิยามเชิงปฏิบัติการ หมายถึง เด็กที่มีความสามารถทางสมองสูงกว่าเด็กทั่วไป มีระดับสติปัญญาที่วัดจากแบบทดสอบมาตรฐาน เทียบค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานสูงกว่าค่าเฉลี่ยตั้งแต่ 2 ขึ้นไป

ความหมายที่นิยมโดยทั่วไป คือความหมายของสำนักการศึกษาอเมริกัน (อุษณีย์ โพธิ์สุข. 2540 : 34 ; อ้างอิงจาก U.S. office of education. n.d.) อธิบายไว้ว่าเด็กที่มีความสามารถพิเศษหมายถึง เด็กที่แสดงความสามารถโดดเด่นเป็นที่ประจักษ์ เมื่อเทียบกับเด็กที่มีสภาพแวดล้อมหรือประสบการณ์คล้ายคลึง หรืออายุพอกัน รวมถึงเด็กที่คะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง หรือมีความสามารถในด้านต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

1. ความสามารถทางสติปัญญาโดยทั่วไป (Intellectual Ability)
2. ความถนัดทางการเรียนเฉพาะด้านสาขาใดสาขาหนึ่ง (Special Academic Ability)
3. ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ (Creative Thinking Ability)
4. ความสามารถในการเป็นผู้นำ (Leadership Ability)
5. ความสามารถทางศิลปะ และดนตรี (Visual/Performing Ability)

จากการศึกษาข้างต้น พบว่าความหมายของเด็กที่มีความสามารถพิเศษ (Giftedness) มีพัฒนาการกว้างขวางและหลากหลาย ซึ่งเดิมเน้นการพิจารณาระดับสติปัญญาเป็นเกณฑ์ ต่อมาเน้นความสามารถพิเศษหรือความถนัดเฉพาะด้านเข้ามาร่วมพิจารณา จนทำให้มีความหมายชัดเจนและครอบคลุมมากยิ่งขึ้น ซึ่งผู้วิจัยสามารถประมวลสรุปได้ว่า เด็กที่มีความสามารถพิเศษ หมายถึง เด็กซึ่งผู้เชี่ยวชาญในวงการศึกษาที่เกี่ยวข้องรับรองว่า เป็นเด็กที่มีความสามารถดี โดดเด่นเป็นที่ประจักษ์ด้านเดียวหรือหลายด้าน เป็นผู้ที่มีความต้องการแผนการศึกษาพิเศษนอกเหนือจากเด็กทั่วไปรองรับ เพื่อให้มีการพัฒนาความสามารถที่มีอยู่จนเต็มขีดสูงสุด เพื่อทำประโยชน์แก่ตนเอง สังคม ประเทศชาติ ต่อไป

3.1.2 ลักษณะของเด็กที่มีความสามารถพิเศษ

เด็กมีความสามารถพิเศษ ไม่ใช่กลุ่มเด็กที่มีความสามารถเหมือนกัน (Homogeneous Group) บางคนแสดงออกลักษณะของการเรียนรู้บางคนแสดงออกรูปการประมวลข้อมูล บางคนไม่แสดงออกด้านใดเด่นชัด ทั้งนี้ความสามารถเป็นกระบวนการพัฒนามีขั้นตอน ศักยภาพระดับอัจฉริยะถ้าไม่ได้รับการสนับสนุนให้โอกาสแสดงออกหรือฝึกปรือก็จะหายไปทำให้บางคนที่มีสติปัญญาปราชญ์เปรื่องในวัยเด็ก ไม่แสดงความเป็นอัจฉริยะตอนโตเป็นผู้ใหญ่เลย

พาร์ค (อุษณีย์ โพธิสุข, 2540 : 35 ; อ้างอิงจาก Parke, 1989) กล่าวถึงบุคลิกลักษณะเด็กที่มีความสามารถพิเศษ ไว้ 4 ด้านด้วยกัน คือ

1. ด้านพุทธิปัญญา (Cognitive Characteristics) คือ สามารถสร้างความสัมพันธ์ และแปรค่าสัญลักษณ์เก่ง สามารถเชื่อมโยงความรู้จากส่วนหนึ่งไปยังอีกส่วนหนึ่งได้ดีกว่าเด็กทั่วไป

2. ด้านจิตพิสัย (Affective Characteristics) คือละเอียดอ่อนต่อความรู้สึกคนรอบข้าง ชอบทำงานที่ตนสนใจ มักสนใจเรื่องศีลธรรมจรรยา มีความสามารถแก้ไขปัญหาที่ยุ่งยากซับซ้อนได้ดี และมีอารมณ์ขัน

3. ลักษณะเด็กปัญญาเลิศที่สร้างสรรค์ (Characteristics of Creative Students) มีความสามารถทางสติปัญญาและความคิดสร้างสรรค์สูง ชอบความคิดใหม่ๆ มีสายตากว้างไกลของภาพรวม สามารถแยกย่อยออกเป็นเรื่องๆ ได้อย่างรวดเร็ว

4. ลักษณะเด็กปัญญาเลิศที่เป็นเด็กพิเศษ (Characteristics of Special Populations) ได้แก่ เด็กชาวเขา ชุมชนแออัด ไม่มีที่อยู่เป็นหลักแหล่ง ขาดโอกาสเรียน และกลุ่มเด็กพิการที่มีปัญหาทางอารมณ์

ดุษฎี บริพัตร ณ.อยุธยา (2540 : 39 - 42) กล่าวถึงลักษณะของเด็กปัญญาเลิศเมื่อเยาว์วัยไว้ดังนี้

1. ใช้ศัพท์สูงเกินวัยทั้งปริมาณและคุณภาพคำ
2. ตาแหลมคมช่างสังเกตและอยากรู้อยากเห็น
3. จดจำสิ่งต่างๆ ได้อย่างรวดเร็วและง่ายดาย
4. มีสมาธิดีเยี่ยม
5. มีความสนใจอย่างกว้างขวางและลึกซึ้ง
6. เข้าใจและสามารถเชื่อมโยงสิ่งที่ซับซ้อน พิศดาร
7. มีทักษะสูงในการแยกแยะแจกแจง
8. มีความคิดนอกแบบแผน ชอบคิดทำอะไรอิสระ
9. สามารถอ่านหนังสือระดับเด็กที่เรียนสูงกว่าสองชั้นเรียน
10. มีความถนัดและความสนใจพิเศษ

บลูม (อุษณีย์ โพธิสุข. 2540 : 44 ; อ้างอิงจาก Bloom. 1985) ได้ทำการศึกษาพบว่า ปัจจัยร่วมของนักกีฬาเหรียญทองโอลิมปิก คือ

1. ทำงานหนัก ฝึกฝนตนเองสม่ำเสมอไม่น้อยกว่าคนละ 10 ปี
2. มีพ่อแม่ หรือครูให้การสนับสนุน
3. เป็นคนขยันงาน มุ่งมั่นทำงาน

คุณลักษณะที่พบมาก (ผดุง อารยะวิญญู. 2539 : 175 - 177) ในเด็กที่มีระดับสติปัญญาสูงหรือเด็กปัญญาเลิศ คือ

1. มีความสามารถทางวิชาการ	2. ความสามารถเชิงจิตวิทยาและทางสังคม
3. มีความสามารถทางศิลปะ	4. มีความสามารถด้านความคิดริเริ่ม
5. มีความสามารถด้านคณิตศาสตร์	6. มีความสามารถเชิงกล
7. มีความสามารถด้านภาษา	

สรุป ลักษณะเด็กที่มีความสามารถพิเศษจากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง พบว่ามีลักษณะต่างกันไป และอาจไม่มีลักษณะทุกอย่างที่กล่าวมาทั้งหมด บางครั้งพบว่าบางคนอาจเหมือนเด็กทั่วไป ทำให้ผู้เกี่ยวข้องไม่สามารถมองเห็นและเข้าใจเด็กได้ถูกต้องนัก การจะบอกว่าเด็กคนไหนเป็นเด็กที่มีความสามารถพิเศษได้นั้น ต้องอาศัยวิธีการคัดแยกที่เหมาะสม เพื่อประโยชน์ในการพัฒนาศักยภาพสูงสุดตามที่เด็กมีอยู่ให้เต็มที่ต่อไป

3.1.3 การคัดแยกเด็กที่มีความสามารถพิเศษ

การคัดแยกเด็กที่มีความสามารถพิเศษ มีผู้ทำการศึกษาและรายงานผลไว้หลายท่านด้วยกัน คือ

มาร์ตินสัน (ดิเรก ตั้งสายัณห์. ม.ป.ป ; อ้างอิงจาก Martinson. 1960) แสดงผลการศึกษาความขัดแย้งของการคัดแยกโดยใช้แบบทดสอบสติปัญญารายกลุ่มและรายบุคคลของนักเรียนจำนวน 332 คน พบว่า เกือบครึ่งของเด็กที่มีระดับคะแนนสูงกว่า 130 จากแบบทดสอบสติปัญญาของ Stanford Binet ได้คะแนนเท่ากับ 130 ในการทำแบบทดสอบสติปัญญาแบบกลุ่ม

จรรยา สุวรรณทัต (2520 : 3) กล่าวว่า การคัดแยกโดยถามพ่อแม่ ผู้ปกครองสามารถได้ข้อมูลที่กว้างกว่าครู เนื่องจากทักษะต่างๆ ความสามารถพิเศษปฏิกิริยาตอบสนองเหตุการณ์เฉพาะหน้า การเลือกหนังสือที่จะอ่าน เรื่องและภาษาที่พูด พ่อแม่ย่อมเป็นผู้ค้นพบตั้งแต่เยาว์วัย และถ้ามีการดูแลที่เหมาะสม จะช่วยให้เด็กพัฒนาสติปัญญาเพื่อการสร้างสรรค์มากขึ้น

ดันแลบ (อุษณีย์ โพธิสุข, 2540 ; อ้างอิงจาก Dunlap. 1967 : 163) กล่าวว่า ไม่มีวิธีใดวิธีเดียวเพียงพอที่จะใช้คัดแยก และกำหนดว่าเด็กคนใดเป็นเด็กปัญญาเลิศหรือมีความสามารถพิเศษ ทั้งได้เสนอให้ใช้วิธีการคัดแยกหลายวิธีร่วมกัน คือ พ่อแม่ผู้ปกครองเสนอชื่อประกอบตัวเด็กนักจิตวิทยาผู้เชี่ยวชาญทางด้านหลักสูตร และกลุ่มเพื่อน เสนอความคิดเห็น

เฮอร์เกน (ดวงเดือน อ่อนน่วม. 2529 : 30 – 32 ; อ้างอิงจาก Hagen. 1980) กล่าวถึง การคัดแยกเด็กปัญญาเลิศที่มีประสิทธิภาพ ดังนี้

1. กำหนดความหมายของคำว่า ปัญญาเลิศ
2. กำหนดแหล่งข้อมูลว่ามีที่ใดบ้างที่จะให้ข้อมูล
3. เก็บรวบรวมข้อมูลจากแหล่งดังกล่าว
4. กำหนดการพิจารณาข้อมูลจากข้อ 3 เพื่อตัดสินใจคัดแยกเด็ก

ศรียา นิยมธรรม (2542 : 389 - 392) กล่าวว่า การคัดแยกเด็กที่มีความสามารถพิเศษ นั้น สามารถแบ่งเป็น 3 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 เสนอชื่อโดยผู้ใกล้ชิด เช่น ผู้ปกครอง ครู เพื่อน หรือตัวเด็กเองให้ รายละเอียด โดยมีแบบตรวจสอบ ทะเบียนประวัติ หรือแบบสอบถามให้ตอบ

ขั้นตอนที่ 2 คัดแยกโดยใช้หลักเกณฑ์การคัดแยกตามหลักวิชาการอย่างเป็นทางการ ใช้เครื่องมือซึ่งง่ายและรวดเร็ว แต่ผู้ใช้ต้องมีความชำนาญเพียงพอ

ขั้นตอนที่ 3 วินิจฉัยโดยใช้เครื่องมือ เป็นการทดสอบความสามารถของเด็กอย่างละเอียดลึกซึ้ง มักเป็นการดำเนินการต่อจากสองขั้นตอนแรก เครื่องมือที่ใช้ในขั้นตอนนี้ ได้แก่

- 3.1 แบบทดสอบสติปัญญารายบุคคล
- 3.2 แบบทดสอบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน
- 3.3 แบบทดสอบความคิดสร้างสรรค์
- 3.4 แบบทดสอบความถนัด
- 3.5 แบบสำรวจความสนใจ

เช่นเดียวกับอุษณีย์ โพธิสุข (2540 : 38 - 39) กล่าวถึงการคัดแยกเด็กที่มีความสามารถพิเศษว่าประกอบด้วยวิธีการและขั้นตอนดังนี้

1. ขั้นการสำรวจอย่างคร่าว ๆ (Screening) ทำโดยการเสนอชื่อโดยผู้ปกครองครูแนะแนว เพื่อนนักเรียน นักจิตวิทยา เป็นต้น
2. เมื่อได้คะแนนคร่าว ๆ อาจใช้เกณฑ์คัดเลือกเด็กที่อยู่ในเกณฑ์ 10 – 20 % แล้วแต่ความเหมาะสมจากจำนวนเด็กทั้งหมด ในแต่ละวิชา หรือความสามารถพิเศษแต่ละด้าน
3. ขั้นเจาะลึกเพื่อหาความถูกต้อง แม่นยำ โดยทำการสัมภาษณ์ ทดสอบเพิ่มเติมใช้การทดสอบเฉพาะสาขา ทดสอบสติปัญญาแบบเดี่ยว หรือการทดสอบความคิดสร้างสรรค์
4. ขั้นคัดเลือกสุดท้าย ใช้ข้อมูลขั้นที่ 2 มาพิจารณาลดจำนวนลงเหลือเท่าที่จะจัดโปรแกรมให้เด็กได้ตามศักยภาพของผู้ดำเนินการ อาจเหลือ 1 – 5 % ขั้นตอนนี้ ควรให้ผู้เชี่ยวชาญเข้าร่วมในการตัดสินใจ

จากการศึกษาค้นคว้าดังกล่าว จะเห็นว่าเด็กปัญญาเลิศและเด็กที่มีความสามารถพิเศษ มักเป็นผลมาจากปฏิสัมพันธ์ที่ซับซ้อนของคุณลักษณะต่างๆ โดยการแสดงพฤติกรรมออกมาในรูปแบบที่หลากหลาย เด็กปัญญาเลิศหรือเด็กที่มีความสามารถพิเศษบางคนแสดงออกให้เห็นอย่างชัดเจน บางคนแสดงความสามารถพิเศษออกมาอย่างรวมๆ และขณะที่บางคนไม่สามารถสังเกตได้อย่างชัดเจน

ด้วยเหตุนี้จึงมีเด็กที่มีความสามารถพิเศษจำนวนมากถูกละเลย ดังนั้น จึงไม่ควรใช้เพียงวิธีหนึ่งวิธีใด โดยเฉพาะในการพิจารณา คัดแยกเด็กที่มีความสามารถพิเศษ ควรใช้หลายๆวิธีประกอบกันพิจารณา

4. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์

4.1 เอกสารที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์

4.1.1 ความหมายของกลุ่มสัมพันธ์ (Group Dynamic)

คาร์ไรท์ และแซนเดอร์ (Cartwright and Zander. 1968 : 4) ให้ความหมายดังนี้

1. เป็นอุดมการณ์การเมือง (A Sort of Political Ideology) รวมกลุ่มกันตามอุดมคติ สมาชิกทุกคนเท่าเทียมกัน และใช้ความสามารถเต็มที่ เพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อตนเอง และต่อสังคม

2. ชุดเทคนิคฝึกทักษะมนุษย์สัมพันธ์การเรียนรู้กลุ่ม เช่น บทบาทสมมติ (Role Playing) การสังเกต (Observation) การส่งผลย้อนกลับ (Feedback) การตัดสินใจของกลุ่ม (Group Decision)

3. สาขาวิชาที่ว่าด้วยการสืบสวน (A Field of Inquiry) เพื่อให้ได้ความรู้เกี่ยวกับธรรมชาติ กฎการพัฒนาของกลุ่ม ความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกภายในกลุ่มและระหว่างกลุ่ม

คมเพชร จิตรศุภกุล (2530 : 20-21) กล่าวว่า หมายถึง การที่สมาชิกในกลุ่มพยายามช่วยกันทำกิจกรรมให้ดำเนินไปอย่างเรียบร้อย โดยที่กระบวนการตีความหมายของพฤติกรรมของแต่ละบุคคลนั้นอาศัยประสบการณ์กลุ่มการทำงานร่วมกัน การเลือกจุดมุ่งหมายของกลุ่ม การเสนอแนะ การประเมินผล วิธีการดำเนินการ การตัดสินใจ การวางแผนเพื่อการปฏิบัติ และการดำเนินการตามแผนนั้น

ทศพร มณีศรีขำ (2539 : 30) กล่าวว่าหมายถึงวิชาที่ศึกษาเกี่ยวกับความสัมพันธ์ของคนและกลุ่มคน เรียนรู้ว่ามีอิทธิพลต่อกันอย่างไร ทำอย่างไรจะอยู่ร่วมกัน ทำงานร่วมกัน อย่างปกติสุข ได้ผลงานที่ดี

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2540 : 26) กล่าวว่า คือการที่คนสองคนขึ้นไปมีความคิด การกระทำ แรงจูงใจร่วมกันเพื่อทำสิ่งหนึ่งที่มีอิทธิพลต่อกัน ซึ่งอาจไม่มีวัตถุประสงค์ร่วมกันก็ได้จากความหมายที่กล่าวมาข้างต้น

สรุปว่ากิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์หมายถึง การรวมตัวกันของบุคคลตั้งแต่สองคนขึ้นไป มีปฏิริยาตอบโต้กันอย่างเสรี มีการกระตุ้นซึ่งกันและกัน มีการทำงานอย่างเป็นกระบวนการร่วมกัน มีการสื่อสาร มีการปรับตัวเข้าหากัน มีการแลกเปลี่ยนแนวคิดซึ่งกันและกัน มีการตัดสินใจร่วมกันเพื่อแก้ไขปัญหาาร่วมกัน รวมทั้งมีการแปลความหมายของพฤติกรรมของสมาชิกภายในกลุ่ม โดยอาศัยประสบการณ์ภายในกลุ่ม ซึ่งมีผู้นำกลุ่มเป็นผู้กระตุ้นให้เกิดปฏิริยาโต้ตอบกันระหว่างสมาชิก และความรู้ที่ได้จากการเรียนรู้ภายในกลุ่มนี้ จะนำไปใช้ในการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของสมาชิกภายในกลุ่ม ให้มีความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน ทำงานร่วมกันอย่างดีและมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

4.1.2 ประโยชน์ของกระบวนการกลุ่มสัมพันธ์

วิไลวรรณ สันตะโกมล (2522 : 20) กล่าวว่าสามารถทำให้เกิดทักษะ ต่อไปนี้

1. ทักษะทางสังคม (Social Skill) ช่วยให้อยู่และทำงานร่วมกับผู้อื่นอย่างราบรื่น
2. ทักษะการศึกษาค้นคว้า (Study Skill) เป็นทักษะในการศึกษาค้นคว้า
3. ทักษะทางปัญญา (Intellectual Skill) เป็นทักษะในการแก้ปัญหาเฉพาะหน้า
4. ทักษะการทำงานกลุ่ม (Group Work Skill) เป็นทักษะการทำงานร่วมกับผู้อื่น

ทิตนา แหมมณี (2522 : 224 - 225)กล่าวถึงกระบวนการกลุ่มสัมพันธ์ว่าผู้เรียนจะได้รับ

1. การฝึกให้รู้จักการทำงานร่วมกับผู้อื่น เกิดทัศนคติที่ดีและถูกต้อง
2. การฝึกทัศนคติว่าบุคคลอื่นมีค่าเสมอกัน ต้องให้ความสำคัญ ให้ความเคารพผู้อื่น
3. การฝึกให้เรียนรู้และเข้าใจเกี่ยวกับบทบาทของตนเองและสมาชิกอื่น
4. ผู้เรียนมีโอกาสได้เรียนรู้ ฝึกฝนทักษะด้านสังคม หรือการมีมนุษยสัมพันธ์
5. การได้ปฏิบัติกิจกรรมด้วยตนเอง ทำให้ผู้เรียนได้รับประสบการณ์โดยตรง
6. การฝึกทักษะด้านความคิดร่วมกับกลุ่ม เช่นทักษะการแก้ปัญหา การตัดสินใจ
7. การฝึกให้รู้จักการปรับตัวให้เข้ากับผู้อื่น เพื่อให้เกิดการยอมรับซึ่งกันและกัน
8. การฝึกให้ได้เรียนรู้วิถีทางประชาธิปไตย ทั้งความคิด และการภาคภูมิใจในตนเอง
9. การสร้างค่านิยมในเรื่องความสามัคคี การช่วยเหลือซึ่งกันและกัน

ทศพร มณีศรีขำ (2539 : 114) กล่าวว่า การจัดการเรียนการสอนโดยใช้กระบวนการกลุ่มสัมพันธ์นั้น อิทธิพลของกลุ่มจะกระตุ้นสมาชิกให้เกิดกำลังใจ กระตือรือร้น สามารถตัดสินใจแก้ไข ปัญหาได้ลดความคับข้องใจเสริมสร้างความเข้าใจที่ดีแลกเปลี่ยนประสบการณ์เกิดการยอมรับกัน ดังนั้น การเรียนการสอนวิธีนี้จะสามารถนำมาใช้พัฒนาศักยภาพผู้เรียนด้านต่างๆได้ดี ทำให้ผู้เรียนสนใจเรียน และไม่เกิดความเบื่อหน่าย

สรุป ประโยชน์ที่ได้รับจากการจัดการเรียนการสอนโดยใช้กระบวนการกลุ่มสัมพันธ์ตามข้างต้น คือวิธีนี้จะทำให้ผู้เรียนเข้าใจตนเองและผู้อื่น รู้จักการทำงานร่วมกับผู้อื่น รู้จักการปรับตัวเข้ากับกลุ่ม มีความเห็นใจและเอื้ออาทรต่อผู้อื่น มีทักษะในการค้นคว้าหาความรู้ ทักษะในการแก้ปัญหาเฉพาะหน้า มีการคิดอย่างมีเหตุผล ทำให้เกิดความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ผู้เรียนยังได้พัฒนาตนเองด้านอารมณ์ สังคม สติปัญญา ไม่เครียด มีการแสดงออกที่เหมาะสม ส่งผลให้ผู้เรียนเกิดความภาคภูมิใจในตนเอง เห็นคุณค่าตนเอง ก่อให้เกิดความเชื่อมั่นในตนเอง และเป็นผู้ที่มีบุคลิกภาพที่ดีในอนาคต

4.1.3 ทฤษฎีเกี่ยวกับกลุ่มสัมพันธ์

ทิตนา แหมมณี และคนอื่นๆ (2522 :10) กล่าวถึงทฤษฎีกลุ่มสัมพันธ์ พอสรุปได้ดังนี้

1. ทฤษฎีสานาม (Field Theory) ของเคอร์ท เลวิน (Kurt Lewin) มีแนวคิดที่สำคัญคือ โครงสร้างของกลุ่ม เกิดจากการรวมกลุ่มของบุคคลที่มีลักษณะแตกต่างกัน

- 1.2 สมาชิกต้องมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างกันในรูปการกระทำความรู้สึก

1.3 โครงสร้างกลุ่มมีลักษณะแตกต่างกันไปตามลักษณะการปฏิสัมพันธ์ของสมาชิกความนึกคิด

1.4 สมาชิกจะมีการปรับตัวเข้าหากัน และช่วยกันทำงานให้สำเร็จไปได้ด้วยดี

2. ทฤษฎีระบบ (System Theory) ของนิวคอมบ์ (Newcombs) มีแนวคิดที่สำคัญคือ

2.1 กลุ่มต้องมีโครงสร้าง และกำหนดหน้าที่ของสมาชิกชัดเจน

2.2 การแสดงบทบาทกระทำโดยสื่อสารและมีการเปิดเผยตนเองในกลุ่ม

3. ทฤษฎีจิตวิเคราะห์ (Psychoanalytic Orientation) ของ ซิกมันด์ ฟรอยด์ (Sigmund Freud) มีแนวคิดสำคัญ สรุปได้ดังนี้

3.1 บุคคลอยู่รวมกันเป็นกลุ่มต้องมีสิ่งจูงใจ

3.2 การเปิดให้แสดงออก จะช่วยให้สมาชิกกลุ่มเกิดความเข้าใจตนเองและผู้อื่นได้มากขึ้น

4. ทฤษฎีกลุ่มปฏิสัมพันธ์ (Interaction Theory) ของเบลล์ (Bales) โฮมาน (Homans) และไวท์ (Whyte) แนวคิดพื้นฐานของทฤษฎีนี้ คือ

4.1 กลุ่มจะมีปฏิสัมพันธ์โดยการกระทำกิจกรรมอย่างใดอย่างหนึ่ง (Activity)

4.2 การมีปฏิสัมพันธ์ จะต้องเป็นปฏิสัมพันธ์ทุกด้าน คือ

4.2.1 ปฏิสัมพันธ์ทางร่างกาย (Physical Interaction)

4.2.2 ปฏิสัมพันธ์ทางวาจา (Verbal Interaction)

4.2.3 ปฏิสัมพันธ์ทางอารมณ์ (Emotion Interaction)

5. ทฤษฎีจิตวิทยาทั่วไป (General Psychology) มีแนวคิดว่าการใช้หลักจิตวิทยาเกี่ยวกับการรับรู้ การเรียนรู้ แรงจูงใจ ช่วยให้เข้าใจพฤติกรรมบุคคลในแง่การรวบรวมข้อมูล

4.1.4 ลำดับขั้นตอนของการเรียนรู้ตามทฤษฎีกระบวนการกลุ่มสัมพันธ์
เยาวยา เตชะคุปต์ (2517 : 163 – 166) แบ่งลำดับขั้นการเรียนรู้ ดังนี้

1. ขั้นการมีส่วนร่วม (Participation or Involvement เน้นการมีส่วนร่วมด้านต่อไปนี้

1.1 ด้านร่างกาย (Physical Involvement)

1.2 การมีส่วนร่วมทางด้านจิตใจ (Ego or Emotional Involvement)

1.3 การมีส่วนร่วมทางสติปัญญา (Intellectual or Mental)

1.4 การมีส่วนร่วมทางสังคม (Social Involvement)

2. ขั้นการวิเคราะห์ (Analysis Stage) หลังกิจกรรมการเรียนรู้ จะร่วมกันวิเคราะห์ ประสพการณ์ช่วยให้สามารถประเมินความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิก วิธีการเรียน ผลการเรียนรู้ ช่วยให้รู้จักตนเองได้ดียิ่งขึ้น

3. ขั้นสรุปและประยุกต์หลักการ (Generalization and Application Stage) เมื่อค้นพบสิ่งที่ต้องการเรียนรู้จะรวบรวมแนวคิดที่ค้นพบและจากการแลกเปลี่ยน มาประยุกต์ใช้กับตนเองในสองลักษณะ คือ

3.1 พัฒนาตนเอง (Self Development) รวมถึงการปรับตัวเข้ากับผู้อื่น

3.2 ใช้ในการแก้ปัญหา (Problem - solving) ในอนาคต

4. ขั้นประเมิน (Evaluation Stage) เมื่อทราบผลการเรียนรู้ ผู้เรียนจะประเมินผลการเรียนรู้ของตนและของกลุ่มจากการอภิปรายให้ข้อเสนอแนะ และติชมร่วมกับสมาชิกคนอื่นในกลุ่ม

สรุปได้ว่า การเรียนการสอนตามทฤษฎีกระบวนการกลุ่มสัมพันธ์จะช่วยส่งเสริมบรรยากาศแบบประชาธิปไตย พัฒนาคุณค่าความเป็นมนุษย์ (Manhood) ส่งเสริมพัฒนาการและความสัมพันธ์อันดีระหว่างผู้เรียน ช่วยให้ผู้เรียนพัฒนาสติปัญญาอารมณ์โดยวิธีการที่เหมาะสม ทำให้รู้สึกว่าการเรียนรู้เป็นสิ่งที่มีความหมายและมีความหมายเคียงกับความเป็นจริงยิ่งขึ้น (Self and Social Reality)

4.1.5 หลักการจัดการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการกลุ่มสัมพันธ์

กิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการกลุ่มสัมพันธ์ เป็นการจัดการเรียนรู้โดยการสอนที่เน้นพิเศษในเรื่องของพฤติกรรมของบุคคลที่มีผลกระทบต่อกัน ดังนั้นหลักการจัดกิจกรรมกลุ่มควรคำนึงถึงสิ่งต่อไปนี้ (ทิตนา แคมมณี. 2522 : 200)

1. ยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง โดยจัดให้ผู้เรียนมีโอกาสเข้าร่วมกิจกรรมอย่างทั่วถึง
2. ยึดหลักการค้นคว้าด้วยตนเอง ซึ่งเป็นกระบวนการที่สำคัญในการเรียนรู้
3. ยึดหลักกระบวนการเรียนรู้ จัดให้คิดวิเคราะห์ถึงกระบวนการที่จะได้คำตอบ
4. ยึดกลุ่มว่าเป็นแหล่งความรู้ที่สำคัญ เน้นให้มีโอกาสเรียนรู้จากกลุ่มให้มากที่สุด
5. ยึดความสำคัญการนำความรู้ที่ได้ไปใช้ในชีวิตประจำวัน

เช่นเดียวกับกรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ (2540 : 67) เสนอหลักการจัดการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการกลุ่มสัมพันธ์ไว้ว่า

1. ยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง ให้มีโอกาสร่วมกิจกรรมทั่วถึง และมากที่สุด
2. ยึดกลุ่มว่าเป็นแหล่งความรู้สำคัญ จัดการเรียนรู้ที่จะปรับตัวอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้ดี
3. ยึดหลักการค้นพบความรู้ด้วยตนเอง ผู้สอนเป็นผู้จัดประสบการณ์การเรียนรู้ให้
4. เน้นกระบวนการควบคู่กับผลงาน ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้คิด วิเคราะห์
5. เน้นการนำความรู้ที่ได้ไปใช้ในชีวิตประจำวัน

สรุป การจัดการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการกลุ่มสัมพันธ์เป็นการเรียนที่ให้ผู้เรียนทำงานเป็นกลุ่มเพื่อที่จะรู้จักการทำงานร่วมกับผู้อื่น ให้ทัศนคติว่าบุคคลอื่นมีค่าเสมอกัน ทำให้เข้าใจตนเองและผู้อื่น เกิดการเรียนรู้เกี่ยวกับบทบาทของตนเองรวมถึงสมาชิกคนอื่น สามารถปฏิบัติกิจกรรมด้วยตนเอง และสามารถปรับตัวเข้ากับผู้อื่นได้ ทำให้เกิดความภาคภูมิใจในตนเอง เห็นคุณค่าในตนเอง เข้าใจหลักการประชาธิปไตย มีความสามัคคีช่วยเหลือซึ่งกันและกัน มีความเข้าใจและเห็นใจผู้อื่น

4.1.6 ขนาดกลุ่มในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยใช้กระบวนการ

กลุ่มสัมพันธ์

ขนาดของกลุ่ม หมายถึงจำนวนสมาชิกในกลุ่มที่ร่วมกระทำกิจกรรม ซึ่งจะมีผลกระทบ ต่อคุณภาพการปฏิสัมพันธ์ การสื่อสารระหว่างสมาชิกมีผู้เสนอทัศนะเกี่ยวกับขนาดของกลุ่มไว้ ดังต่อไปนี้

ออกตาเวย์ (กรมวิชาการ. 2540 : 40 ; อ้างอิงจาก Ottaway. 1968 : 7) เสนอว่าควรมีขนาดเล็กเพื่อให้สมาชิกได้แสดงออกอย่างอิสระขนาดที่เหมาะสมที่สุด ควรมีขนาด 9 ถึง 10 คน จึงจะทำให้การทำงานและการเรียนรู้บังเกิดผลดีที่สุดตรงกับ จำเนียร ช่วงโชติ และคนอื่นๆ (2523 : 5) ที่ว่า นักจิตวิทยามักศึกษากลุ่มที่สมาชิกไม่เกิน 15 คน เพราะสามารถเห็นความสัมพันธ์อย่างใกล้ชิด และในด้านการเรียนรู้ก็จะได้ผลดีกว่ากลุ่มใหญ่

กรมวิชาการกระทรวงศึกษาธิการ (2540 : 40) กล่าวว่าขนาดขึ้นอยู่กับเนื้อหาวิชา จุดมุ่งหมายและความยากง่ายของงาน ขนาดของกลุ่มยืดหยุ่นได้ตามผู้สอนพิจารณาเหมาะสม โดยทั่วไปกลุ่ม การเรียนการสอนควรมีขนาด 6–8 คน และแบ่งให้ผู้มีความสามารถต่างกัน การแบ่งกลุ่มตามความสมัครใจไม่ควรใช้เนื่องจากจะทำให้ผู้เรียนขาดประสบการณ์ ในการเข้ากลุ่มกับบุคคลที่ต่างกันออกไป

สรุปได้ว่า ขนาดของกลุ่มควรมีสมาชิกขนาด 6 – 15 คน ทั้งนี้ขึ้นกับการพิจารณาของผู้สอน เพื่อให้สมาชิกสามารถเห็นความสัมพันธ์กันอย่างใกล้ชิดแสดงความคิดเห็นอย่างอิสระโดยทั่วถึง ไม่ต้องใช้เสียงที่ดังมากนัก ส่งผลถึงการเรียนรู้ที่จะบังเกิดผลดีกว่ากลุ่มใหญ่เกินไปการแบ่งกลุ่มควรแบ่งผู้เรียนที่มีความสามารถแตกต่างกัน เพื่อให้แต่ละกลุ่มมีทรัพยากรที่หลากหลาย ไม่ควรแบ่งตามความสมัครใจเพราะจะทำให้ผู้เรียนขาดโอกาสการได้รับประสบการณ์ในการเข้ากลุ่มกับบุคคลที่ต่างกันออกไป

4.2 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์

4.2.1 งานวิจัยต่างประเทศ

เล็กซ์ (พิจิตรา พงษ์จินดากร. 2525 : 41 ; อ้างอิงจาก Lex. 1973 : 9039) ทำการศึกษานักเรียนที่เรียนธรรมะชั้นปีที่ 1 โรงเรียน St. Meinard Seminary ในมลรัฐอินเดียนา สหรัฐอเมริกา เพื่อศึกษาพัฒนาการทางด้านจิตใจของนักศึกษาโดยแบ่งเป็น 2 กลุ่ม สอนด้วยวิธีแบบเก่าและใช้กิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์ในการสอน พบว่าการพัฒนาทางจิตใจของนักเรียนทั้งสองกลุ่มไม่มีความแตกต่างกัน แต่ในกลุ่มที่ใช้กิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์ในการสอนพบว่านักเรียนพอใจในประสบการณ์ที่ได้รับเนื่องจากมีโอกาสได้อภิปรายอย่างเสรีในเรื่องของค่านิยม ซึ่งเป็นสิ่งสำคัญสำหรับผู้เรียน

ต่อมา วูล์ฟ (Wolf. 1986 : 1977A) ศึกษากิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์ที่มีผลต่อรูปแบบการเป็นผู้นำของนักศึกษา 4 กลุ่ม ที่กำลังศึกษาในระดับวิทยาลัยในประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีน โดย

มุ่งศึกษา ปฏิสัมพันธ์ทางด้านพฤติกรรม เจตคติและรูปแบบการเป็นผู้นำ พบว่ากลุ่มที่มีผู้นำแบบประชาธิปไตย มีความเป็นอิสระ มีความคิดริเริ่มและกระตือรือร้นมากกว่ากลุ่มที่มีผู้นำแบบเผด็จการ ไม่พบที่มีความแตกต่างระหว่างผู้นำที่เป็นชาวอเมริกันและชาวจีนทั้งในด้านเชื้อชาติ และวัฒนธรรมของผู้นำ

บาร์อน (Baron. 1993 : 4389B) ศึกษาความร่วมมือในการแก้ไขปัญหา โดยให้บุคคลทำงานคนเดียวและทำงานร่วมกันกับกลุ่มในระยะเวลาอันสั้นในมหาวิทยาลัยแวนเดอร์บิวท์ พบว่าการทำงานเป็นทีมทำให้งานประสบความสำเร็จสูงน่าเชื่อถือได้ แตกต่างจากการทำงานคนเดียว การทำงานเป็นทีมมีประโยชน์ด้านการวางแผน การแสดงความคิดเห็นและการแก้ไขปัญหาาร่วมกัน การทำงานเป็นทีม องค์ประกอบที่สำคัญคือ กระบวนการกลุ่ม ซึ่งได้แก่ความพยายามพิจารณาแก้ปัญหาโดยให้สมาชิกมีส่วนร่วมแสดงความคิดเห็นมีการแสดงออกอย่างอิสระ มีการสื่อสารที่ดีมีคุณภาพ มีความสามัคคีร่วมมือและการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน

และต่อมา ชรัม (Shrum. 1989 : 17A) ศึกษาผลของโปรแกรมเจตคติในโรงเรียนมัธยมศึกษาและนักเรียนการศึกษาผู้ใหญ่ในโรงเรียนรัฐบาล โดยใช้วิธีการเสริมแรงทางบวกและกระบวนการกลุ่มสัมพันธ์ เพื่อเปรียบเทียบระหว่างกลุ่มวัยรุ่นกับกลุ่มผู้ใหญ่ พบว่าอัตมโนทัศน์ และทัศนคติของทั้งสองกลุ่มเพิ่มขึ้น

จากการศึกษางานวิจัยในต่างประเทศดังที่กล่าวมา สรุปได้ว่า กิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์มีผลให้เกิดมีปฏิสัมพันธ์ต่อกัน รู้จักการทำงานเป็นกลุ่ม รู้วิธีติดต่อสื่อสารที่ดีมีคุณภาพกล้าคิดกล้าแสดงออกเข้าใจตนเอง และผู้อื่นเกิดความกล้าที่จะเปิดเผยความรู้สึกตนเอง ก่อให้เกิดความคิดสร้างสรรค์ในการทำงาน รู้จักหาวิธีการแก้ปัญหา นอกจากนั้นทำให้บุคคลเกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมไปในทางที่ดีขึ้น รู้สึกเห็นคุณค่าและมีความเชื่อมั่นในตนเอง มีความรักสามัคคี ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน และมีความกระตือรือร้นในการทำงาน

4.2.2 งานวิจัยในประเทศ

อดุลย์เดช ดิยะบุตร (2534 : 59) ศึกษา ผลการใช้กิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์ที่มีต่อมนุษยสัมพันธ์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่1พบว่าหลังจากเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์แล้วมีมนุษยสัมพันธ์สูงขึ้น

ปีต่อมา บุญเดือน ปั่นแสง (2535 : 65) ศึกษาผลการใช้กิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์ที่มีต่อความรับผิดชอบของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 พบว่า นักเรียนที่เข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์ มีความรับผิดชอบสูงกว่านักเรียนที่ไม่ได้เข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์

สุวิทย์ ดวงเวียง (2536 : 54) ทำการศึกษาผลการใช้กิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์ที่มีต่อการสร้างเสริมความเป็นประชาธิปไตย ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 พบว่านักเรียนที่เข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์มีความเป็นประชาธิปไตยสูงกว่าก่อนเข้าร่วมกิจกรรม

ภนิดา ภูโตนนา (2539 : 66) ศึกษาการใช้กิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์ต่อการพัฒนาความรู้สึกเห็นคุณค่าในตนเองของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 พบว่า นักเรียนที่เข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์จะมีความรู้สึกเห็นคุณค่าในตนเอง สูงขึ้นจากการศึกษางานวิจัยในประเทศสรุปได้ว่า กิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์เป็นวิธีการหนึ่งที่ฝึกให้บุคคลมีปฏิสัมพันธ์กันภายในกลุ่ม ส่งเสริมการแสดงความคิดเห็นอย่างอิสระ มีการปฏิบัติกิจกรรมร่วมกัน ช่วยเหลือ แลกเปลี่ยนความรู้ความคิดเห็นซึ่งกันและกัน ช่วยให้มีพัฒนาทางด้านอารมณ์ สังคม และสติปัญญาดีขึ้น มีความเป็นประชาธิปไตยมากขึ้น ฝึกให้มีการวิเคราะห์วางแผน มุ่งมั่นสู่อุทิศ กล้าคิด กล้าแสดงออก มีความเชื่อมั่นในตนเอง มองเห็นคุณค่าและมีทัศนคติที่ดีต่อตนเองและผู้อื่นยอมรับและเข้าใจผู้อื่นรู้จักปรับตัวและมีสัมพันธภาพที่ดีต่อการทำงานร่วมกับผู้อื่น กิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์สามารถนำไปใช้ในการพัฒนาคุณลักษณะต่างๆ ให้เกิดมีขึ้นในตัวบุคคลได้ เพราะกิจกรรมกลุ่มจะช่วยส่งเสริมให้สมาชิกเรียนรู้พฤติกรรมของตนเอง และของเพื่อนสมาชิกด้วยการให้ข้อมูลย้อนกลับซึ่งกันและกัน จากข้อมูลที่ได้ผู้เรียนสามารถนำไปประเมินพฤติกรรมและทัศนคติของตนว่าแตกต่างจากกลุ่มอย่างไร มีแนวทางใดที่จะปรับปรุงพฤติกรรมให้ดีขึ้นนอกจากนี้กิจกรรมกลุ่มยังช่วยสร้างมนุษยสัมพันธ์ และการเป็นผู้นำให้กับผู้เข้าร่วมกิจกรรมอีกด้วย.

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ ได้ดำเนินการตามลำดับขั้นตอนดังต่อไปนี้

1. การกำหนดประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
2. กำหนดเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
3. การดำเนินการทดลอง
4. การวิเคราะห์ข้อมูล

1. การกำหนดประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 กลุ่มประชากร

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ เป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 สังกัดสำนักงาน
ประถมศึกษากรุงเทพมหานคร เขตคลองสามวา กรุงเทพมหานคร ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2546
จำนวน 18 โรงเรียนทั้งสิ้น 1,418 คน

1.2 กลุ่มตัวอย่าง

1.2.1 จะจงเลือกเด็กนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนพระราชราษฎร์
อุปถัมภ์วิทยา เขตคลองสามวา กรุงเทพมหานคร ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2546 จำนวน 148 คน

1.2.2 ขอให้ครูผู้สอน ผู้ปกครอง และเพื่อนนักเรียนเสนอชื่อนักเรียนที่มีความ
สามารถพิเศษด้านระดับสติปัญญาชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2546 โดยใช้แบบ
เสนอชื่อสำหรับครู (Teacher Nomination Form) แบบการเสนอชื่อสำหรับเพื่อน (Peer Nomination
Form) และแบบสอบถามสำหรับผู้ปกครอง (Parents Questionnaire) ในผู้มีความสามารถพิเศษด้านสติ
ปัญญา ได้เด็กจำนวน 110 คน

1.2.3 นำเด็กที่ได้รับการเสนอชื่อจากครูผู้สอน ผู้ปกครอง และเพื่อนนักเรียน
มาทำการทดสอบด้วยแบบทดสอบความสามารถทางสติปัญญา C.P.M. (Coloured Progressive
Matrices) เลือกนักเรียนที่มีผลการทดสอบ C.P.M. เทียบได้ระดับฉลาดถึงฉลาดมากได้เด็กจำนวน 22 คน

1.2.4 นำเด็กที่ได้ผ่านการทดสอบและมีผลการทดสอบ C.P.M. เทียบได้ระดับ
ฉลาดถึงฉลาดมากจำนวน 22 คน มาทำการทดสอบวัดความรู้เกี่ยวกับการเป็นผู้นำการทำงานเป็นกลุ่ม
ที่ผู้ทำการวิจัยสร้างขึ้นและผ่านการแก้ไข ตรวจสอบคุณภาพมาแล้ว

1.2.5 นำเด็กที่ทำการทดสอบวัดความรู้เกี่ยวกับการเป็นผู้นำการทำงานกลุ่ม
ที่มีระดับคะแนนของแบบทดสอบต่ำกว่า 50 เปอร์เซนต์ จำนวน 9 คน จะจงคัดเลือกเพื่อเป็นกลุ่ม
ตัวอย่างต่อไป

2. การกำหนดเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

375.008

0.473 ก.

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่

1. แผนการฝึกกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์ เพื่อพัฒนาภาวะผู้นำด้านการทำงานเป็นกลุ่ม
2. แบบทดสอบวัดความรู้เกี่ยวกับการเป็นผู้นำด้านการทำงานเป็นกลุ่ม
3. แบบสังเกตทักษะภาวะการเป็นผู้นำด้านการทำงานเป็นกลุ่ม

การสร้างและตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ ทำตามลำดับดังนี้

1. แผนการฝึกกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์เพื่อพัฒนาภาวะผู้นำด้านการทำงานเป็นกลุ่ม ศึกษาและสร้างตามลำดับขั้นตอน ต่อไปนี้

1.1 ศึกษารายละเอียดจากเอกสาร ตำราวิชาการ และงานวิจัย รวมทั้งทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง เพื่อเป็นแนวทางกำหนดจุดมุ่งหมาย และวางแผนจัดกิจกรรมให้เหมาะสมกับการทดลอง

1.2 สร้างแผนฝึกกิจกรรมจากการศึกษาทฤษฎีกลุ่มสัมพันธ์ และปรับปรุงจากชุดฝึกกิจกรรมเพื่อพัฒนาภาวะผู้นำด้านการทำงานเป็นกลุ่ม สำหรับนักศึกษามหาวิทยาลัยรามคำแหงของเอกชัย เอื้อเฟื้อ (2537 : ภาคผนวก) ซึ่งมีลักษณะเป็นกิจกรรมเพื่อฝึกทักษะการเป็นผู้นำด้านการตัดสินใจ การสร้างแรงจูงใจ การทำงานเป็นกลุ่ม การพัฒนากลุ่ม กระบวนการทำงานกลุ่มและการประสานงาน

1.3 นำแผนฝึกกิจกรรมไปหาคุณภาพโดยให้ผู้เชี่ยวชาญที่เป็นอาจารย์ทางด้านจิตวิทยาอย่างน้อย 10 ปี 3 ท่าน เป็นผู้ตรวจสอบความสอดคล้องของเนื้อหา จุดมุ่งหมาย และกิจกรรม แล้วนำคำตอบของผู้เชี่ยวชาญแต่ละคนมาแปลงเป็นคะแนนดังนี้ (บุญเชิด ภิญโญนนตพงษ์. 2526 : 88-89)

มีความเห็นว่า สอดคล้อง กำหนดคะแนนเป็น 1

มีความเห็นว่า ไม่แน่ใจ กำหนดคะแนนเป็น 0

มีความเห็นว่า ไม่สอดคล้อง กำหนดคะแนนเป็น -1

นำมาหาค่าดัชนีความสอดคล้อง เลือกข้อที่ค่าดัชนี IOC อยู่ระหว่าง 0.66 – 1 ไว้

1.4 นำแผนฝึกกิจกรรมที่แก้ไขตามคำแนะนำแล้วไปทดลองใช้กับเด็กที่มีความสามารถพิเศษด้านระดับสติปัญญาโดยทั่วไป ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนบางชั้น (ปल्लीวิทยานุสรณ์) จำนวน 12 คน โดยผู้วิจัยนำกิจกรรมกลุ่มด้วยตนเองสังเกตขณะนักเรียนร่วมกิจกรรม และนำกลับมาวิเคราะห์ ปรับปรุง แก้ไข

1.5 นำแผนฝึกกิจกรรมที่ได้รับการปรับปรุงแก้ไขไปดำเนินการทดลอง

2. แบบทดสอบวัดความรู้เกี่ยวกับการเป็นผู้นำการทำงานเป็นกลุ่ม ศึกษาและสร้างดังนี้

2.1 ศึกษารายละเอียดจากเอกสาร ตำราวิชาการ งานวิจัยรวมถึงทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง เพื่อเป็นแนวทางกำหนดจุดมุ่งหมายสร้างแบบทดสอบวัดความรู้เกี่ยวกับการเป็นผู้นำด้าน

การทำงานเป็นกลุ่มโดยสร้างแบบทดสอบจากการศึกษาทฤษฎีคุณลักษณะผู้นำ (Trait Theory) ทฤษฎีพฤติกรรมความเป็นผู้นำ (Behavior Theory) ทฤษฎีสถานการณ์ (Situation Theory) และปรับปรุงจากแบบทดสอบวัดความสามารถการเป็นผู้นำสำหรับนักศึกษามหาวิทยาลัยรามคำแหง ของ เอกชัย เอื้อเพื่อ. (2537 : ภาคผนวก) แบบทดสอบที่สร้างขึ้นนี้เป็นแบบสอบถามชนิดปรนัย ตัวเลือก 5 ข้อ กำหนดเกณฑ์การให้คะแนน ตอบถูก ให้ 1 คะแนน ตอบผิด ไม่ตอบหรือตอบมากกว่าหนึ่งข้อ ให้ 0 คะแนน

2.2 นำแบบทดสอบวัดความรู้เกี่ยวกับการเป็นผู้นำการทำงานเป็นกลุ่มที่สร้างไปหาคุณภาพ โดยให้ผู้เชี่ยวชาญที่เป็นอาจารย์ทางด้านจิตวิทยาอย่างน้อย 10 ปี จำนวน 3 ท่าน เป็นผู้ตรวจสอบความเที่ยงตรงตามหลักแนวคิด ทฤษฎี ความเหมาะสมชัดเจนของภาษาที่ใช้ แล้วนำคำตอบของผู้เชี่ยวชาญแต่ละคนมาแปลงเป็นคะแนนดังนี้ (บุญเชิด ภิญโญนนตพงษ์. 2526 : 88-89)

มีความเห็นว่า สอดคล้อง กำหนดคะแนนเป็น 1

มีความเห็นว่า ไม่แน่ใจ กำหนดคะแนนเป็น 0

มีความเห็นว่า ไม่สอดคล้อง กำหนดคะแนนเป็น -1

นำคะแนนมาแทนค่าในสูตรดัชนีหาความสอดคล้อง เลือกข้อที่มีค่าดัชนีความสอดคล้อง IOC อยู่ระหว่าง 0.66 - 1 ไว้ จำนวน 30 ข้อ

2.3 นำแบบทดสอบที่เลือกไว้ไปทดสอบเด็กที่มีความสามารถพิเศษด้านระดับสติปัญญา ชั้นประถม-ศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนบางชั้น(ปลื้มวิทยานุสรณ์) จำนวน 30 คน เพื่อนำคะแนนมาวิเคราะห์ค่าความยากง่ายได้ ระหว่าง 0.20-0.79 และค่าอำนาจจำแนก ได้ระหว่าง 0.25-0.58 ค่าความเชื่อมั่น เท่ากับ .87

2.4 นำแบบทดสอบวัดความรู้ที่ปรับปรุงแก้ไขแล้ว ไปใช้ดำเนินการทดลองต่อไป

เกณฑ์การประเมินความรู้เกี่ยวกับผู้นำด้านการทำงานเป็นกลุ่มมีดังนี้

คะแนนต่ำกว่า 15 หมายถึง มีความรู้เกี่ยวกับผู้นำการทำงานเป็นกลุ่มอยู่ในระดับต่ำมาก

คะแนน 15 - 18 หมายถึง มีความรู้เกี่ยวกับผู้นำด้านการทำงานเป็นกลุ่มอยู่ในระดับต่ำ

คะแนน 18 - 20 หมายถึง มีความรู้เกี่ยวกับผู้นำการทำงานเป็นกลุ่มอยู่ในระดับปานกลาง

คะแนน 21 - 23 หมายถึง มีความรู้เกี่ยวกับผู้นำด้านการทำงานเป็นกลุ่มอยู่ในระดับสูง

คะแนนสูงกว่า 24 หมายถึง มีความรู้เกี่ยวกับผู้นำการทำงานเป็นกลุ่มอยู่ในระดับสูงมาก

3. แบบสังเกตทักษะภาวะความเป็นผู้นำด้านการทำงานเป็นกลุ่ม ศึกษาและสร้างตามลำดับ ดังนี้

3.1 ศึกษารายละเอียดจากเอกสารตำราวิชาการและงานวิจัยรวมทั้งทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง เพื่อเป็นแนวทางสร้างแบบสังเกตทักษะภาวะความเป็นผู้นำด้านการทำงานเป็นกลุ่มเป็นรายบุคคล

3.2 สร้างแบบสังเกตทักษะภาวะความเป็นผู้นำด้านการทำงานเป็นกลุ่มจากการศึกษาทฤษฎีกลุ่มสัมพันธ์ทั้งปรับปรุงจากแบบสังเกตทักษะภาวะความเป็นผู้นำด้านการทำงานเป็นกลุ่มสำหรับนักศึกษามหาวิทยาลัยรามคำแหง ของ เอกชัย เอื้อเฟื้อ. (2537: ภาคผนวก) ซึ่งมีลักษณะเป็นแบบสังเกตทักษะด้านการตัดสินใจ การสร้างแรงจูงใจ การทำงานเป็นกลุ่ม การพัฒนาทีม กระบวนการทำงานกลุ่ม และการประสานงานกลุ่ม

3.3 นำแบบสังเกตทักษะที่สร้างขึ้นไปหาคุณภาพ โดยผู้เชี่ยวชาญที่เป็นอาจารย์ด้านจิตวิทยาอย่างน้อย 10 ปี 3 ท่าน เป็นผู้ตรวจสอบความสอดคล้องของเนื้อหา จุดมุ่งหมาย แล้วนำคำตอบของผู้เชี่ยวชาญแต่ละคนมาแปลงเป็นคะแนนดังนี้ (บุญเชิด ภิญโญนนตพงษ์. 2526 : 88-89)

มีความเห็นว่า สอดคล้อง กำหนดคะแนนเป็น 1

มีความเห็นว่า ไม่แน่ใจ กำหนดคะแนนเป็น 0

มีความเห็นว่า ไม่สอดคล้อง กำหนดคะแนนเป็น -1

นำมาหาค่าดัชนีความสอดคล้อง เลือกข้อที่ค่าดัชนี IOC อยู่ระหว่าง 0.66 – 1 ไว้

3.4 นำแบบสังเกตทักษะที่แก้ไขแล้วไปทดลองใช้สังเกตในเด็กที่มีความสามารถพิเศษด้านระดับสติปัญญาชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนวัดบางชัน(ปลื้มวิทยานุสรณ์) จำนวน 12 คน เพื่อนำมาปรับปรุงแก้ไข

3.5 นำแบบสังเกตทักษะที่ได้รับการปรับปรุงแก้ไขไปใช้ดำเนินการทดลองต่อไป

เกณฑ์การประเมินทักษะภาวะผู้นำด้านการทำงานเป็นกลุ่มมีดังนี้

คะแนนต่ำกว่า 55 หมายถึง มีทักษะภาวะผู้นำด้านการทำงานเป็นกลุ่มอยู่ในระดับน้อยที่สุด

คะแนน 55 – 64 หมายถึง มีทักษะภาวะผู้นำด้านการทำงานเป็นกลุ่มอยู่ในระดับน้อย

คะแนน 65 – 74 หมายถึง มีทักษะภาวะผู้นำด้านการทำงานเป็นกลุ่มอยู่ในระดับปานกลาง

คะแนน 75 - 84 หมายถึง มีทักษะภาวะผู้นำด้านการทำงานเป็นกลุ่มอยู่ในระดับมาก

คะแนน 85 ขึ้นไป หมายถึง มีทักษะภาวะผู้นำด้านการทำงานเป็นกลุ่มอยู่ในระดับมากที่สุด

3. การดำเนินการทดลอง

3.1 แบบแผนการทดลอง

การศึกษาครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงทดลอง (Experimental Research) ใช้แผนการทดลองแบบ One Group Pre-test – Post test Design (ล้วน และอังคณา สายยศ. 2538 : 249) ดังนี้

กลุ่ม	สอบก่อน	กิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์	สอบหลัง
E	T1	X	T2

- เมื่อ E แทน กลุ่มตัวอย่างที่เป็นเด็กที่มีความสามารถพิเศษด้านสติปัญญา
 X แทน การพัฒนาความรู้และภาวะผู้นำด้านการเป็นผู้นำกลุ่มโดยการฝึกกิจกรรมกลุ่ม
 T1 แทน การทดสอบความรู้และภาวะผู้นำการทำงานเป็นกลุ่มก่อนการฝึกกิจกรรมกลุ่ม
 T2 แทน การทดสอบความรู้และภาวะผู้นำการทำงานเป็นกลุ่มหลังการฝึกกิจกรรมกลุ่ม

3.2 ขั้นตอนการทดลอง

การทดลองครั้งนี้ดำเนินการในวันที่ 5 – 28 มกราคม 2547 จำนวน 18 ครั้ง รวม 4 สัปดาห์สัปดาห์ละ 5 ครั้ง สัปดาห์สุดท้าย 3 ครั้ง ครั้งละ 40 – 45 นาที โดยมีขั้นตอนดำเนินการทดลองดังนี้

3.2.1 ทำแบบทดสอบวัดความรู้เกี่ยวกับการเป็นผู้นำการทำงานเป็นกลุ่ม

3.2.2 นำรายชื่อนักเรียนที่มีระดับคะแนนแบบทดสอบความสามารถการเป็นผู้นำด้านการทำงานเป็นกลุ่มต่ำกว่าร้อยละ 50 จำนวน 9 คน จะะจงมาเป็นอย่างทำการทดลอง ตามขั้นตอนดังนี้

ครั้งที่	วันเดือนปี	กิจกรรม
1	จันทร์ 5 มกราคม 2547	กิจกรรมปฐมนิเทศและวัดภาวะผู้นำด้านการทำงานเป็นกลุ่ม
2	อังคาร 6 มกราคม 2547	กิจกรรมสร้างความสัมพันธ์ละลายพฤติกรรม
3	พุธ 7 มกราคม 2547	กิจกรรมฝึกทักษะการเป็นผู้นำ
4	พฤหัสบดี 8 มกราคม 2547	กิจกรรมฝึกทักษะการเป็นผู้นำ
5	ศุกร์ 9 มกราคม 2547	กิจกรรมฝึกทักษะการตัดสินใจ
6	จันทร์ 10 มกราคม 2547	กิจกรรมฝึกทักษะการตัดสินใจ
7	อังคาร 11 มกราคม 2547	กิจกรรมฝึกทักษะการสร้างขวัญและแรงจูงใจ
8	พุธ 12 มกราคม 2547	กิจกรรมฝึกทักษะการสร้างขวัญและแรงจูงใจ
9	พฤหัสบดี 13 มกราคม 2547	กิจกรรมฝึกทักษะการทำงานเป็นกลุ่ม
10	ศุกร์ 14 มกราคม 2547	กิจกรรมฝึกทักษะการทำงานเป็นกลุ่ม
11	จันทร์ 15 มกราคม 2547	กิจกรรมฝึกทักษะการพัฒนากลุ่มการทำงาน
12	อังคาร 16 มกราคม 2547	กิจกรรมฝึกทักษะการพัฒนากลุ่มการทำงาน
13	พุธ 17 มกราคม 2547	กิจกรรมฝึกทักษะกระบวนการทำงานเป็นกลุ่ม
14	พฤหัสบดี 18 มกราคม 2547	กิจกรรมฝึกทักษะกระบวนการทำงานเป็นกลุ่ม
15	ศุกร์ 19 มกราคม 2547	กิจกรรมฝึกทักษะการประสานงานภายในกลุ่ม
16	จันทร์ 22 มกราคม 2547	กิจกรรมฝึกทักษะการประสานงานภายในกลุ่ม
17	อังคาร 23 มกราคม 2547	กิจกรรมสรุป/ประเมินผล/วัดภาวะผู้นำการทำงานเป็นกลุ่ม
18	พุธ 24 มกราคม 2547	กิจกรรมปัจฉิมนิเทศและอำลาปิดกลุ่ม

3.2.3. เมื่อสิ้นสุดการฝึกกิจกรรมกลุ่ม ทำการวัดความรู้เกี่ยวกับการเป็นผู้นำการทำงานเป็นกลุ่มโดยใช้แบบทดสอบ วิธีการทดสอบ วิธีการตรวจให้คะแนนเช่นเดียวกับการทดสอบก่อนการทดลอง

3.2.4 ระหว่างการทำกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์ สังเกตพฤติกรรมการแสดงออกถึงทักษะภาวะความเป็นผู้นำด้านการทำงานเป็นกลุ่มด้วยแบบสังเกตทักษะภาวะความเป็นผู้นำด้านการทำงานเป็นกลุ่ม

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

4.1 การวิเคราะห์ข้อมูล

4.1.1 การศึกษาความรู้และภาวะผู้นำด้านการทำงานเป็นกลุ่ม ของเด็กที่มีความสามารถพิเศษชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนพระราชราษฎร์อุปถัมภ์วิทยาจากการฝึกกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์ วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติพื้นฐาน ได้แก่ มัธยฐาน (Median) และความเบี่ยงเบนควอไทล์ (Quartile Deviation)

4.1.2 การเปรียบเทียบความรู้และภาวะผู้นำด้านการทำงานเป็นกลุ่ม ของเด็กที่มีความสามารถพิเศษชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนพระราชราษฎร์อุปถัมภ์วิทยา ระหว่างก่อนและหลังการฝึกกิจกรรม วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติ The Wilcoxon Matched-Pairs Signed-Rank Test

4.2 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

4.2.1 ค่ามัธยฐาน (Median) คำนวณจากสูตร (ชูศรี วงศ์รัตน์. 2537: 41)

$$\text{Mdn (ตำแหน่งที่)} = \frac{N + 1}{2}$$

เมื่อ	Mdn (ตำแหน่งที่)	แทน	ตำแหน่งของค่ามัธยฐาน
	N	แทน	จำนวนข้อมูล

4.2.2 ค่าเบี่ยงเบนควอไทล์ (Quartile Deviation) คำนวณจากสูตร ล้วน สายยศ และ อังคณา สายยศ (2538 : 77)

$$\text{Q.D.} = \frac{Q_3 - Q_1}{2}$$

เมื่อ	Q.D.	แทน	ความเบี่ยงเบนควอไทล์
	Q3	แทน	ค่าที่แบ่งข้อมูลออกเป็น ¼ หรือ 25 %
	Q1	แทน	ค่าที่แบ่งข้อมูลออกเป็น ¾ หรือ 75 %

4.3 สถิติที่ใช้ในการหาคุณภาพของเครื่องมือ

4.3.1 หาค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ระหว่างข้อสอบเป็นรายข้อ ของแบบทดสอบวัดความสามารถการเป็นผู้นำด้านการทำงานเป็นกลุ่มจากสูตร บุญเชิด ภิญโญอนันตพงศ์ (2526 : 88 - 91)

$$\text{สูตร} \quad \text{IOC} = \frac{\sum R}{N}$$

เมื่อ IOC แทน ค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อทดสอบกับจุดประสงค์การเรียนรู้

R แทน ผลรวมของคะแนนความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญแต่ละคน

N แทน จำนวนผู้เชี่ยวชาญ

4.3.2 หาค่าความยากง่าย (P) ของแบบทดสอบวัดความสามารถการเป็นผู้นำด้านการทำงานเป็นกลุ่มยัดค่า P ระหว่าง 0 – 0.6 คำนวณจากสูตรล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ. (2538 : 209 - 210)

$$\text{สูตร} \quad P = \frac{R}{N}$$

เมื่อ P แทน ค่าความยากง่ายของแบบทดสอบแต่ละข้อ

R แทน จำนวนผู้ตอบถูกในข้อนั้น

N แทน จำนวนผู้ที่เข้าสอบทั้งหมด

4.3.3 หาค่าอำนาจการจำแนก ของแบบทดสอบวัดความสามารถการเป็นผู้นำด้านการทำงานเป็นกลุ่ม คำนวณจากสูตร ล้วน สายยศ และ อังคณา สายยศ. (2538 : 210 – 211)

$$\text{สูตร} \quad D = \left[\frac{R_u - R_L}{\frac{1N}{2}} \right]$$

เมื่อ D แทน ค่าอำนาจจำแนก

R_u แทน จำนวนนักเรียนที่ตอบถูกในกลุ่มเก่ง

R_L แทน จำนวนนักเรียนที่ตอบถูกในกลุ่มอ่อน

N แทน จำนวนนักเรียนในกลุ่มเก่งและกลุ่มอ่อน

4.3.4 หาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบทดสอบวัดความสามารถ เป็นผู้นำด้านการทำงานเป็นกลุ่ม ใช้วิธีของ คูเดอร์ ริชาร์ดสัน (Kuder Richardson) โดยการคำนวณ จากสูตร KR-20 ล้วน สายยศ และ อังคณา สายยศ (2538 : 197 –200)

$$r_{tt} = \frac{N}{N-1} \left[1 - \frac{\sum pq}{S_t^2} \right]$$

เมื่อ	r_{tt}	แทน	ค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบทั้งฉบับ
	N	แทน	จำนวนข้อของแบบทดสอบทั้งหมด
	S_t^2	แทน	ค่าความแปรปรวนของคะแนนทั้งฉบับ
	p	แทน	สัดส่วนของการตอบถูกในแต่ละข้อ = $\frac{\text{จำนวนคนที่ทำถูก}}{\text{จำนวนคนทั้งหมด}}$
	q	แทน	สัดส่วนของการตอบตอบผิดในแต่ละข้อ $q = 1 - p$

4.4 เปรียบเทียบความแตกต่างของคะแนน ที่ได้จากแบบวัดความสามารถ เป็นผู้นำด้านการทำงานเป็นกลุ่ม ก่อนและหลังการทดลอง ใช้สถิติ The Wilcoxon Matched-Pairs Signed-Ranks Test (นิภา ศรีไพโรจน์. 2533 : 111)

สูตร $D = Y - X$

เมื่อ	D	แทน	ค่าความแตกต่างของข้อมูลแต่ละคู่
	X	แทน	คะแนนของการประเมินก่อนการทดลอง
	Y	แทน	คะแนนของการประเมินหลังการทดลอง

$$\text{สูตร } E(T) = \frac{N(N+1)}{4}$$

$$Z = \frac{T - E(T)}{S(T)}$$

$$S(T) = \frac{N(N+1)(2N+1)}{24}$$

เมื่อ	E(T) แทน	ค่าเฉลี่ยของผลรวมของอันดับที่น้อยกว่า
	N แทน	จำนวนนักเรียน
	S(T) แทน	ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน
	Z แทน	คะแนนมาตรฐาน

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

เมื่อทำการทดลองเสร็จสิ้นแล้ว ผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์ข้อมูลความรู้และภาวะผู้นำด้านการทำงานเป็นกลุ่มของเด็กที่มีความสามารถพิเศษด้านระดับสติปัญญาชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จากการฝึกกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์ โดยนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลรายละเอียดแสดงตามตารางดังนี้

ตาราง 1 ความรู้เกี่ยวกับผู้นำด้านการทำงานเป็นกลุ่มของเด็กที่มีความสามารถพิเศษด้านระดับสติปัญญาก่อนและหลังการฝึกกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์

คนที่	ความรู้เกี่ยวกับผู้นำด้านการทำงานเป็นกลุ่ม ก่อนรับการฝึกกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์	ความรู้เกี่ยวกับผู้นำด้านการทำงานเป็นกลุ่ม หลังรับการฝึกกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์	ผลต่าง คะแนน
1	14	22	8
2	13	23	10
3	12	24	12
4	14	19	5
5	13	22	9
6	11	18	7
7	14	22	8
8	13	22	9
9	12	22	10
Mdn	13	22	
Q ₁	12	20	
Q ₃	14	22	
ระดับ	ต่ำมาก	สูง	

จากตาราง 1 แสดงว่าความรู้เกี่ยวกับผู้นำด้านการทำงานเป็นกลุ่มของเด็กที่มีความสามารถพิเศษด้านระดับสติปัญญา ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ก่อนรับการฝึกกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์ทุกคนมีค่าต่ำกว่า 15 คะแนนโดยมีค่าอยู่ระหว่าง 11 – 14 คะแนน ค่ามัธยฐานเท่ากับ 13 นั่นคือความรู้เกี่ยวกับผู้นำด้านการทำงานเป็นกลุ่มของเด็กที่มีความสามารถพิเศษด้านระดับสติปัญญาชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 อยู่ในระดับต่ำมาก หลังรับการฝึกกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์ มีค่าอยู่ระหว่าง 18 – 24 คะแนน และมีค่า

ฐานหลังฝึกเท่ากับ 22 นั่นคือ ความรู้เกี่ยวกับผู้นำการทำงานเป็นกลุ่มอยู่ในระดับสูง ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานข้อที่ 1 ที่ว่าความรู้เกี่ยวกับผู้นำด้านการทำงานเป็นกลุ่มของนักเรียนที่มีความสามารถพิเศษด้านระดับสติปัญญา หลังเข้ารับการฝึกกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์อยู่ในระดับสูง

ตาราง 2 ภาวะผู้นำด้านการทำงานเป็นกลุ่มของเด็กที่มีความสามารถพิเศษด้านระดับสติปัญญาก่อนและหลังการฝึกกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์

คนที่	ภาวะผู้นำด้านการทำงานเป็นกลุ่ม ก่อนฝึกกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์	ภาวะผู้นำด้านการทำงานเป็นกลุ่ม หลังฝึกกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์	ผลต่าง คะแนน
1	46	76	30
2	44	76	32
3	44	72	28
4	48	74	26
5	46	74	28
6	44	68	24
7	42	62	20
8	42	60	18
9	46	66	20
Mdn	44	72	
Q1	43	64	
Q3	46	75	
ระดับ	น้อยที่สุด	ปานกลาง	

จากตาราง 2 แสดงว่าภาวะผู้นำด้านการทำงานเป็นกลุ่มของเด็กที่มีความสามารถพิเศษด้านระดับสติปัญญา ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ก่อนรับการฝึกกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์มีค่าอยู่ระหว่าง 42 – 46 คะแนน มีค่ามัธยฐานเท่ากับ 44 นั่นคือ ภาวะผู้นำด้านการทำงานเป็นกลุ่มของเด็กที่มีความสามารถพิเศษด้านระดับสติปัญญาชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 อยู่ในระดับน้อยที่สุด หลังรับการฝึกกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์ มีค่าอยู่ระหว่าง 60 – 76 คะแนนและมีค่ามัธยฐานหลังฝึกเท่ากับ 72 นั่นคือ ภาวะผู้นำด้านการทำงานเป็นกลุ่มอยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งไม่สอดคล้องตามสมมติฐานข้อที่ 2 ที่ว่า ภาวะผู้นำด้านการทำงานเป็นกลุ่มของนักเรียนที่มีความสามารถพิเศษด้านระดับสติปัญญา หลังเข้ารับการฝึกกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์อยู่ในระดับมาก

ตาราง 3 การเปรียบเทียบความรู้เกี่ยวกับผู้นำการทำงานเป็นกลุ่มของนักเรียนที่มีความสามารถพิเศษด้านระดับสติปัญญา ก่อนและหลังการฝึกกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์

ลำดับ ที่	ความรู้เกี่ยวกับผู้นำการ ทำงานเป็นกลุ่ม ก่อน การฝึกกิจกรรม(D)	ความรู้เกี่ยวกับผู้นำการ ทำงานเป็นกลุ่ม หลัง การฝึกกิจกรรม (Y)	ผลต่างของ คะแนน $D = Y - X$	อันดับที่ของ ความแตกต่าง	อันดับตาม เครื่องหมาย (บวก) (ลบ)	T
1	14	22	8	3.5	3.5	0**
2	13	23	10	7.5	7.5	
3	12	24	12	9	9	
4	14	19	5	1	1	
5	13	22	9	5.5	5.5	
6	11	18	7	2	2	
7	14	22	8	3.5	3.5	
8	13	22	9	5.5	5.5	
9	12	22	10	7.5	7.5	
รวม					45	0

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ $p < .01$

จากตาราง 3 แสดงว่านักเรียนที่มีความสามารถพิเศษด้านระดับสติปัญญา ที่ได้เข้ารับการฝึกกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์มีความรู้เกี่ยวกับผู้นำการทำงานเป็นกลุ่มสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานข้อที่ 3 ที่ว่า ความรู้เกี่ยวกับผู้นำการทำงานเป็นกลุ่มของนักเรียนที่มีความสามารถพิเศษด้านระดับสติปัญญา หลังเข้ารับการฝึกกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์สูงขึ้น

ตาราง 4 การเปรียบเทียบภาวะผู้นำด้านการทำงานเป็นกลุ่มของนักเรียนที่มีความสามารถพิเศษด้านระดับสติปัญญา ก่อนและหลังการฝึกกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์

ลำดับ ที่	ภาวะผู้นำด้านการ ทำงานเป็นกลุ่ม ก่อน การฝึกกิจกรรม(D)	ภาวะผู้นำด้านการ ทำงานเป็นกลุ่ม หลัง การฝึกกิจกรรม (Y)	ผลต่างของ คะแนน D =Y- X	อันดับที่ของ ความ แตกต่าง	อันดับตาม เครื่องหมาย (บวก) (ลบ)	T
1	46	76	30	8	8	0**
2	44	76	32	9	9	
3	44	72	28	6.5	6.5	
4	48	74	26	5	5	
5	46	74	28	6.5	6.5	
6	44	68	24	4	4	
7	42	62	20	2.5	2.5	
8	42	60	18	1	1	
9	46	66	20	2.5	2.5	
รวม					45	0

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ $p < .01$

จากตาราง 4 แสดงว่านักเรียนที่มีความสามารถพิเศษด้านระดับสติปัญญา ที่ได้เข้ารับการฝึกกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์มีภาวะผู้นำด้านการทำงานเป็นกลุ่มมากขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานข้อที่ 4 ที่ว่า ภาวะผู้นำด้านการทำงานเป็นกลุ่มของนักเรียนที่มีความสามารถพิเศษด้านระดับสติปัญญา หลังเข้ารับการฝึกกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์มากขึ้น

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

ความมุ่งหมายของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาความรู้เกี่ยวกับผู้นำการทำงานเป็นกลุ่ม ของนักเรียนที่มีความสามารถพิเศษด้านระดับสติปัญญา จากการฝึกกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์
2. เพื่อศึกษาภาวะผู้นำด้านการทำงานเป็นกลุ่มของนักเรียนที่มีความสามารถพิเศษ ด้านระดับสติปัญญา จากการฝึกกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์
3. เพื่อเปรียบเทียบความรู้เกี่ยวกับผู้นำการทำงานเป็นกลุ่ม ของนักเรียนที่มีความสามารถพิเศษด้านระดับสติปัญญา ก่อนและหลังการฝึกกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์
4. เพื่อเปรียบเทียบภาวะผู้นำด้านการทำงานเป็นกลุ่มของนักเรียนที่มีความสามารถพิเศษด้านระดับสติปัญญา ก่อนและหลังการฝึกกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์

สมมติฐานการวิจัย

1. ความรู้เกี่ยวกับผู้นำการทำงานเป็นกลุ่ม ของนักเรียนที่มีความสามารถพิเศษด้านระดับสติปัญญาหลังเข้ารับการฝึกกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์อยู่ในระดับสูง
2. ภาวะผู้นำด้านการทำงานเป็นกลุ่มของนักเรียนที่มีความสามารถพิเศษด้านระดับสติปัญญาหลังเข้ารับการฝึกกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์อยู่ในระดับมาก
3. ความรู้เกี่ยวกับผู้นำการทำงานเป็นกลุ่ม ของนักเรียนที่มีความสามารถพิเศษด้านระดับ สติปัญญา หลังเข้ารับการฝึกกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์สูงขึ้น
4. ภาวะผู้นำด้านการทำงานเป็นกลุ่มของนักเรียนที่มีความสามารถพิเศษด้านระดับสติปัญญาหลังเข้ารับการฝึกกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์มากขึ้น

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากร เป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 สังกัดสำนักงานการประถมศึกษากรุงเทพมหานคร เขตคลองสามวา กรุงเทพมหานคร ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2546 จำนวน 18 โรงเรียน รวมทั้งสิ้น 1,418 คน กลุ่มตัวอย่างเลือกมาแบบเจาะจงเลือกนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนพระราชราษฎร์อุปถัมภ์วิทยา เขตคลองสามวา กรุงเทพมหานคร ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2546 จำนวน 148 คน ดังขั้นตอนดังนี้

1. ขอให้ครูผู้สอน ผู้ปกครอง และเพื่อนนักเรียนเสนอชื่อนักเรียน โดยใช้แบบเสนอชื่อ

สำหรับครู (Teacher Nomination Form) แบบเสนอชื่อสำหรับเพื่อน (Peer Nomination Form) และแบบสอบถามสำหรับผู้ปกครอง (Parents Questionnaire) ในผู้มีความสามารถพิเศษด้านระดับสติปัญญา (General Intelligence) ได้เด็กนักเรียน จำนวน 110 คน

2. นำเด็กที่ได้รับการเสนอชื่อจากครูผู้สอน ผู้ปกครองและเพื่อนนักเรียน มาทำการทดสอบด้วยแบบทดสอบความสามารถทางสติปัญญา C.P.M. (Coloured Progressive Matrices) เลือกนักเรียนที่มีผลการทดสอบ C.P.M. เทียบได้ระดับฉลาดถึงฉลาดมาก ได้จำนวน 22 คน

3. นำเด็กที่ผ่านการทดสอบและมีผลการทดสอบความสามารถทางสติปัญญา C.P.M. (Coloured Progressive Matrices) เทียบได้ระดับฉลาดถึงฉลาดมาก ได้เด็กจำนวน 22 คน มาทดสอบวัดความรู้เกี่ยวกับผู้นำการทำงานเป็นกลุ่มที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นและผ่านการแก้ไขตรวจสอบคุณภาพมาแล้ว

4. นำเด็กที่ทำการทดสอบวัดความรู้เกี่ยวกับผู้นำการทำงานเป็นกลุ่ม ที่มีระดับคะแนนของแบบทดสอบต่ำกว่า 15 จำนวน 9 คน จะจงคัดเลือกเพื่อเป็นกลุ่มตัวอย่างต่อไป

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วย แผนการฝึกกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์เพื่อพัฒนาภาวะผู้นำด้านการทำงานเป็นกลุ่ม แบบทดสอบความรู้เกี่ยวกับผู้นำการทำงานเป็นกลุ่ม และแบบสังเกตภาวะผู้นำด้านการทำงานเป็นกลุ่ม ทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยเปรียบเทียบความรู้เกี่ยวกับ ผู้นำการทำงานเป็นกลุ่ม และภาวะผู้นำด้านการทำงานเป็นกลุ่มของนักเรียนที่มีความสามารถพิเศษด้านระดับสติปัญญา ก่อนและหลังเข้ารับการฝึกกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์โดยใช้สถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่ามัธยฐาน (Median) ค่าเบี่ยงเบนควอไทล์ (Quartile Deviation) และ เปรียบเทียบความแตกต่างของคะแนนที่ได้จากแบบวัดความรู้เกี่ยวกับผู้นำการทำงานเป็นกลุ่มและความแตกต่างของคะแนนภาวะผู้นำด้านการทำงานเป็นกลุ่ม ก่อนและหลังการทดลอง โดยใช้สถิติ the Wilcoxon Matched – Pairs Signed – Ranks Test

สรุปผลการวิจัย

1. ความรู้เกี่ยวกับผู้นำการทำงานเป็นกลุ่ม ของนักเรียนที่มีความสามารถพิเศษด้านระดับสติปัญญาหลังเข้ารับการฝึกกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์อยู่ในระดับสูง
2. ภาวะผู้นำด้านการทำงานเป็นกลุ่มของนักเรียนที่มีความสามารถพิเศษด้านระดับสติปัญญาหลังเข้ารับการฝึกกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์อยู่ในระดับปานกลาง
3. ความรู้เกี่ยวกับผู้นำการทำงานเป็นกลุ่ม ของนักเรียนที่มีความสามารถพิเศษด้านระดับสติปัญญา หลังเข้ารับการฝึกกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์สูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01
4. ภาวะผู้นำด้านการทำงานเป็นกลุ่มของนักเรียนที่มีความสามารถพิเศษด้านระดับสติปัญญาหลังเข้ารับการฝึกกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์มากขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

อภิปรายผลการทดลอง

1. จากการศึกษาวิจัยพบว่าความรู้เกี่ยวกับผู้นำการทำงานเป็นกลุ่ม ของนักเรียนที่มีความสามารถพิเศษด้านระดับสติปัญญา ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 หลังเข้ารับการฝึกกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์อยู่ในระดับสูงซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานข้อที่ 1 ที่ว่า ความรู้เกี่ยวกับผู้นำการทำงานเป็นกลุ่มของนักเรียนที่มีความสามารถพิเศษด้านระดับสติปัญญาหลังเข้ารับการฝึกกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์อยู่ในระดับสูง แสดงว่ากิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์เพื่อพัฒนาความเป็นผู้นำด้านการทำงานเป็นกลุ่มเป็นวิธีการเรียนการสอนวิธีหนึ่ง ที่สามารถนำมาใช้เสริมสร้างความรู้เกี่ยวกับผู้นำการทำงานเป็นกลุ่มของนักเรียนที่มีความสามารถพิเศษด้านระดับสติปัญญาได้

2. จากการศึกษาวิจัยพบว่าภาวะผู้นำด้านการทำงานเป็นกลุ่ม ของนักเรียนที่มีความสามารถพิเศษด้านระดับสติปัญญา ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 หลังเข้ารับการฝึกกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์อยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งถึงแม้ไม่สอดคล้องตามสมมติฐานข้อที่ 2 ที่ว่า ภาวะผู้นำด้านการทำงานเป็นกลุ่มของนักเรียนที่มีความสามารถพิเศษด้านระดับสติปัญญาหลังเข้ารับการฝึกกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์อยู่ในระดับมาก แต่มีแนวโน้มว่าการใช้กิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์เพื่อพัฒนามีผลต่อภาวะผู้นำด้านการทำงานเป็นกลุ่มเพิ่มขึ้นกว่าเดิม ซึ่งแสดงว่าวิธีการเรียนการสอนแบบนี้ เป็นวิธีการเรียนการสอนที่จะนำมาใช้ในการพัฒนาภาวะผู้นำด้านการทำงานเป็นกลุ่มของเด็กที่มีความสามารถพิเศษด้านระดับสติปัญญาได้ แต่อาจต้องมีการปรับปรุงระยะเวลาในการปรับเปลี่ยนพฤติกรรม และการสังเกตพฤติกรรมอย่างทั่วถึงมากขึ้น

3. จากการศึกษาวิจัยพบว่าความรู้เกี่ยวกับผู้นำการทำงานเป็นกลุ่มของนักเรียนที่มีความสามารถพิเศษด้านระดับสติปัญญา ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 หลังเข้ารับการฝึกกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์อยู่ในระดับสูงซึ่งมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานข้อที่ 3 ที่ว่า ความรู้เกี่ยวกับผู้นำการทำงานเป็นกลุ่มของนักเรียนที่มีความสามารถพิเศษด้านระดับสติปัญญาหลังเข้ารับการฝึกกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์สูงขึ้น แสดงว่ากิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์เพื่อพัฒนาภาวะความเป็นผู้นำด้านการทำงานเป็นกลุ่มเป็นวิธีการเรียนการสอนวิธีหนึ่ง ที่สามารถนำมาใช้เสริมสร้างความรู้เกี่ยวกับผู้นำการทำงานเป็นกลุ่มของนักเรียนที่มีความสามารถพิเศษด้านระดับสติปัญญาได้

4. จากการศึกษาวิจัยพบว่าภาวะผู้นำด้านการทำงานเป็นกลุ่มของนักเรียนที่มีความสามารถพิเศษด้านระดับสติปัญญา ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 หลังเข้ารับการฝึกกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์อยู่ในระดับมากขึ้นซึ่งมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานข้อที่ 4 ที่ว่า ภาวะผู้นำด้านการทำงานเป็นกลุ่มของนักเรียนที่มีความสามารถพิเศษด้านระดับสติปัญญาหลังเข้ารับการฝึกกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์มากขึ้น แสดงว่ากิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์เพื่อพัฒนาภาวะความเป็นผู้นำด้านการทำงานเป็นกลุ่มเป็นวิธีการเรียนการสอนวิธีหนึ่ง ที่สามารถนำมาใช้เสริมสร้างภาวะผู้นำด้านการทำงานเป็นกลุ่มของนักเรียนที่มีความสามารถพิเศษด้านระดับสติปัญญาได้ และสามารถอภิปรายผลเพิ่มเติมได้ดังนี้

เนื่องจากมนุษย์เป็นสัตว์สังคม มีการเรียนรู้ที่จะสนองตอบการอยู่ร่วมกัน ทำให้สังคมเติบโตและพัฒนาสังคมให้ก้าวหน้า (ไพศาล ไกรสิทธิ์. 2524 : 8) กระบวนการเรียนรู้โดยวิธีกลุ่มสัมพันธ์เป็นการเรียนรู้วิธีหนึ่งที่จะนำมาสู่ปรับปรุงหรือเปลี่ยนแปลงทัศนคติพฤติกรรมของคนสร้างสรรค์ประสบการณ์ฝึกทักษะการติดต่อสื่อสารที่ดี รู้จักและตระหนักในคุณค่าตนเอง เข้าใจผู้อื่น ส่งเสริมพัฒนาการด้านอารมณ์ และด้านการอยู่ร่วมกันในสังคม เป็นประโยชน์ในการสร้างความสัมพันธ์ ปรับปรุงการทำงานของกลุ่มให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น (คมเพชร จัตรศุกกุล. 2530; 10) สอดคล้อง กับพัฒนาตี อนุสรณ์เทวินทร์ (2544: 78 - 80) ได้ศึกษาการใช้กิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์เพื่อพัฒนาความรับผิดชอบของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนลุมพุก อำเภอคำเขื่อนแก้ว จังหวัดยโสธร พบว่าการนำกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์มาใช้ทำให้นักเรียนได้พัฒนาตนเองเป็นผู้มีความรับผิดชอบ และมีเจตคติที่ดีต่อตนเอง และผู้อื่นเพิ่มสูงขึ้นกว่าก่อนการเข้ารับการฝึกกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์อย่างมีนัยยะสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 อันนำไปสู่การอยู่ร่วมกับคนอื่นในสังคม เป็นประโยชน์ต่อการสร้างสรรค์ประเทศชาติให้เจริญ สอดคล้องกับการศึกษาของ สรวงสุตา สิงขรอาสน์ (2542 : 107) ที่ได้ทำการศึกษาการพัฒนาบุคลิกภาพด้านการเป็นผู้นำขององค์กรนิสิตระดับปริญญาตรีพบว่าความรับผิดชอบของนิสิตที่เข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์สูงขึ้นกว่าก่อนการฝึกกลุ่มสัมพันธ์อย่างมีนัยยะสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับการศึกษาของพิสมัย ศาลาสุข (2544 : 78) ที่ทำการศึกษาผลการพัฒนาพฤติกรรมที่กล้าแสดงออกเหมาะสมด้วยกลุ่มสัมพันธ์ของนักศึกษาพยาบาลชั้นปีที่ 1 วิทยาลัยพยาบาลมหาสารคาม พบว่านักศึกษาที่ได้รับการฝึกด้วยกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์ มีพฤติกรรมกล้าแสดงออกที่เหมาะสมสูงกว่าก่อนการเข้ารับการฝึกกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

สรุปผลจากการศึกษาวิจัยครั้งนี้ แสดงให้เห็นว่าการนำกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์มาใช้เพื่อพัฒนาความรู้และภาวะผู้นำด้านการทำงานเป็นกลุ่มของเด็กที่มีความสามารถพิเศษด้านระดับสติปัญญา ซึ่งเปรียบเสมือนทรัพยากรอันทรงคุณค่าของประเทศ สามารถก่อให้เกิดการพัฒนาคุณลักษณะที่สำคัญ เช่นด้านการตัดสินใจนั้นคือสามารถเผชิญและตัดสินใจหาแนวทางแก้ไขปัญหาด้านการสร้างขวัญและแรงจูงใจนั้นคือก่อให้เกิดการเข้าใจในความต้องการของคนอื่นสามารถชักจูงโน้มน้าวให้เกิดความร่วมมือของสมาชิกเพื่อการทำงานร่วมกันอย่างมีประสิทธิภาพและมีความสุข ทราบบทบาทของตนในฐานะ ผู้นำหรือสมาชิกของกลุ่ม สามารถวางแผนการทำงานอย่างมีระบบสามารถหาทาง แก้ไขปัญหาโดยอาศัยกระบวนการกลุ่มได้ มีทักษะการสื่อสารและมนุษยสัมพันธ์ที่ดีสามารถปรับกระแสการดำรงชีวิต เหมาะกับสภาวะการณ์ของประเทศทำให้พร้อมที่จะเติบโตเป็นรากฐานที่สำคัญในการพัฒนาสังคม เศรษฐกิจ และความมั่นคงของประเทศชาติสืบไป.

ข้อสังเกตที่ได้จากการวิจัย

1. นักเรียนที่เข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มทั้ง 9 คน ในระยะอาทิตย์แรกของการทำกิจกรรมกลุ่ม จะไม่ค่อยให้ความร่วมมือกัน โดยให้เหตุผลว่ากิจกรรมเป็นการเล่นเหมือนเด็ก ๆ เกินไป ทั้งไม่เข้าใจว่าในการทำกิจกรรมทำไมต้องมีการรอเพื่อนร่วมกลุ่ม หรือทำไมต้องมีการแสดงความคิดเห็นที่ละคน ต่อมาอาทิตย์ที่สอง สาม และสี่ นักเรียนมีพัฒนาการด้านการรวมกลุ่มมากขึ้น มีการประนีประนอมกัน ในการออกมาแสดงความคิดเห็น ไม่มีท่าทีเบียดเบียนกับกิจกรรมหรือเวลาที่ใช้ในการทำกิจกรรมแต่ละกิจกรรม

2. กิจกรรมที่ใช้ในการศึกษาวิจัยมีความสอดคล้องกันตามลำดับ และมีการสรุปประเด็นของแต่ละกิจกรรมอย่างชัดเจน แต่การเชื่อมโยงไปยังกิจกรรมต่อไปยังไม่มีความลื่นไหลดีนักเนื่องจากเป็นการจัดกิจกรรมที่ไม่ต่อเนื่องกันไปในคราวเดียวกัน ต้องเสียเวลาก่อนเริ่มกิจกรรมเพื่อสร้างความสนใจหรือชักจูงความคิดของนักเรียนให้เกิดการเชื่อมโยงจากกิจกรรมครั้งก่อนพอสมควร

3. ขณะทำกิจกรรมผู้ทำการศึกษาวิจัยพยายามสร้างบรรยากาศที่ผ่อนคลายและกระตุ้นโอกาสการแสดงออกของนักเรียนอย่างทั่วถึง ก่อให้เกิดบรรยากาศความเป็นกันเองและเหมาะสมแก่การเรียนรู้ขึ้น นักเรียนเองมีโอกาสดำเนินการและรับฟังความคิดเห็นผู้อื่นมากขึ้น ก่อให้เกิดการเข้าใจกันและเกิดการเรียนรู้ซึ่งกันและกัน ทำให้สามารถทำงานร่วมกันได้ดีมากขึ้น

ข้อเสนอแนะทั่วไป

1. ควรจัดโอกาสให้นักเรียนได้มีโอกาสเข้ารับการฝึกกิจกรรมนี้ตั้งแต่ชั้นเล็ก เนื่องจากภาวะผู้นำด้านการทำงานเป็นกลุ่มควรมีการพัฒนาเป็นไปตามลำดับขั้นทุกกลุ่มอายุ โดยเฉพาะกิจกรรมทักษะการตัดสินใจ ซึ่งจะช่วยให้สามารถเผชิญปัญหาและหาแนวทางการตัดสินใจเพื่อแก้ปัญหาในชีวิตประจำวันได้เป็นอย่างดี และกิจกรรมทักษะด้านการสร้างขวัญและแรงจูงใจซึ่งเป็นทักษะที่จะก่อให้เกิดความเข้าใจและยอมรับในความต้องการของผู้อื่น อันจะเป็นพื้นฐานการอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างมีความสุขต่อไป

2. ควรนำกิจกรรมนี้ไปฝึกพัฒนาความรู้และภาวะผู้นำด้านการทำงานเป็นกลุ่มแก่นักเรียนทุกคนโดยไม่เลือกที่จะต้องเป็นนักเรียนที่มีความสามารถพิเศษเท่านั้น เนื่องจากภาวะผู้นำด้านการทำงานเป็นกลุ่มเป็นคุณลักษณะที่มีอยู่แล้วในตัวคนทุกคนและสามารถพัฒนาได้อย่างเต็มศักยภาพในแต่ละคน

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ระยะเวลาที่ใช้ทำกิจกรรมกลุ่ม เนื่องจากข้อจำกัดในเรื่องเวลาสำหรับผู้ทำวิจัยที่ต้องจัดโปรแกรมกิจกรรมกลุ่มวันละ 1 กิจกรรม ก่อให้เกิดปัญหาการเชื่อมโยงของแต่ละกิจกรรมและปัญหาความต่อเนื่องของกระบวนการทางความคิดและพฤติกรรมการแสดงออกของนักเรียน ทำให้ไม่

สามารถแสดงพฤติกรรมได้อย่างต่อเนื่องและสังเกตได้อย่างทั่วถึง ถ้าสามารถจัดให้มีการทำกิจกรรมกลุ่มติดต่อกันไปจะช่วยให้มีการเชื่อมโยงกระบวนการทางความคิดและการแสดงออกอย่างต่อเนื่องทางพฤติกรรมมากขึ้น ก่อให้เกิดบรรยากาศการเรียนรู้มากขึ้น

2. ควรจัดให้มีการฝึกกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์เพื่อเสริมสร้างภาวะผู้นำการทำงานเป็นกลุ่มในแต่ละทักษะเป็นลำดับขั้นไป เช่นการตัดสินใจ การสร้างขวัญและแรงจูงใจ การทำงานเป็นกลุ่ม เพื่อเชื่อมโยงไปด้านการพัฒนากลุ่ม และการทำงานเป็นกลุ่มต่อไปเนื่องจากการการทำงานเป็นกลุ่มเป็นกระบวนการพัฒนาที่มีลำดับขั้นและมีการพัฒนาอย่างต่อเนื่องกัน

3. ควรมีการติดตามผล 1 เดือน 3 เดือน และ 6 เดือน เพื่อดูประสิทธิภาพความคงทนของการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นจากการเรียนรู้โดยการใช้กิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

- กรมวิชาการ. (2540). *การสอนที่เน้นนักเรียนเป็นศูนย์กลาง*. กรุงเทพฯ : กรมวิชาการกระทรวงศึกษาธิการ.
- คมเพชร ฉัตรศุภกุล. (2530). *กิจกรรมกลุ่มในโรงเรียน*. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.
- จรรยา สุวรรณทัต. (2520). *พฤติกรรมศาสตร์ เล่ม 1 พื้นฐานความเข้าใจทางจิตวิทยา*. กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช.
- จำเนียร ช่างโชติ; และคนอื่นๆ. (2521). *ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล*. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- จุมพล หนิมพานิช. (2539). "ความเป็นผู้นำ," ใน *เอกสารประกอบการสอนชุดวิชา ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับการบริหาร*. หน้า 352 – 353. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ชวนพิมพ์.
- ฉลอง ภิรมย์รัตน์. (2529). *กระบวนการกลุ่ม*. กรุงเทพฯ : ม.ป.พ.
- ชัยพร วิชชาวุธ; สมหวัง พิธิยานุวัฒน์; และ ปทีป เมธาคุณวุฒิ. (2536). *คุณภาพบัณฑิตและปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณภาพบัณฑิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย*. กรุงเทพฯ : ม.ป.พ.
- ชูศรี วงศ์รัตนะ. (2537). *เทคนิคการใช้สถิติเพื่อการวิจัยฉบับปรับปรุงใหม่ล่าสุด*. พิมพ์ครั้งที่ 6. กรุงเทพฯ : ม.ป.พ.
- ไชยรัตน์ ปรานี. (2531). *การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน พฤติกรรมการทำงานกลุ่มและความรับผิดชอบต่อสังคมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่เรียนสังคมศึกษาโดยการสอนแบบซินเดเคทกับการสอนตามคู่มือครู*. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. (มัธยมศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- ดวงเดือน อ่อนน่วม. (2529). *การจัดการศึกษาสำหรับเด็กที่มีความสามารถพิเศษ*. วิทยานิพนธ์ ค.ม. (การประถมศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.
- ดิเรก ตั้งสายัณห์. (2517). *การศึกษาผลการสอนแบบสืบสวนสอบสวนที่มีต่อลักษณะความเป็นผู้นำและการคิดแบบอเนกนัยเมื่อเปรียบเทียบกับการสอนแบบทั่วไป*. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาการศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- ดุขฎิ บริพัตร ณ อยุธยา, หม่อม. (2540). *เด็กปัญญาเลิศ*. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ : ดันอ้อ.
- ทศพร มณีศรีขำ. (2539). *กลุ่มสัมพันธ์เพื่อการพัฒนาสำหรับครู*. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.

- ทองเรียน อมรรักษ์กุล. (2520). "การให้การปรึกษาเป็นกลุ่ม," ใน *กิจกรรมกลุ่มในโรงเรียนพิษณุโลก*. หน้า 27. พิษณุโลก : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ พิษณุโลก.
- ทิพวัลย์ สมแดง. (2528). *การเปรียบเทียบพฤติกรรมการทำงานกลุ่มของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในโรงเรียนเขตเมืองกับโรงเรียนในชนบทจังหวัดเชียงราย*. วิทยานิพนธ์ ค.ม. (การประถมศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.
- ทิตนา แชมมณี; และคนอื่นๆ. (2528). *กลุ่มสัมพันธ์ : ทฤษฎีและแนวปฏิบัติ เล่ม 1*. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์บูรพาศิลป์.
- ทิตนา แชมมณี และคนอื่นๆ. (2545). *คู่มือการจัดกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์*. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- นิภา วิจิตรศิริ. (2525). *ผลของกิจกรรมกลุ่มที่มีต่อความรับผิดชอบของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนหนองแค "สริกิพพิทยา" จังหวัดสระบุรี*. ปรินูญานิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาการศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- นิภา ศรีไพโรจน์. (2533). *สถิติอนุพาราเมตริก*. กรุงเทพฯ : โอเดียนสโตร์.
- เนาวรัตน์ วิไลชนม์. (2533, กันยายน). "ผู้นำและภาวะผู้นำ," *มศว. ปทุมวัน*. 12 (1) : 46-49.
- บรรจง ชูสกุลชาติ. (2537). *ปฏิรูปอุดมการณ์การศึกษา*. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์วัฒนาพานิช.
- บุญเชิด ภิญญญอนันตพงษ์. (2526). *การทดสอบแบบอิงเกณฑ์ : แนวคิดและวิธีการ*. กรุงเทพฯ : ภาควิชาพื้นฐานการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.
- บุญเดือน บั่นแสง. (2535). *ผลการใช้กลุ่มสัมพันธ์ที่มีต่อความรับผิดชอบของนักเรียนชั้นประถมศึกษาผลการใช้กลุ่ม สัมพันธ์ที่มีต่อความรับผิดชอบของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5*. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาการแนะแนว). พิษณุโลก : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยนเรศวร. ถ่ายเอกสาร.
- เบญจวรรณ ศรีสุริยกานนท์. (2534). *ผลของการใช้ชุดแนะนำที่มีต่อการทำงานกลุ่มของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนเทพสิทธิ์รักษ์ กรุงเทพฯ*. ปรินูญานิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาการแนะแนว). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- ประณต เล็กสวาสดี. (2517). *ความสัมพันธ์ระหว่างการเลี้ยงดู การพึ่งพาผู้อื่น พฤติกรรมความเป็นผู้นำและความรู้สึกรับผิดชอบ*. ปรินูญานิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาการศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- ผดุง อารยะวิญญู. (2531). *การศึกษาสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ*. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์แว่นแก้ว.

- พนม ลิ้มอารีย์. (2522). *กลุ่มสัมพันธ์*. กรุงเทพฯ : ภาควิชาแนะแนวและจิตวิทยาการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ มหาสารคาม.
- พินดา ดามางค์. (2534). *การพัฒนาแบบประเมินภาวะผู้นำสุขภาพดีถ้วนหน้าของสาธารณสุขอำเภอ*. วิทยานิพนธ์ สส.ด. (บริหารสาธารณสุข). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล. ถ่ายเอกสาร.
- พัฒน์ บุญยรัตนพันธ์. (2517). *การสร้างพลังชุมชนโดยกระบวนการพัฒนาชุมชน*. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช.
- พัฒนาดิ อนุสรณ์เทวินทร์. (2544). *การใช้กลุ่มสัมพันธ์เพื่อพัฒนาความรับผิดชอบของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนลุมพุก (วันครู 2530) อำเภอคำชะอี จังหวัดโขง*. วิทยานิพนธ์ กศ.ม (จิตวิทยาการศึกษา). มหาสารคาม : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาสารคาม. ถ่ายเอกสาร.
- พิจิตร พงษ์จินดากร. (2525). *การทดลองสอนความรับผิดชอบแก่เด็กที่มีระดับสติปัญญาต่างกันโดยวิธีกลุ่มสัมพันธ์*. วิทยานิพนธ์ กศ.ม.. กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- พิสมัย ศาลาสุข. (2544). *การพัฒนาพฤติกรรมกล้าแสดงออกที่เหมาะสมด้วยกลุ่มสัมพันธ์ของนักศึกษาพยาบาลชั้นปีที่ 1 วิทยาลัยพยาบาลมหาสารคาม อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม*. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาการศึกษา). มหาสารคาม : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาสารคาม. ถ่ายเอกสาร.
- ไพศาล ไกรสิทธิ์. (2524). *วัฒนธรรมการทำงานของคนไทย*. วิทยานิพนธ์ กศ.ด. (พัฒนศึกษาศาสตร์). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- ภนิดา ภูโตนนา. (2539). *ผลการใช้กลุ่มสัมพันธ์ต่อการพัฒนาความรู้สึกเห็นคุณค่าของตัวเองในนักเรียนชั้น มัธยมศึกษาปีที่ 3*. วิทยานิพนธ์ ศษ.ม. (มัธยมศึกษา). ขอนแก่น : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น. ถ่ายเอกสาร.
- ยงยุทธ ตลกล. (2528, มกราคม) "คุณสมบัติที่ผู้นำควรมี," *ประชากรศึกษา*. 35 (4) : 27-30.
- ยาใจ รีละชาติ. (2521). *การศึกษาพฤติกรรมความเป็นผู้นำของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ*. วิทยานิพนธ์ ศศ.ด. (การสอนสังคมศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- เยาวพา เตชะคุปต์. (2517). *ทฤษฎีกระบวนการกลุ่มสัมพันธ์สำหรับสอนในระดับชั้นประถมศึกษา*. วิทยานิพนธ์ ค.ม. (การประถมศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.

ล้วน สายยศ และ อังคณา สายยศ. (2538). **เทคนิคการวิจัยทางการศึกษา**. พิมพ์ครั้งที่ 4.

กรุงเทพฯ : สุวีริยาสาส์น.

วริญญา ชีรธรรมการ. (2522). **ผลการใช้กิจกรรมกลุ่มควบคุมคุณภาพในการแก้ปัญหาระเบียบวินัยในชั้นเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6**. วิทยานิพนธ์ ค.ม.

(การประถมศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.

วันชัย ศิริชนะ. (2539). "การประกันคุณภาพการศึกษาในระดับอุดมศึกษา," ใน **เอกสารประกอบการบรรยาย เรื่อง การประกันคุณภาพการศึกษาในระดับอุดมศึกษา**. หน้า 1-22.

กรุงเทพฯ : กองบริการการศึกษา สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ.

วิไลวรรณ สันถะโกมล. (2522). **การเปรียบเทียบการสอนวิชาวรรณคดีไทย "ลิลิตตะเลงพ่าย" โดยกระบวนการกลุ่มสัมพันธ์และกระบวนการสอนแบบครูเป็นศูนย์กลางในชั้นประกาศนียบัตรวิชาชีพการศึกษา**. วิทยานิพนธ์ ค.ม. (มัธยมศึกษา). กรุงเทพฯ :

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.

ศรียา นิยมธรรม. (2532). "การพัฒนาและส่งเสริมความเก่งของลูกรัก," **นิตยสารรักลูก**.

พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์รักลูก.

ศรียา นิยมธรรม. (2542). **การวัดและการประเมินผลทางการศึกษาพิเศษ**. พิมพ์ครั้งที่ 3.

กรุงเทพฯ : ที.เอ.อาร์ต แอนด์ พรินต์ติ้ง.

สกล เทียงแท้. (2525). **ผลการใช้วิธีอภิปรายกลุ่มในการยกระดับเหตุผลเชิงจริยธรรมในเด็กชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่มาจากสภาพสังคมในโรงเรียน**. วิทยานิพนธ์ กศ.ม.

(การประถมศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

ถ่ายเอกสาร.

สมยศ นาวิการ. (2528). **การบริหารตามสถานการณ์**. กรุงเทพฯ : บรรณกิจการพิมพ์.

สรวงสุดา สิงขรอาสน์. (2542). **การพัฒนาความเป็นผู้นำของผู้บังคับการนิสิตมหาวิทยาลัยมหาสารคามโดยกลุ่มสัมพันธ์**. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาการให้คำปรึกษา).

มหาสารคาม : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาสารคาม. ถ่ายเอกสาร.

สาลี จบศิริ. (2527). **ผลของกิจกรรมกลุ่มที่มีต่อความเป็นผู้นำแบบประชาธิปไตยของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนคลองสิบสาม "ผิวดรีราษฎร์บำรุง" จังหวัดปทุมธานี**.

วิทยานิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาการแนะแนว). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2540). **ทฤษฎีการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม**. กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2540). **พระราชบัญญัติการจัดการศึกษาแห่งชาติ**.

กรุงเทพฯ : ม.ป.พ.

- ลีปนันท์ เกตุทัต. (2535). “วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีที่สอดคล้องกับวัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อม : สื่อนาคคตของสังคมไทย,” ใน *ปาฐกถาไมสสุทธีพิทักษ์ ครั้งที่ 2*. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต.
- สุชาติ มานิตย์. (2530). *การศึกษาเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และบุคลิกภาพ ประชาธิปไตยของนักเรียนชั้น มัธยมศึกษาปีที่ 1 โดยการเรียนเป็นทีม*. ปรินญานิพนธ์ กศ.ม. (มัธยมศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- สุวกิจ ศรีปัดดา. (2528). *การแบ่งความรับผิดชอบและจัดสรรสิ่งจูงใจในการทำงานกลุ่ม*. ปรินญานิพนธ์ กศ.ด. (พัฒนศึกษาศาสตร์). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- สุวิทย์ ดวงเวียง. (2536). *ผลของกิจกรรมกลุ่มที่มีต่อการปรับตัวของครอบครัวผู้ติดยาเสพติด ในสถานพักฟื้นประเวศ เขตลาดกระบัง กรุงเทพฯ*. ปรินญานิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาการแนะแนว). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- เสริมศักดิ์ วิศาลาภรณ์. (2525). *พฤติกรรมผู้นำทางการศึกษา*. กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช.
- โสภณ ปภาพจน์. (2521). *การพัฒนาองค์การ*. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์มิตรสยาม.
- อดุลย์เดช ตริยะบุตร. (2534). *ผลการใช้กลุ่มสัมพันธ์ที่มีต่อมนุษยสัมพันธ์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1*. ปรินญานิพนธ์ กศ.ม. (การประถมศึกษา). พิษณุโลก : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยนเรศวร. ถ่ายเอกสาร.
- อภิสิทธิ์ วงษา. (2519). *ความสัมพันธ์ระหว่างความรู้สึกับผิดชอบ การปรับตัว และลักษณะความเป็นผู้นำ*. ปรินญานิพนธ์ กศ.ม.. กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย วิทยาลัยวิชาการศึกษา ประสานมิตร. ถ่ายเอกสาร.
- อรุณ รักธรรม. (2517). *มนุษย์สัมพันธ์กับนักบริหาร*. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ห้างหุ้นส่วนป.สัมพันธ์พาณิชย์.
- อุษณีย์ โพธิสุข. (2540). *การศึกษาสำหรับเด็กที่มีความสามารถพิเศษ*. กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ.
- อุษณีย์ โพธิสุข. (2542). *สร้างรากฐานอัจฉริยภาพให้ลูกน้อย*. กรุงเทพฯ : บริษัทเวิลด์การพิมพ์ (1998).
- เอกชัย เอื้อเฟื้อ. (2537). *การพัฒนาหลักสูตรการฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะด้านความเป็นผู้นำและด้านการ ทำงานเป็นกลุ่ม สำหรับนักศึกษามหาวิทยาลัยรามคำแหง*. วิทยานิพนธ์ กศ.ด. (การอุดมศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.

- Barnard, Chester I. (1962). **Organization and Management**. Massachusette : Havard Univercity Press.
- Baron, Bernard M. (1993). **Leadership Psychology and Organization Behavior**. New York : Harper and Row Publishers.
- Button, Leslie. (1974). **Developmental Group Work with Adolescent**. London : University of London Press Ltd.
- Birkhauser, John Charles. (1985). "The Effects of Group Dynamic in the Elementary School," **Dissertation Abstracts International**. 46 (1) : 103-A.
- Bloom, Benjamins; david, H. Krathworhl; and Berthram, B. (1979). **Masis. Taxanomy or Education Objectives**. London : David McKey Company.
- Cartwright, Dorwin; and Zander, Alwin. (1968). **Group Dynamic**. 3rd ed. New York : Haper and Row Publishers.
- Dunn, J. D.; Elvis, Stephen and Kelly J. Roland. (1973). **Management Essential : Resource**. New York : McGraw-Hill Book, co.
- Fiedler, Fread E. (1973). **A Theory of Leadership Effectiveness**. New York : Mcmillan.
- Good, Carter V. (1973). **Dictionary of Education**. 3rd ed. New York : Mcmillan.
- Gulley, Halbert E. (1963). **Discussion Conference and Group Process**. New York : Holt, Rinchart and Winston, Inc.
- Haskell, Patricia C. (1969). **Leadership in Office**. New York : American Management Association Inc.
- Kemp, Gratton G. (1964). **Perspectives on the Group Process**. Boston : Houghton Mifflin.
- Lippitt , K.R.and White, R.K.. (1961). "Patterns of Aggressive Behavior in Experimentally Created Social Climates," **Journal of Social Psychology**. 10 : 271-299.
- Likert, Rensis. (1967). **The Human Organization**. New York : Mc Graw Hill Book company.
- Maslow, Abraham M. (1980). **Motivation and Personality**. 2nd ed. New York : Harper and Row.
- Ottaway, A.K.C. (1968). **Learning Through Group Experiences**. London : Routhledge and Kegan Paul.
- Reddin, William J. (1970). **Managerial Effectiveness**. New York : Mc Graw-Hill.
- Shaw, Marwin E. (1976). **Group Dynamic**. 2nd ed. New York : McGraw-Hill Book Company.

- Shrum, Hilda. (1989). ***Curriculum Development : Theory and Practice***. New York : Harcok, Brace and World Inc .
- Schein, E.H. (1965). ***Organization Psychology***. New Jersey Group Pyria : Printic Hall .
- Wolf, Patrica K.W. (1986, December). "Group Dynamics : Effects of Leadership Style on Cross – Cultural Group Behavior," ***Dissertation Abstracts International***. 47 : 1977 – A.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก
แผนการฝึกกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์

คำนำ

คู่มือการฝึกกิจกรรมเพื่อพัฒนาภาวะผู้นำด้านการทำงานเป็นกลุ่ม สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนประชาราษฎร์อุปถัมภ์วิทยานี้ จัดทำขึ้นโดยเพื่อให้วิทยากรผู้นำกลุ่ม หรือผู้ที่เกี่ยวข้องทราบความเป็นมา วัตถุประสงค์ เนื้อหาสาระ วิธีการดำเนินการฝึกกิจกรรม ตลอดจนการวัดและประเมินผลการฝึกอบรม เพื่อที่จะได้ทราบแนวทางและเตรียมตัวให้พร้อมก่อนการนำกลุ่มฝึกกิจกรรมจนสามารถบรรลุวัตถุประสงค์ของหลักสูตรตามที่ได้กำหนดไว้

ผู้วิจัยหวังเป็นอย่างยิ่งว่า คู่มือการฝึกกิจกรรมฉบับนี้จะเป็นประโยชน์ต่อวิทยากรผู้นำกลุ่ม และผู้ที่เกี่ยวข้อง ในการที่จะนำแผนการฝึกกิจกรรมฉบับนี้ไปใช้ฝึกกิจกรรม เพื่อพัฒนาภาวะผู้นำด้านการทำงานเป็นกลุ่ม เพื่อพัฒนาเด็กและเยาวชนให้มีความพร้อมในการนำพาตนเอง สังคม และประเทศชาติเจริญก้าวหน้าสืบต่อไป

ชิตชนประภา จำเริญกุล
มกราคม 2547

สารบัญ

เรื่อง

หน้า

คำนำ

ตารางการฝึกกิจกรรม.....	65
ความเป็นมาของการฝึกกิจกรรม.....	66
วัตถุประสงค์การฝึกกิจกรรม.....	68
วิธีการฝึกกิจกรรม.....	68
ขั้นตอนการฝึกกิจกรรม.....	68
สรุปกิจกรรมและเนื้อหาสาระ.....	68
รายละเอียดของแต่ละกิจกรรม.....	74
เอกสารประกอบกิจกรรมกลุ่ม(ทักษะการเป็นผู้นำ).....	93
เอกสารประกอบกิจกรรมกลุ่ม(ทักษะการตัดสินใจ).....	95
เอกสารประกอบกิจกรรมกลุ่ม(ทักษะการสร้างขวัญและแรงจูงใจ).....	98
เอกสารประกอบกิจกรรมกลุ่ม(การทำงานเป็นกลุ่ม).....	101
เอกสารประกอบกิจกรรมกลุ่ม(ผู้นำกับการพัฒนากลุ่มทำงาน).....	103
เอกสารประกอบกิจกรรมกลุ่ม(กระบวนการทำงานกลุ่ม).....	105
เอกสารประกอบกิจกรรมกลุ่ม(การประสานงานระหว่างกลุ่ม).....	107

ตารางการจัดกิจกรรม

“การจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาภาวะผู้นำด้านการทำงานเป็นกลุ่ม”
สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนพระราชราษฎร์อุปถัมภ์วิทยา

วันที่ 5 มกราคม 2547 ถึง 28 มกราคม 2547

ณ. ห้องประชุมโรงเรียนพระราชราษฎร์อุปถัมภ์วิทยา

- กิจกรรมครั้งที่ 1. กิจกรรมปฐมนิเทศและวัดภาวะผู้นำด้านการทำงานเป็นกลุ่ม
- กิจกรรมครั้งที่ 2. กิจกรรมสร้างความสัมพันธ์ละลายพฤติกรรม
- กิจกรรมครั้งที่ 3. กิจกรรมฝึกทักษะการเป็นผู้นำ..1
- กิจกรรมครั้งที่ 4. กิจกรรมฝึกทักษะการเป็นผู้นำ..2
- กิจกรรมครั้งที่ 5. กิจกรรมฝึกทักษะการตัดสินใจ..1
- กิจกรรมครั้งที่ 6. กิจกรรมฝึกทักษะการตัดสินใจ..2
- กิจกรรมครั้งที่ 7. กิจกรรมฝึกทักษะการสร้างขวัญและแรงจูงใจ..1
- กิจกรรมครั้งที่ 8. กิจกรรมฝึกทักษะการสร้างขวัญและแรงจูงใจ..2
- กิจกรรมครั้งที่ 9. กิจกรรมฝึกทักษะการทำงานเป็นกลุ่ม..1
- กิจกรรมครั้งที่ 10. กิจกรรมฝึกทักษะการทำงานเป็นกลุ่ม..2
- กิจกรรมครั้งที่ 11. กิจกรรมฝึกทักษะการพัฒนากลุ่มการทำงาน..1
- กิจกรรมครั้งที่ 12. กิจกรรมฝึกทักษะการพัฒนากลุ่มการทำงาน..2
- กิจกรรมครั้งที่ 13. กิจกรรมฝึกทักษะกระบวนการทำงานเป็นกลุ่ม..1
- กิจกรรมครั้งที่ 14. กิจกรรมฝึกทักษะกระบวนการทำงานเป็นกลุ่ม..2
- กิจกรรมครั้งที่ 15. กิจกรรมฝึกทักษะการประสานงานระหว่างกลุ่ม..1
- กิจกรรมครั้งที่ 16. กิจกรรมฝึกทักษะการประสานงานระหว่างกลุ่ม..2
- กิจกรรมครั้งที่ 17. กิจกรรมเพื่อการสรุป/ประเมินผล/และวัดภาวะผู้นำด้านการทำงาน
เป็นกลุ่ม
- กิจกรรมครั้งที่ 18. กิจกรรมปัจฉิมนิเทศและอำลาปิดกลุ่ม

ความเป็นมาของการฝึกกิจกรรม

การศึกษาคือรากฐานสำคัญในการพัฒนา สังคม เศรษฐกิจ และความมั่นคงของประเทศ (วันชัย ศิริชนะ. 2539 : 1) วัตถุประสงค์สำคัญของการจัดการศึกษา คือ การสร้างกำลังคนที่มีความสมบูรณ์ สมดุลทั้งร่างกาย จิตใจ และสติปัญญา ปัจจุบันรัฐบาลมีนโยบายชัดเจนอันที่จะมุ่งเน้นการปฏิรูปการศึกษา เพื่อจัดระบบการศึกษาอย่างมีคุณภาพ ให้เด็กมีความสุขในการเรียน ผู้ปกครองมีทางเลือกในการจัดการศึกษาให้บุตรหลานของตนเองมากขึ้น โดยหวังผลผลิตที่ดี คือ สามารถสร้างคนดี คนเก่ง มีความสุข และรู้เท่าเทียมคน ตามเจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติการจัดการศึกษาแห่งชาติ การจัดการศึกษาสำหรับเยาวชนของประเทศนับเป็นเรื่องสำคัญยิ่ง เพราะอดีตที่ผ่านมาพบว่าเยาวชนมักประสบปัญหาหลายด้าน สืบเนื่องมาจากสภาพสังคมไทยที่ส่วนใหญ่เป็นระบบ “ไมตรีสัมพันธ์” โดยฉลอง ภิรมย์รัตน์ (2529 : 11)อธิบายลักษณะไว้ว่าเป็นสังคมที่ต้องการมิตรภาพ ความรัก ความอบอุ่นจากผู้อื่นความสัมพันธ์ของคนในสังคมจึงเป็นไปตามเกณฑ์ของอารมณ์ ความรู้สึกมากกว่าเหตุผล ทำให้สังคมไทยเป็นสังคมที่ขาดระเบียบวินัยไม่สามารถทำงานร่วมกันเป็นกลุ่มได้ประกอบกับพื้นฐานในการอบรมเลี้ยงดูตามแบบของสังคมไทยที่ไม่เน้นการฝึกให้พึ่งตนเองเน้นการพึ่งพาผู้ใหญ่ให้ความรักทะนุถนอม ปกป้องคุ้มครองโดยไม่คำนึงถึงเหตุผล ฯลฯ เหล่านี้เองที่มีส่วนทำให้เยาวชนของชาติขาดคุณสมบัติการเป็นผู้นำ ในขณะที่สังคมไทยยังต้องการผู้นำอยู่มาก คุณสมบัติของผู้นำที่สังคมไทยต้องการ คือ ผู้นำที่มีความรับผิดชอบ มีความมั่นคงในอารมณ์ มีมนุษยสัมพันธ์ มีประสิทธิภาพในการทำงานและสามารถชักจูงหรือนำกลุ่มให้บรรลุเป้าหมายที่ต้องการได้ มีความใฝ่รู้ ใฝ่การศึกษา มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ มีความรอบคอบ มีการไตร่ตรองอย่างมีเหตุผลเป็นผู้ที่มองเห็นการณ์ไกลรู้จักควบคุมตนเอง รู้จักการเสียสละเพื่อส่วนรวม เชื้อมั่นในตนเอง มีใจกว้างขวาง ซื่อสัตย์สุจริต มีคุณธรรม และมีความความยุติธรรม (ชัยพร วิชชาวุธ, สมหวัง พิธิยานุวัฒน์ และ ปทีป เมธาคณวุฒิ. 2536 : 1-25) สิ่งที่สำคัญอย่างยิ่งในการพัฒนาสังคม คือ การพัฒนาคนในสังคมให้มีลักษณะด้านความเป็นผู้นำที่มีความคิดกว้างไกล มีความคิดสร้างสรรค์ มีความกล้าหาญ มีความรับผิดชอบต่องาน มีวินัยทั้งกับตนเอง และกับผู้อื่น มีมนุษยสัมพันธ์สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้เป็นอย่างดี ทำให้สามารถปรับปรุงการดำเนินชีวิตการทำงานให้ทันสมัยและมีความสุขอยู่เสมอ (สิปปนนท์ เกตุทัต. 2535 : 60) นั่นคือทุกสังคมต้องการผู้นำ ทั้งนี้ ผู้นำนอกจากจะสามารถสร้างความสามัคคี มีระเบียบวินัยให้เกิดขึ้นในหมู่คณะแล้ว ยังสามารถสร้างความรับผิดชอบ การรู้จักการทำงานร่วมกันให้เกิดขึ้นในกลุ่มได้ (ยงยุทธ ดลกุล. 2538 : 29) สังคมสถานศึกษาเป็นสังคมที่มีความสำคัญมากที่สุดสังคมหนึ่งของเด็กและเยาวชน ระบบการเรียนการสอนนั้นมีทั้งแบบฝึกหัด การแบ่งกันไปศึกษาค้นคว้า การทำโครงงาน และกิจกรรมพิเศษอื่นๆ ในขณะที่วิธีการเรียนรู้ได้แก่การฝึกศึกษาค้นคว้าและทำงานเป็นกลุ่ม จึงจำเป็นอยู่เองที่จะต้องมีการมีทั้งผู้รับบทบาทหัวหน้าหรือผู้นำกลุ่มและผู้รับบทบาทของสมาชิกกลุ่ม โดยทั่วไปผู้ที่ได้รับความไว้วางใจมอบหมายให้ทำหน้าที่เป็นผู้นำกลุ่มจากครูหรือจากสมาชิกส่วนใหญ่ในกลุ่ม มักถูกสมาชิกของกลุ่มให้ความคาดหวังว่าจะนำกลุ่มให้บรรลุวัตถุประสงค์ตามที่กลุ่มต้องการได้สำเร็จอย่างรวดเร็ว เช่นเดียวกับกลุ่มที่เด็กที่มีความสามารถอันโดดเด่นด้านระดับสติปัญญาอยู่ในกลุ่ม เด็กเหล่านี้มักได้รับการพิจารณาแต่งตั้งให้

เป็นผู้นำกลุ่มในการทำกิจกรรมต่างจากครูผู้สอน หรือจากเพื่อนนักเรียนด้วยกัน และมักได้รับการคาดหวังในความสำเร็จในการทำหน้าที่ผู้นำกลุ่มสูงมากเช่นกัน ซึ่งจากประสบการณ์ของครูผู้สอนส่วนใหญ่พบว่าไม่เป็นเช่นนั้นเสมอไป เนื่องจากเด็กที่มีความสามารถอันโดดเด่นทางด้านสติปัญญานั้น ไม่สามารถนำกลุ่มให้บรรลุเป้าหมายตามวัตถุประสงค์ของกลุ่มได้ทุกคน เนื่องจากผู้นำที่สามารถนำกลุ่มประสบความสำเร็จได้ด้วยดี นอกจากมีคุณสมบัติที่สำคัญ คือ มีความรู้ มีความคิดริเริ่ม กล้าหาญ มีความอดทน ยุติธรรม มีความภูมิใจ มี การตัดสินใจอย่างมีคุณภาพแล้ว สิ่งสำคัญที่จะขาดเสียไม่ได้ คือ การมีมนุษยสัมพันธ์และมีทักษะการจูงใจ เพื่อส่งเสริมการติดต่อประสานงานการทำงานภายในกลุ่มได้ด้วยดี สามารถสร้างกลุ่มให้มีพลังในการทำงานสำเร็จตามเป้าหมาย อย่างรวดเร็วและมีประสิทธิภาพ (บรรจง ชูสกุล. 2537 : 317)

นอกจากความเป็นผู้นำแล้ว คุณลักษณะเฉพาะตัวอีกประการหนึ่งที่จำเป็นสำหรับเยาวชน คือ ความสามารถในการทำงานเป็นกลุ่ม เพราะการรวมกลุ่มจะเป็นพลังในการพัฒนาสังคมให้เจริญก้าวหน้า (พัฒน์ บุญยรัตนพันธ์. 2527 : 145) เนื่องด้วยมนุษย์เป็นสัตว์สังคม มีการอยู่รวมตัวกันเป็นกลุ่ม ภายในกลุ่มจะมีการสนองตอบความต้องการที่จะอยู่ร่วมกัน ช่วยให้เกิดการเรียนรู้ ทำให้สังคมเจริญเติบโตอย่างรวดเร็ว ทักษะการเป็นผู้นำกลุ่มที่ดี มิใช่เป็นสิ่งที่บุคคลมีติดตัวมาจากกำเนิด สามารถเรียนรู้และฝึกปฏิบัติจนสามารถใช้ได้อย่างคล่องแคล่ว ถูกต้อง และมีประสิทธิภาพได้ (ทิศนา แคมมณี. 2528 :15) การเรียนรู้มีหลายรูปแบบกิจกรรมกลุ่มหรือกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์เป็นกิจกรรมการเรียนรู้รูปแบบหนึ่ง ที่สร้างสรรค์ประสบการณ์ เสริมสร้างเจตคติที่ดีฝึกให้บุคคลรู้จักการทำงานเป็นกลุ่ม สามารถใช้ทักษะการติดต่อสื่อสาร รู้จักตนเอง ตระหนักคุณค่าของตน เข้าใจตนเอง และผู้อื่น ช่วยส่งเสริมพัฒนาการทางด้านทักษะทางสังคม ซึ่งได้แก่ การอยู่ร่วมกับผู้อื่น การให้และการรับ การมีความรับผิดชอบต่อหน้าที่ของตนและอีกมากมาย

จากความสำคัญของเด็กที่เป็นทรัพยากรที่ทรงคุณค่าในการพัฒนาประเทศ และความสำคัญของภาวะการเป็นผู้นำด้านการทำงานเป็นกลุ่ม ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญในการบริหาร อำนวยความสะดวกของกลุ่ม ปัจจัยสำคัญในการจูงใจ ริเริ่ม ประนีประนอม เพื่อให้เกิดพลังของกลุ่มในการดำเนินงานให้บรรลุถึงเป้าหมายที่กำหนดไว้อย่างมีประสิทธิภาพ การพัฒนาภาวะผู้นำด้านการทำงานเป็นกลุ่มโดยการใช้กิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์ ของเด็กที่มีความสามารถพิเศษด้านสติปัญญาสูงโดยทั่วไป ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ซึ่งเป็นวัยสำคัญในการมีบทบาทการเป็นผู้นำกิจกรรมต่างๆภายในโรงเรียน จะช่วยเสริมสร้างให้เกิดการพัฒนาความคิด สุนทรียภาพ บุคลิกภาพ คุณธรรม ตลอดจนโลกทัศน์สากล เพื่อที่จะสามารถปรับกระแสการดำรงชีวิต ให้เหมาะสมกับสภาวะการณ์ของประเทศ เดิบโตเป็นรากฐานสำคัญในการพัฒนาสังคม เศรษฐกิจ และความมั่นคงของประเทศชาติสืบต่อไป

วัตถุประสงค์การฝึกกิจกรรม

เพื่อให้นักเรียนที่เข้ารับการฝึกกิจกรรมเป็นผู้ที่มีความรู้ ความสามารถ ด้านการเป็นผู้นำ ด้านการทำงานเป็นกลุ่ม มีความรู้สึกที่ดีต่อการเป็นผู้นำด้านการทำงานเป็นกลุ่ม

วิธีการดำเนินการกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์

ผู้นำกิจกรรมจัดให้ผู้เข้ากลุ่มมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆ เพื่อก่อให้เกิดการเรียนรู้ร่วมกับสมาชิกคนอื่นในกลุ่ม เกิดการแลกเปลี่ยนความรู้ ข้อคิดเห็นต่าง ๆ ระหว่างผู้เข้ากลุ่มด้วยกัน ทำให้ผู้เข้ากลุ่มค้นพบและเรียนรู้ด้วยตนเอง พร้อมทั้งสามารถนำไปใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อการทำงานในชีวิตประจำวันได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ขั้นตอนการฝึกกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์

ในแต่ละกิจกรรม กำหนดให้มีขั้นตอนในการฝึกกิจกรรมดังนี้

1. ขั้นนำ เป็นขั้นนำเข้าสู่กิจกรรมและอธิบายถึงกิจกรรมที่จะต้องทำร่วมกัน
2. ขั้นกิจกรรม เป็นขั้นที่ผู้เข้าร่วมกิจกรรมจะเข้าร่วมกิจกรรมที่กำหนดตามแผน
3. ขั้นอภิปราย เป็นขั้นที่ผู้เข้าร่วมกิจกรรม ร่วมกันนำสิ่งที่ได้พบระหว่างการทำกิจกรรม
4. กลุ่มมาอภิปราย แลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกัน
5. ขั้นสรุป เป็นการร่วมกันหาข้อสรุปความคิดเห็นต่าง ๆ ที่ได้จากการเข้าร่วมกิจกรรม ใน

แต่ละกิจกรรม และจากการร่วมอภิปรายแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกันและกัน มาสรุปเป็นข้อความรู้สั้น ๆ ที่จดจำง่าย สำหรับนำไปใช้ให้เกิดประโยชน์ในการดำรงชีวิตประจำวัน

การวัดและประเมินผล

การฝึกกิจกรรมครั้งนี้ ใช้การวัดและประเมินผลด้านความรู้ โดยใช้แบบทดสอบวัดความรู้ ก่อนและหลังการฝึกอบรม ชื่อ “แบบวัดความสามารถในการเป็นผู้นำด้านการทำงานเป็นกลุ่ม” ซึ่งผู้วิจัยปรับปรุงจาก คู่มือวิทยากรหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อการเสริมสร้างคุณลักษณะด้านความเป็นผู้นำด้านการทำงานเป็นกลุ่มสำหรับนักศึกษามหาวิทยาลัยรามคำแหง พศ. 2537 ของ รศ.ดร.เอกชัย เอื้อเฟื้อ (เอกชัย เอื้อเฟื้อ. 2537 : ภาคผนวก)

กิจกรรมและเนื้อหาสาระ

เนื้อหาสาระแบ่งเป็น 2 ส่วน คือ ส่วนที่ 1 แบบแผนการฝึกกิจกรรม ส่วนที่ 2 เอกสารสรุปสาระที่ได้จากการทำกิจกรรมกลุ่ม โดยในส่วนของกิจกรรมแบ่งเป็น 18 กิจกรรม ดังนี้

กิจกรรมปฐมนิเทศและวัดความสามารถการเป็นผู้นำด้านการทำงานเป็นกลุ่มก่อนเข้าร่วมกิจกรรม

ชื่อกิจกรรม “รู้เขา...รู้เรา เพื่อเข้าใจกัน”

แนวคิด

1. ก่อนร่วมทำกิจกรรมใดๆหากสมาชิกทราบข้อกำหนดและวัตถุประสงค์อย่างชัดเจน จะช่วยทำให้เกิดความร่วมมือที่ดี
2. การทดสอบความรู้เดิมก่อนเข้าร่วมกิจกรรม จะเป็นข้อมูลพื้นฐานในการปรับเปลี่ยนแผน และเพื่อประเมินผลที่ได้รับหลังกิจกรรม

จุดมุ่งหมาย

1. เพื่อชี้แจงวัตถุประสงค์ ประโยชน์ที่จะได้รับ ข้อปฏิบัติขณะร่วมกิจกรรม
2. เพื่อทดสอบความรู้เดิม เพื่อนำผลไปเปรียบเทียบกับหลังเสร็จกิจกรรมกลุ่ม

กิจกรรมการฝึกสร้างความสัมพันธ์และละลายพฤติกรรม

ชื่อกิจกรรม “ตามหาส่วนที่หายไป”

แนวคิด

การมีโอกาสมาร่วมกิจกรรมด้วยกัน นอกจากจะเกิดความสนุกสนานแล้ว ยังช่วยทำให้เกิดความเป็นกันเอง สร้างความคุ้นเคยกันยิ่งขึ้น ก่อให้เกิดเจตนาที่ดีต่อกันส่งเสริมให้เกิดบรรยากาศการเรียนรู้ที่ดีร่วมกัน

จุดมุ่งหมาย

เป็นกิจกรรมที่มีวัตถุประสงค์ เพื่อ

1. ละลายพฤติกรรม ทำลายกำแพงหรือเกราะที่หุ้มตัวผู้เข้ากลุ่มแต่ละคน ให้เปิดใจเข้าหากันอย่างสนิทใจ
2. สร้างบรรยากาศของความเป็นมิตรที่ดีต่อกัน ลดความเครียดลงได้
3. สร้างบรรยากาศที่เอื้อต่อการแสดงออก เพื่อการเรียนรู้ร่วมกัน
4. สร้างความสนิทสนมไว้วางใจและช่วยให้รู้จักกันมากยิ่งขึ้น

เอกสารสรุป

วัตถุประสงค์การทำกิจกรรม ผลที่ได้จากกิจกรรมกลุ่ม

กิจกรรมฝึกทักษะการเป็นผู้นำและการควบคุมตนเองในการใช้อิทธิพลต่อคนอื่น

ชื่อกิจกรรม “ใคร? คือผู้นำ” และ “สมบัติข้า..ใครอย่าแตะ”

แนวคิด

1. เมื่อกลุ่มต้องทำงานให้ประสบผลสำเร็จ ย่อมเกิดกระบวนการทำงานของกลุ่มและผู้นำขึ้น เพื่อนำกลุ่มไปสู่เป้าหมายที่ต้องการ
2. การทำงานเป็นกลุ่มนั้น มีบางคนใช้อิทธิพลของตนต่อคนอื่นมากเกินไป เพื่อให้กลุ่มคล้อยตาม ขณะที่บางคนยอมตามคนอื่นมากเกินไป จึงต้องมีการรู้จักควบคุมตนเองไปพร้อมกับกับการพิจารณาว่า เป้าหมายกลุ่มคืออะไร ซึ่งถือว่าเป็นเรื่องจำเป็น

จุดมุ่งหมาย

1. เพื่อสร้างทักษะการเป็นผู้นำกลุ่ม
2. เพื่อฝึกให้เรียนรู้ว่าสมาชิกในกลุ่มนั้น มีทั้งคนที่ใช้อิทธิพลตนมากเกินไปและมีทั้งคนที่ยอมทำตามอิทธิพลคนอื่นมากเกินไป นักเรียนสามารถบอกได้ว่าจะควบคุมตนเองได้อย่างไร

เอกสารสรุป

ความหมายของผู้นำ คุณสมบัติของผู้นำ บทบาทหน้าที่ของผู้นำ อิทธิพลผู้นำในการทำงาน

กิจกรรมฝึกทักษะเรื่อง การตัดสินใจ

ชื่อกิจกรรม “ร่วมกันปรึกษาหารือเพื่อความอยู่รอดของบุคคลและกลุ่ม”

แนวคิด

1. คนเราทุกคนย่อมกระทำในสิ่งที่ตัดสินใจเลือก ด้วยเหตุผลจากความคิดของตน
2. การตัดสินใจโดยกลุ่มนั้น การที่ทุกคนในกลุ่มจะมีความเห็นตรงกันเป็นเรื่องที่ยาก ดังนั้น เมื่อกลุ่มต้องมีการเลือกตัดสินใจอย่างใดอย่างหนึ่งอย่างน้อยควรได้รับการเห็นชอบจากคนบางส่วนของกลุ่ม
3. การตัดสินใจอย่างใดอย่างหนึ่งของกลุ่ม สมาชิกทุกคนมีโอกาสเท่าเทียมกันในการแสดงความคิดเห็น และสามารถแสดงความคิดเห็นอย่างเสรี

จุดมุ่งหมาย

1. ฝึกให้นักเรียนสามารถเลือกตัดสินใจ และบอกเหตุผลการกระทำของตนได้
2. ฝึกให้ยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่นไม่ยึดความคิดเห็นของตนฝ่ายเดียว
3. ฝึกให้เรียนรู้และเข้าใจว่าการตัดสินใจของกลุ่ม ขั้นตอนสำคัญ คือ การปรึกษาหารือและการยอมรับความคิดเห็นของผู้อื่น

เอกสารสรุป

ผู้นำกับการตัดสินใจ การสั่งการ การแก้ปัญหาความขัดแย้งในองค์กร

กิจกรรมฝึกทักษะผู้นำกับการสร้างขวัญและกำลังใจ

ชื่อกิจกรรม “ความต้องการของฉัน” และ “ทำอะไรกันดีในวันหยุด”

แนวคิด

1. ความต้องการของมนุษย์มีมากมาย เมื่อได้รับการตอบสนองแล้วสิ่งนั้นจะไม่ใช่สิ่งที่จูงใจอีกต่อไป ความต้องการมักจะเริ่มต้นจากระดับต่ำก่อนแล้วเพิ่มสูงขึ้นเรื่อยๆไม่มีสิ้นสุด

2. ความสัมพันธ์ที่ดีจะเกิดขึ้นได้ เมื่อมนุษย์มีแรงจูงใจร่วมกัน เกิดเป็นความคาดหวังร่วมกัน ส่งผลให้กลุ่มจัดกิจกรรม เพื่อนำไปสู่จุดหมายเดียวกันอย่างมีประสิทธิภาพ

จุดมุ่งหมาย

1. เพื่อฝึกให้ทราบและเข้าใจว่า มนุษย์มีความต้องการที่หลากหลาย
2. เพื่อฝึกให้ทราบและเข้าใจว่า การจูงใจให้กลุ่มทำงานร่วมกันต้องสร้างแรงจูงใจที่เป็นสิ่งที่

สมาชิกต้องการร่วมกัน

เอกสารสรุป

การสร้างขวัญและแรงจูงใจ ลำดับความความต้องการของมนุษย์

กิจกรรมฝึกทักษะการทำงานเป็นกลุ่ม

ชื่อกิจกรรม “กล่องวิเศษ” และ กิจกรรม “จะต่อเป็นอะไรดี”

แนวคิด

1. คนทุกคนเป็นคนเหมือนกัน แต่เมื่อได้พิจารณาอย่างละเอียดถี่ถ้วน รวมถึงใช้เวลาในการทำ ความรู้จักกันพอสมควรแล้วจะพบว่าคนแต่ละคนมีคุณลักษณะเฉพาะตัวที่ไม่เหมือนกัน

2. งานของกลุ่มจะสำเร็จได้ ต้องอาศัยความร่วมมือสมาชิกในการทำกิจกรรมที่มีจุดหมายเดียวกัน

จุดมุ่งหมาย

1. เพื่อฝึกให้ทราบและยอมรับความแตกต่างระหว่างบุคคล
2. เพื่อฝึกให้ทราบและเข้าใจว่า การทำงานนั้นเมื่อมีความคาดหวังหรือจุดหมายเดียวกัน

จะช่วยให้การทำการกิจกรรมสำเร็จรวดเร็วและมีประสิทธิภาพ

เอกสารสรุป

ความหมาย ความสำคัญ บทบาทหน้าที่ของสมาชิก ทักษะที่จำเป็นในการทำงานกลุ่ม

กิจกรรมการฝึกทักษะการพัฒนากลุ่มการทำงาน

ชื่อกิจกรรม “ปิดตาพาเดิน” และ กิจกรรม “การจัดสวน”

แนวคิด

1. การทำงานของกลุ่มจะสำเร็จได้ด้วยดีนั้น สมาชิกต้องมีความเชื่อมั่นและไว้วางใจในตัวผู้ที่สวมบทบาทเป็นผู้นำ ขณะเดียวกันที่ตัวผู้นำเองก็ต้องสร้างศรัทธาและความเชื่อมั่นให้เกิดให้ได้

2. การทำงานใดก็ตาม ต้องการการวางแผนงานและการออกคำสั่งที่ชัดเจน และเปิดโอกาสให้มีการซักถามเพิ่มเติมจนเป็นที่เข้าใจ

จุดมุ่งหมาย

1. เพื่อฝึกให้ทราบและเข้าใจว่า การทำงานเป็นกลุ่มจะประสบความสำเร็จได้นั้นต้องการ ความศรัทธา ความเชื่อมั่นและการไว้วางใจในตัวผู้นำ

2. ฝึกให้เข้าใจว่าการวางแผนที่ดีและการออกคำสั่งที่ชัดเจนเป็นเรื่องสำคัญ เพื่อสร้างทักษะ ในการพัฒนาการทำงานเป็นกลุ่ม

เอกสารสรุป

การพัฒนาการทำงาน บทบาทสำคัญของผู้นำในการพัฒนาการทำงานเป็นกลุ่มการนำเสนอและการอภิปรายในกลุ่ม

กิจกรรมฝึกทักษะกระบวนการทำงานเป็นกลุ่ม

ชื่อกิจกรรม “ระดมสมอง” และ กิจกรรม “ต่อความยาว”

แนวคิด

1. ขั้นตอนหนึ่งที่สำคัญมากของการทำงานเป็นกลุ่ม คือการที่สมาชิกทุกคนร่วมกันแสดงความคิดเห็น ร่วมกันตัดสินใจ เพื่อหาแนวทางในการแก้ปัญหาของกลุ่มร่วมกัน

2. ในการทำงานเป็นกลุ่มสมาชิกทุกคนมีความสำคัญเท่ากัน จะขาดผู้หนึ่งผู้ใดเสียไม่ได้ ขณะเดียวกันทุกคนต้องพยายามสร้างมนุษยสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน ร่วมมือกัน มีการเสียสละ เพื่อให้งานของกลุ่มประสบความสำเร็จ

จุดมุ่งหมาย

1. เพื่อฝึกทักษะการทำงานเป็นกลุ่ม โดยนักเรียนสามารถบอกและอธิบายขั้นตอนของ กระบวนการหาแนวทางแก้ปัญหาโดยกลุ่มได้

2. เพื่อฝึกทักษะกระบวนการทำงานเป็นกลุ่ม เพื่อนักเรียนได้เรียนรู้และอธิบาย ความสำคัญของสมาชิกกลุ่มได้ถูกต้อง

เอกสารสรุป

กระบวนการทำงานเป็นกลุ่ม การสร้างมนุษยสัมพันธ์ มนุษย์สัมพันธ์กับการทำงานเป็นกลุ่ม

กิจกรรมฝึกทักษะการติดต่อสื่อสาร

ชื่อกิจกรรม “การสื่อความหมาย”

แนวคิด

1. เนื่องจากการทำงานเป็นกลุ่มต้องมีปฏิสัมพันธ์ซึ่งกันและกันระหว่างสมาชิกในกลุ่ม การติดต่อสื่อสารที่ดีเป็นเรื่องสำคัญ เพราะจะช่วยให้การประสานงานมีประสิทธิภาพ ส่งผลให้การทำงานมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

2. การแก้ปัญหาโดยกลุ่มจำเป็นต้องมีการร่วมมือในการทำความเข้าใจปัญหา รวบรวมข้อมูล สืบหาสาเหตุ สรุปตัวปัญหาและหาแนวทางแก้ไข ซึ่งแต่ละส่วนต้องมีความประสานกันด้วยดี งานจึงจะ บรรลุผลสำเร็จอย่างมีประสิทธิภาพ

จุดมุ่งหมาย

1. นักเรียนสามารถอธิบายความสำคัญการติดต่อสื่อสารที่ดี บอกได้ถึงปัญหาและวิธีป้องกัน สิ่งที่จะเป็นอุปสรรคทำให้เกิดการสื่อสารที่ขาดประสิทธิภาพได้

2. ฝึกให้เห็นความสำคัญของการประสานงานในกลุ่ม เกิดการเรียนรู้บทบาทหน้าที่ของ สมาชิกในกลุ่มในการเป็นกลไกสำคัญต่อการประสานงานภายในกลุ่ม

เอกสารสรุป

การประสานงานระหว่างกลุ่ม การสื่อความหมายกับการทำงานเป็นกลุ่ม ปัจจัยที่มีผล กระทบต่อผลงานของกลุ่ม การสร้างบรรยากาศเพื่อความสำเร็จของกลุ่ม

กิจกรรมเพื่อ สรุป ทบทวน เปิดโอกาสให้ซักถาม

ชื่อกิจกรรม “เราจะไม่ค้างอะไรไว้ในใจ”

แนวคิด

การได้ทบทวนสิ่งที่ค้นพบที่เรียนรู้ด้วยตนเอง พร้อมกับการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ประสพการณ์ที่ได้รับ รวมถึงการได้ซักถามสิ่งที่ข้องใจ จะส่งผลให้เกิดการเรียนรู้อย่างถาวร

จุดมุ่งหมาย

เพื่อช่วยกันสรุปสิ่งที่ได้เรียนรู้มาทั้งหมด ผู้เข้ากลุ่มมีโอกาสอภิปราย แลกเปลี่ยนข้อคิดเห็น ซักถามเรื่องที่ยังสงสัย

เอกสารสรุป

คุณลักษณะผู้นำด้านการทำงานเป็นกลุ่มที่สังคมต้องการ

กิจกรรมวัดและประเมินผล

กิจกรรม “ในที่สุดเราก็ทำได้”

แนวคิด

เป็นการวัดผลหลังการเรียนรู้ทำให้ทราบถึงความเปลี่ยนแปลงและพบข้อควรแก้ไข

จุดมุ่งหมาย

วัดผลหลังการเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่ม

กิจกรรมปิดกลุ่ม ชื่อกิจกรรม “งานเลี้ยงย่อมมีวันเลิกรา”

แนวคิด

การเริ่มต้นและการยุติอย่างเป็นทางการจะช่วยให้ไม่เกิดความคับข้องใจ

จุดมุ่งหมาย

เพื่อกระชับความสัมพันธ์และคงไว้ซึ่งความรู้สึกดีที่เกิดขึ้นต่อกัน

รายละเอียดของแต่ละกิจกรรม

กิจกรรมปฐมนิเทศและวัดความสามารถในการเป็นผู้นำด้านการทำงานเป็นกลุ่มก่อนเข้าร่วมกิจกรรม
ชื่อกิจกรรม “รู้เขา...รู้เรา เพื่อเข้าใจกัน”

สื่ออุปกรณ์

1. เอกสารชี้แจงจุดมุ่งหมาย ข้อควรปฏิบัติ ตารางหมายกำหนดการกิจกรรม 9
2. แบบวัดความสามารถการเป็นผู้นำด้านการทำงานเป็นกลุ่ม จำนวน 9 ชุด

ระยะเวลา 60 นาที

ขั้นตอนดำเนินกิจกรรม

1. กล่าวแนะนำตนเองแก่นักเรียน
2. แจกบัตรระบุประสงค์กิจกรรมกลุ่ม วิธีการ ข้อควรปฏิบัติ กฎระเบียบทั่วไปของกลุ่ม
3. แจกเอกสาร หมายกำหนดการแก่สมาชิกกลุ่ม เปิดโอกาสให้ซักถามข้อสงสัย
4. ให้นักเรียนทำแบบวัดความสามารถการเป็นผู้นำด้านการทำงานเป็นกลุ่ม
5. เปิดโอกาสให้นักเรียนได้ซักถามข้อสงสัยเพิ่มเติมแล้วสรุปกิจกรรม
6. นัดหมายวันเวลา การทำกิจกรรมกลุ่มครั้งต่อไป

กฎระเบียบทั่วไปของการเข้ากลุ่ม

1. สมาชิกต้องรักษาความลับของสมาชิกกลุ่ม ไม่นำเรื่องราวและพฤติกรรมไปเปิดเผย
2. สมาชิกต้องมีความจริงใจในการพูด การแสดงออกและการกระทำต่างๆ
3. การให้ข้อมูลย้อนกลับ การวิจารณ์ หรือการอภิปรายถึงการกระทำของสมาชิกควรเป็นไป

อย่างสร้างสรรค์

4. ไม่ตำหนิตีติชน ซึ่งกันและกัน

กิจกรรมการฝึกสร้างความสัมพันธ์

ชื่อกิจกรรม “ตามหาส่วนที่หายไป”

สื่อ-อุปกรณ์

1. กระดาษแข็ง 3 สี ตัดเป็นรูปหัวใจผืนต่างลวดลาย จำนวน 9 ชิ้น
2. กระดาษ A4 จำนวน 9 แผ่น

จำนวนสมาชิก 9 คน

ระยะเวลา 60 นาที

ขั้นตอนดำเนินกิจกรรม

1. แจกกระดาษแข็งรูปหัวใจผืนต่างสีที่ 1 แก่นักเรียนคนละชิ้น
2. ให้นักเรียนใช้เวลา 3 นาที ในการหาส่วนหัวใจของตนอีกครั้งให้พบเมื่อพบแล้วให้ชักถามรายละเอียดกันและกัน ในหัวข้อเหล่านี้คือ ชื่อ ชื่อเล่น สีที่ชอบ อาหารที่ชอบ สัตว์เลี้ยงที่ชอบ ดาราคนโปรด และรายละเอียดอื่นเพิ่มเติม แล้วเก็บไว้
3. แจกกระดาษแข็งรูปหัวใจผืนต่างสีที่ 2 แก่นักเรียนคนละชิ้นทำเช่นเดียวกับ ข้อ 2
4. แจกกระดาษแข็งรูปหัวใจผืนต่างสีที่ 3 แก่นักเรียนคนละชิ้นและทำตาม ข้อ 2
5. ให้นักเรียนผลัดกันแนะนำเพื่อนที่เป็นส่วนหัวใจของตน ตามรายละเอียดที่เก็บมา

ได้แก่กลุ่ม

สรุปข้อคิดจากกิจกรรม

1. ให้นักเรียนช่วยกันสรุปผลที่ได้จากการทำกิจกรรม
2. ครูให้นักเรียนบันทึกสรุปกิจกรรมลงสมุดบันทึกกิจกรรมประจำตัว
3. ครูแจกเอกสารสรุปความรู้เกี่ยวกับ วัตถุประสงค์และผลที่ได้จากกิจกรรมพร้อมทั้งนัดหมายการทำกิจกรรมครั้งต่อไป

กิจกรรมฝึกทักษะการเป็นผู้นำและการควบคุมตนเองในการใช้อิทธิพล ต่อคนอื่น

ชื่อกิจกรรม “ใคร?คือผู้นำ”

สื่อประกอบ

ลูกปัดแบ่ง เป็น ถุง จำนวน 3 ถุง

จำนวนสมาชิก 9 คน

ระยะเวลา 40 นาที

ขั้นตอนในการดำเนินกิจกรรม

1. แบ่งผู้เข้ารับการฝึกอบรมออกเป็นกลุ่มๆละ 3 คน
2. แจกถุงลูกปัดที่มีปริมาณเท่าๆกัน กลุ่มละ 1 ถุง
3. ชี้แจงกติกาเมื่อให้สัญญาณทุกกลุ่มจะเริ่มนับลูกปัดที่อยู่ในถุงกลุ่มที่เสร็จก่อนให้ยกมือขึ้น และแจ้งจำนวนที่นับได้แก่ครู

4. เมื่อทุกกลุ่มปฏิบัติเสร็จแล้ว เชิญกลุ่มที่เสร็จก่อนและหลังมาสัมภาษณ์กระบวนการทำงานสรุปข้อคิดจากกิจกรรม

1. ให้นักเรียนช่วยกันสรุปแนวคิดจากกิจกรรม
2. สรุปเพิ่มเติม."เมื่อต้องมีการทำงานเป็นกลุ่ม จะเกิดผู้นำกลุ่มขึ้นแล้วกระบวนการทำงานก็จะตามมา "กลุ่มที่มีผู้นำที่มีความสามารถ มีกระบวนการทำงานที่มีประสิทธิภาพงานจะประสบความสำเร็จเร็ว"
3. เปิดโอกาสให้ถามข้อสงสัย และกล่าวเชื่อมโยงถึงกิจกรรมต่อไป

ชื่อกิจกรรม "สมบัติข้า..ใครอย่าแตะ"

สื่อ-อุปกรณ์

1. เชือกยาวสำหรับใช้จับพาดันเดินไป
2. สิ่งมีค่าต่างๆที่ทุกคนมีติดตัว เช่น สร้อย แหวน นาฬิกา กระเป๋า ฯลฯ
3. เอกสารสรุปความหมายของผู้นำ คุณสมบัติของผู้นำ บทบาทหน้าที่ของผู้นำ อิทธิพล

ผู้นำในการทำงาน

จำนวนสมาชิก 9 คน

ระยะเวลา 40 นาที

ขั้นตอนการดำเนินตามกิจกรรม

1. แบ่งนักเรียนออกเป็นกลุ่มๆละ 3 คน
2. บอกให้นักเรียนนำสิ่งของมีค่าของตนเองออกมาคนละ 1 ชิ้น แล้วนำไปซ่อนนอกห้อง
3. ให้กลับมาเข้าที่ จากนั้นให้ทุกคนจับเชือกเส้นเดียวกันและห้ามพูดคุยกัน เมื่อสัญญาณเริ่มให้ทุกกลุ่มไปนำสมบัติของสมาชิกกลุ่มมาให้ครบจัดลำดับกลุ่มที่เสร็จก่อนหลัง
4. ครูสัมภาษณ์ เกี่ยวกับเรื่องต่อไปนี้
 - การทำงานของกลุ่มมีความแตกต่างกันอย่างไร
 - กลุ่มที่ชนะมีวิธีการทำงานอย่างไร
 - สมาชิกแต่ละคนรู้สึกอย่างไร ขณะไปนำสมบัติของตนเองกลับมา

สรุปข้อคิดจากกิจกรรม

1. ให้นักเรียนช่วยกันสรุปข้อคิดจากกิจกรรม
2. สรุปเพิ่มเติม "การทำกิจกรรมครั้งนี้ นักเรียนจะรู้สึกว่าไม่มีความยากลำบากเลยถ้าแต่ละคนได้แยกกันไปนำของตัวเองกลับมา แต่เมื่อต้องรวมกลุ่มกันไปทำให้ลำบากขึ้นเช่นเดียวกันในการมีงานเป็นกลุ่มบางคนอาจใช้อิทธิพลของตนเองมากเกินไปในการที่จะให้คนในกลุ่มคล้อยตาม และบางคนอาจยอมต่อผู้อื่นมากเกินไป ซึ่งเราควรพิจารณาให้รอบคอบว่างานของกลุ่มจะสำเร็จได้ ต้องอาศัยความร่วมมือกัน โดยอาจให้สัญญาณตกลงกันว่าจะเริ่มจากใครก่อน และต่อไปเป็นใคร ถ้าหากไม่มีการตกลงยินยอมกัน งานก็อาจไม่สำเร็จลงได้ ดังนั้น นักเรียนจะต้องฝึกฝน "การเป็นผู้นำและผู้ตามที่ดี"

3. เปิดโอกาสให้นักเรียนซักถามข้อสงสัย และนัดหมายการทำกิจกรรมคราวต่อไป
กิจกรรมฝึกทักษะการตัดสินใจ

ชื่อกิจกรรม “การตัดสินใจเพื่อความอยู่รอด (ของบุคคล)”

สื่อ-อุปกรณ์

1. ใบงานกรณีศึกษาจำนวน 9 แผ่น
2. ใบคำตอบและแสดงเหตุผลกรณีศึกษา จำนวน 9 แผ่น
3. ใบเฉลยคำตอบและเหตุผลกรณีศึกษา จำนวน 9 แผ่น
4. ปากกา 9 ด้าม

จำนวนสมาชิก 9 คน

ระยะเวลา 40 นาที

ขั้นตอนการดำเนินกิจกรรม

1. แจกกระดาษใบงานกรณีศึกษาและกระดาษคำตอบให้นักเรียนทุกคน
2. ให้เวลา 5 นาที เพื่อให้นักเรียนแต่ละคนพิจารณาใบงานและเลือกตอบลงในกระดาษของแต่ละคนโดยไม่มีการปรึกษากัน
3. ครูให้นักเรียนกลับมารวมกลุ่ม จากนั้นเริ่มกิจกรรมต่อไป

ชื่อกิจกรรม “การตัดสินใจเพื่อความอยู่รอด (โดยกลุ่ม)”

สื่อ-อุปกรณ์

1. ใบงานกรณีศึกษาจำนวน 9 แผ่น
2. ใบคำตอบและแสดงเหตุผลกรณีศึกษา จำนวน 9 แผ่น
3. ใบเฉลยคำตอบและเหตุผลกรณีศึกษา จำนวน 9 แผ่น

จำนวนสมาชิก 9 คน

ระยะเวลา 35 นาที

ขั้นตอนการดำเนินตามกิจกรรม

1. แบ่งนักเรียนเป็นกลุ่ม กลุ่มละ 3 คน แจกกระดาษใบงานกรณีศึกษาให้นักเรียนทุกคน
 2. แจกกระดาษใบคำตอบกรณีศึกษาให้นักเรียนกลุ่มละ 1 ใบ
 3. ให้เวลา 10 นาที ช่วยกันพิจารณาใบงานและเลือกตอบลงในกระดาษ
 4. ให้แต่ละกลุ่ม ส่งตัวแทนออกมาเสนอรายงานของกลุ่ม
 5. ให้สมาชิกแต่ละกลุ่มแสดงความรู้สึกว่า คำตอบที่ได้ของกลุ่มแตกต่างจากของตนเองอย่างไร
- ทำไมตนถึงยอมตอบตามกลุ่ม แล้วครูเฉลยพร้อมเหตุผลประกอบ

สรุปข้อคิดจากกิจกรรม

1. ครูให้นักเรียนช่วยกันสรุปข้อคิดจากกิจกรรมนี้

2. ครูสรุปเพิ่มเติม “การตัดสินใจโดยกลุ่มนั้น ต้องใช้ความรู้และประสบการณ์ที่มีอยู่เดิมของแต่ละบุคคลจึงจะช่วยให้การตัดสินใจมีความถูกต้องชัดเจนขึ้น การตอบโดยใช้การตัดสินใจของกลุ่มควรเป็นวิธีการที่เห็นพ้องต้องกันของบุคคลในกลุ่มในการตัดสินใจ นั้นหมายความว่า การเลือกของทั้ง 15 อย่าง นั้นต้องได้รับความเห็นชอบจากสมาชิกแต่ละคนก่อนที่จะถือเป็นการตัดสินใจของกลุ่ม การที่จะให้สมาชิกทุกคนในกลุ่มมีความคิดเห็นตรงกันนั้น เป็นเรื่องยาก ดังนั้น บางครั้งจึงไม่จำเป็นต้องเป็นความเห็นพ้องจากทุกคนโดยสมบูรณ์แต่อย่างน้อยที่สุดควรได้รับความเห็นชอบจากคนส่วนใหญ่ในกลุ่ม คำแนะนำเพื่อให้กลุ่มมีความเห็นชอบร่วมกัน คือ

1. หลีกเลี่ยงการโต้เถียงเกี่ยวกับการตัดสินใจ แต่ควรใช้การแสดงเหตุผล
2. ไม่ควรเปลี่ยนใจเพราะต้องการให้กลุ่มตกลงกันง่าย หรือเลี่ยงความขัดแย้ง
3. ไม่ควรใช้วิธียุติความขัดแย้งด้วยการใช้เสียงส่วนใหญ่ ควรใช้วิธีหาคะแนนเฉลี่ยหรือวิธีการชักชวนให้คนอื่นเห็นตามด้วย
4. ทุกคนควรถือว่า ความคิดเห็นที่แตกต่างไป เป็นประโยชน์ต่อกลุ่มมากกว่าการขัดขวางการตัดสินใจของกลุ่ม
5. ครูเปิดโอกาสให้นักเรียนแสดงความคิดเห็นเพิ่มเติม และซักถามข้อสงสัย
6. ครูให้นักเรียนสรุปผลและบันทึกผลกิจกรรมลงสมุดบันทึกกิจกรรม
7. ครูนัดหมายการทำกิจกรรมคราวต่อไป

ใบงานกรณีศึกษาการตัดสินใจเพื่อความอยู่รอด

สมมติว่าท่านเป็นนักบินอวกาศผู้หนึ่ง ซึ่งจากกำหนดการทำงานต้องเดินทางไปพบกับยานแม่ที่จอดรออยู่บนพื้นผิวด้านสว่างของดวงจันทร์ แต่เนื่องจากมีเหตุขัดข้องทางเทคนิคบางประการ ทำให้ท่านต้องนำยานร่อนลงบนพื้นผิวดวงจันทร์ ณ.จุดหนึ่งที่มีตและห่างจากจุดนัดพบประมาณ 200 ไมล์ และขณะที่ท่านนำยานร่อนลงนั้น เครื่องมือหลายอย่างได้รับความเสียหาย นักบินต้องเดินทางไปยานแม่โดยเร็วเพื่อการมีชีวิตรอด เมื่อสำรวจยานอีกครั้งพบว่ามียุปกรณ์บางอย่างไม่ได้รับความเสียหายและพอจะช่วยให้สามารถเดินทางไปได้อีกประมาณ 200 ไมล์ เพื่อถึงจุดนัดพบได้

รายการสิ่งของทั้ง 15 อย่างข้างล่างนี้ คือรายการที่สำรวจพบว่าไม่ได้รับความเสียหายงานของท่านคือ จงพิจารณาเลือกของต่างๆ ที่ท่านคิดว่าจำเป็นและสำคัญที่สุดสำหรับใช้เดินทางไปยังจุดนัดพบ เรียงลำดับตามความสำคัญโดยใส่เลข 1 ลงหน้าสิ่งของที่ท่านเห็นว่าจำเป็นและสำคัญที่สุด เลข 2 มีความสำคัญรองลงมา จนถึงเลขที่ 15 ซึ่งท่านเห็นว่าจำเป็นและสำคัญน้อยที่สุด พร้อมแสดงเหตุผลประกอบการเลือก

รายการสิ่งของและอุปกรณ์

.....	กล่องไม้ขีด	
.....	อาหารสำเร็จรูป	
.....	เชือกไนลอนยาว 50 เมตร	
.....	ร่มชูชีพ	
.....	เครื่องทำความร้อน	
.....	ปืนพก 2 กระบอก	
.....	นมผง 1 ปีบ	
.....	ออกซิเจน 100 ปอนด์ 2 ถัง	
.....	แผนที่แสดงกลุ่มดาวต่างๆ	
.....	แพยาง	
.....	เข็มทิศ	
.....	น้ำดื่ม 5 แกลลอน	
.....	พลูสีแสดงสัญญาณ	
.....	เครื่องมือปฐมพยาบาลรวมทั้งเข็มฉีดยา	
.....	เครื่องรับส่งวิทยุ เอฟ.เอ็ม ใช้พลังงานแสงแดด	

เฉลยคำตอบและเหตุผลประกอบ

อันดับความจำเป็นและความสำคัญ	เหตุผลประกอบ
.....15..... กล้องไม่ชัด	- ไม่มีกาชออกซิเจน
.....4..... อาหารสำเร็จรูป	- ทำให้สามารถดำรงชีวิตอยู่ได้ระยะหนึ่ง
.....6..... เชือกในลอนยาว 50 เมตร	- ใช้ผูกแผลเมื่อบาดเจ็บ ใช้ปีนป่าย
.....8..... รมชูชีพ	- ใช้ห่อของ
.....13..... เครื่องทำความร้อน	- ไม่จำเป็น
.....11..... ปืนพก 2 กระบอก	- ทำให้เกิดแรงผลักดันหลังทันที
.....12..... นมผง 1 ปิบ	- เมื่อผสมน้ำใช้ดื่มเป็นอาหารได้
.....1..... ออกซิเจน 100 ปอนด์ 2 ถัง	- บนดวงจันทร์ไม่มีออกซิเจน
.....3..... แผนที่แสดงกลุ่มดาวต่างๆ	- ใช้เป็นเครื่องมือในการหาทาง
.....9..... แพยาง	- เป็นที่กำบังและใช้ขนของ
.....14..... เข็มทิศ	- สนามแม่เหล็กบนดวงจันทร์ต่างจากโลก
.....2..... น้ำสะอาด 5 แกลลอน	- ร่างกายจะขาดน้ำนานๆไม่ได้
.....10..... พลูสี แสดงสัญญาณ	- บนดวงจันทร์ไม่มีออกซิเจน
.....7..... เครื่องมือปฐมพยาบาลและเข็มฉีดยา	- อาจต้องมีการปฐมพยาบาล
.....5..... เครื่องรับส่งวิทยุ เอฟ.เอ็ม พลังแสงแดด	- ใช้ในการติดต่อสื่อสาร

ชื่อกิจกรรม “ร่วมกันปรึกษาหารือ”

สื่อ-อุปกรณ์

1. กระดาษสถานการณ์จำนวน 9 แผ่น
2. เอกสารสรุปความรู้เกี่ยวกับ ผู้นำกับการตัดสินใจ การสั่งการ และการแก้ไขปัญหาความ

ขัดแย้งในกลุ่ม

จำนวนสมาชิก 9 คน

ระยะเวลา 40 นาที

ขั้นตอนการดำเนินกิจกรรม

1. แบ่งนักเรียนออกเป็นกลุ่มๆละ 3 คน
2. กำหนดให้นักเรียนแต่ละกลุ่มอยู่ห่างกันพอสมควร ห่างพอที่แต่ละกลุ่มจะไม่สามารถได้ยินการปรึกษาหารือของสมาชิกกลุ่มอื่นได้ ให้แต่ละกลุ่มเลือก ประธานของกลุ่ม

3. มอบกระดาษสถานการณ์ให้กลุ่มละ 1 แผ่น เพื่อให้กลุ่มช่วยกันพิจารณาแก้ไขปัญหาสถานการณ์คือ. "มีนักเรียนกลุ่มหนึ่งไม่พอใจกฎระเบียบของโรงเรียนและต้องการให้ผู้เ้าำนวยการแก้ไขกฎระเบียบบางข้อ โดยนักเรียนได้ทำการประท้วงโดยพากันนั่งกลางแดด..หากท่านเป็นผู้เ้าำนวยการ ท่านจะมีวิธีแก้ไขปัญหาอย่างไร..."

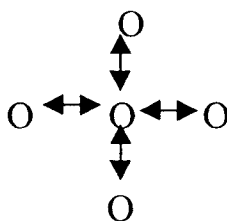
4. ครูกำหนดวิธีการปรึกษาหารือให้นักเรียนแต่ละกลุ่ม ดังนี้

4.1 สมาชิกในกลุ่มเข้าแถวเรียงหน้ากระดาน ประธานอยู่คนที่ 1 จะปรึกษาเฉพาะคนที่ 2 คนที่ 2 จะปรึกษาเฉพาะคนที่ 1 และ 3 คนที่ 3 จะปรึกษาเฉพาะคนที่ 2 เรื่อยไป คนสุดท้ายปรึกษาได้เฉพาะคนรอง สุดท้าย และขณะปรึกษาห้ามคนอื่นรบกวน ดังภาพ

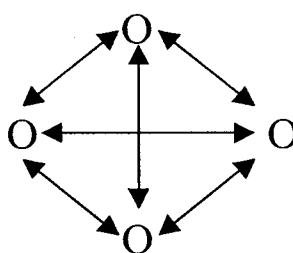
แสดงการปรึกษาหารือแบบจัดเรียงหน้ากระดาน

4.2 สมาชิกทุกคน จัดเรียงเป็นวงกลม สมาชิกในกลุ่มปรึกษาได้เฉพาะประธานเท่านั้น

แสดงการปรึกษาหารือแบบจัดเป็นวงกลม

4.3 สมาชิกทุกคนสามารถปรึกษาหารือกันได้อย่างภาพ

แสดงการจัดการปรึกษาหารือแบบปรึกษากันได้ทุกคน

5. เมื่อเวลาผ่านไป 10 นาที ครูให้แต่ละกลุ่มออกมารายงานการแก้ไขปัญหา
6. ครูให้สมาชิกแต่ละกลุ่มออกมาบรรยายความรู้สึก
 - 6.1 สมาชิกแต่ละคนรู้สึกอย่างไร
 - 6.2 สมาชิกทุกคนมีโอกาสเสนอความคิดเห็นหรือไม่
 - 6.3 การตัดสินใจของกลุ่มอยู่ที่ใคร ?
7. ครูให้นักเรียนช่วยกันเสนอว่าวิธีการตัดสินใจของกลุ่มที่ดีที่สุดคือวิธีใด

สรุปข้อคิดจากกิจกรรม

1. ให้นักเรียนช่วยกันสรุปข้อคิดจากกิจกรรม
2. สรุปเพิ่มเติม “การตัดสินใจอย่างใดอย่างหนึ่งของกลุ่ม จะเห็นว่าทุกคนมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นมากน้อยไม่เท่ากัน การให้โอกาสแสดงความคิดเห็นเป็นเรื่องสำคัญและเมื่อมีโอกาสทุกคนมีหน้าที่ต้องมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นต่อกลุ่ม
3. เปิดโอกาสให้นักเรียนแสดงความคิดเห็นและซักถามข้อสงสัย
4. แจกเอกสารสรุปเกี่ยวกับผู้นำกับการตัดสินใจ การสั่งการ การแก้ปัญหาความขัดแย้งในองค์กร พร้อมนัดหมายการทำกิจกรรมคราวต่อไป

กิจกรรมฝึกทักษะ..ผู้นำกับการสร้างขวัญและกำลังใจ

ชื่อกิจกรรม “ความต้องการของฉัน”

สื่อและอุปกรณ์

1. กระดาษขาวขนาด 4 จำนวน 9 แผ่น
2. กระดาษสี ขนาด A 4 จำนวน 9 แผ่น
3. เอกสารการจัดลำดับความต้องการของมนุษย์ จำนวน 9 แผ่น

จำนวนสมาชิก 9 คน

ระยะเวลา 30 นาที

ขั้นตอนการดำเนินตามกิจกรรม

1. แจกกระดาษสีและกระดาษขาวให้นักเรียนคนละ 2 แผ่น
2. บอกให้นักเรียนเขียนสิ่งที่นักเรียนต้องการมากที่สุดทั้งที่เป็นรูปธรรมและนามธรรมลงบนกระดาษสีขาว
3. ให้นักเรียนเขียนสิ่งที่นักเรียนมีมากพอแล้ว และต้องการแบ่งปันผู้อื่นลงกระดาษสีแผ่นที่ 2
4. แจกกระดาษเอกสารแสดงลำดับความต้องการของมนุษย์ให้นักเรียนคนละ 1 แผ่น
5. ครูให้นักเรียนจัดกลุ่มสิ่งที่ต้องการมากที่สุด และสิ่งที่ตนมีอยู่มากพอแล้วและสามารถแบ่งปันให้คนอื่นได้ ลงบนกระดาษลำดับความต้องการของมนุษย์
6. ครูให้นักเรียนแต่ละคนนำเสนอกลุ่มสิ่งที่ตนต้องการ และสิ่งที่ตนมีมากพอและสามารถแบ่งปันให้คนอื่นได้

สรุปข้อคิดจากกิจกรรม

1. ครูให้นักเรียนช่วยกันสรุปกิจกรรม
2. ครูสรุปเพิ่มเติม “ความต้องการของมนุษย์ไม่มีที่สิ้นสุด ความต้องการระดับใดได้รับการตอบสนองแล้ว ความต้องการนั้นไม่เป็นแรงจูงใจอีกต่อไปความต้องการของคนทุกคน มักเริ่มจากระดับต่ำและเพิ่มระดับขึ้นไปอย่างต่อเนื่อง และจะเกิดขึ้นตลอดเวลา
3. ครูเปิดโอกาสให้นักเรียนแสดงความคิดเห็นและซักถามข้อสงสัย
4. ครูให้นักเรียนบันทึกสรุปผลการทำกิจกรรมลงสมุดคู่มือ
5. ครูเชื่อมโยงการทำกิจกรรมต่อไป

ลำดับขั้นความต้องการของมนุษย์ ตามทฤษฎีของมาสโลว์

1. ความต้องการปัจจัยเกี่ยวกับการยังชีพ ได้แก่ ความต้องการอาหาร น้ำ อากาศ หายใจ เพศ ความต้องการดังกล่าวถือเป็นความต้องการขั้นพื้นฐานในการ ดำรงชีพ
2. ความต้องการความปลอดภัย หลังจากความต้องการขั้นที่ 1 ได้รับการตอบสนองแล้ว ความต้องการต่อมาคือความปลอดภัยทั้งทางร่างกายและอารมณ์ เช่น ต้องการได้ที่พักอาศัย หรือเสื้อผ้าอย่างเพียงพอ ต้องการความมั่นคงทางการงานและการเงิน เป็นต้น
3. ความต้องการความรักและความเป็นเพื่อนจากผู้อื่น หลังจากความต้องการ 2 ขั้นแรกได้รับการตอบสนองแล้ว ความต้องการต่อมาคือ ความต้องการทางสังคม ได้แก่ ความต้องการความรักและความต้องการการได้รับการยอมรับจากเพื่อนร่วมงาน
4. ความต้องการการยอมรับนับถือทั้งจากตนเองและผู้อื่น เป็นความต้องการขั้นสูง แบ่งเป็น 2 ด้าน คือ 1.ความต้องการยอมรับตนเอง และ 2.ต้องการการได้รับการยกย่อง
5. ความต้องการการบรรลุเป้าหมายสูงสุดในชีวิต เป็นความต้องการขั้นสูงสุดในชีวิตซึ่งเกี่ยวข้องกับความสามารถของแต่ละคนที่จะพัฒนาตนเองให้เจริญก้าวหน้าถึงที่สุด

ชื่อกิจกรรม “ทำอะไรกันดีในวันหยุด”

จำนวนสมาชิก 9 คน

ระยะเวลา 30 นาที

สื่อและอุปกรณ์

1. กระดาษขาวขนาด A 4 จำนวน 20 แผ่น
2. ปากกา 8 – 12 ด้าม
3. เอกสารสรุปความรู้เกี่ยวกับ ความต้องการของมนุษย์ การสร้างขวัญและแรงจูงใจ

ขั้นตอนการดำเนินตามกิจกรรม

1. แบ่งนักเรียนออกเป็นคู่
2. ให้แต่ละคู่ปรึกษาหารือกันในหัวข้อ “วันหยุดที่จะถึงนี้ เราจะไปไหนดี” ใช้เวลา 5 นาที

3. ให้นักเรียนรวมกลุ่มกัน จากนั้นให้ปรึกษาหารือกันในหัวข้อเดิมที่ว่า “วันหยุดที่จะถึงนี้เราจะไปทำอะไรกันดี” โดยใช้เวลา 5 นาทีเช่นเดียวกัน

4. ให้ตัวแทนออกมาเสนอผลสรุปที่ได้จากการปรึกษา

5. ให้สมาชิกแต่ละคนเสนอข้อตกลงของกลุ่มตน และเทียบกับข้อตกลงของกลุ่มพร้อมแสดงความคิดเห็นของตนเอง

สรุปข้อคิดจากกิจกรรม

1. ครูให้นักเรียนช่วยสรุปข้อคิดจากกิจกรรม

2. ครูสรุปเพิ่มเติม “ การที่กลุ่มจะเกิดความสัมพันธ์ระหว่างกันได้นั้น จะต้องสร้างขวัญกำลังใจ แรงจูงใจร่วมกัน สร้างความคาดหวังร่วมกัน จึงจะทำให้กลุ่มสามารถทำกิจกรรมเพื่อนำสู่จุดมุ่งหมายร่วมกันได้อย่างมีประสิทธิภาพ

3. ครูเปิดโอกาสให้นักเรียนซักถามข้อสงสัยและแสดงความคิดเห็นเพิ่มเติม

4. ครูให้นักเรียนสรุปผลการทำกิจกรรมลงสมุดคู่มือ และแจกเอกสารสรุปความรู้เกี่ยวกับความต้องการของมนุษย์ การสร้างขวัญและกำลังใจ

5. ครูนัดหมายการทำกิจกรรมคราวต่อไป

กิจกรรมฝึกทักษะการทำงานเป็นกลุ่ม

ชื่อกิจกรรม “ กล้องวิเศษ”

จำนวนสมาชิก 9 คน

ระยะเวลา 40 นาที

สื่อและอุปกรณ์

1. กล้องพลาสติกสีและรูปลักษณะต่างกัน จำนวน 9 กล้อง

2. กล้องที่บิไบใหญ่เพื่อใส่กล้องพลาสติก 1 ใบ

ขั้นตอนการดำเนินตามกิจกรรม

1. ครูให้นักเรียนนั่งเป็นวงกลม

2. ครูให้นักเรียนล้วงกล้องพลาสติกที่อยู่ในกล่องที่บิ คนละ 1 กล้อง ทีละคน

3. ครูให้นักเรียนพิจารณากล้องของตน 2 นาที แล้วผลัดกันบรรยายลักษณะเด่นน่าประทับใจของกล้องที่ตนเป็นเจ้าของอยู่

4. ครูให้โอกาสนักเรียนขอแลกกล้องกับเพื่อนได้ตามชอบใจ 2 นาที

5. ครูสุ่มตัวอย่างซักถามความรู้สึกของนักเรียนแต่ละคนถึง

5.1 ความรู้สึกที่อยากขอแลกกับเพื่อน

5.2 คิดว่าทำไมถึงแลกกับเพื่อนได้

5.3 คิดว่าทำไมเพื่อนไม่ให้แลก

5.4 ความรู้สึกของคนที่ไม่ขอแลกกับคนอื่น

5.5 ความรู้สึกที่ยอมแลกกับเพื่อน

5.6 ความรู้สึกที่ไม่ให้เพื่อนแลก

สรุปข้อคิดจากกิจกรรม

1. ครูให้นักเรียนช่วยกันสรุปข้อคิดที่ได้จากกิจกรรม

2. ครูสรุปเพิ่มเติม “ กล้องทุกกล้องถ้าดูเหมือนกัน ไม่มีความหมายมากไปกว่าการเป็นกล้องพลาสติกที่มีสีสันที่น่าสนใจ แต่เมื่อได้ใช้เวลาพิจารณาอย่างละเอียดถึงวันใช้เวลาทำความรู้จักกับมัน จะพบว่ากล้องแต่ละกล้องมีลักษณะพิเศษต่างกันไป เปรียบได้กับคน คนทุกคนดูเป็นคนเหมือนกันแต่ถ้าใช้เวลาศึกษาพิจารณาแต่ละคน จะพบว่าคนแต่ละคนมีลักษณะพิเศษเฉพาะตัวที่ไม่เหมือนกัน กล้องมีหลายมุมเหมือนคนเราที่มีทั้งส่วนดีและส่วนบกพร่องที่ไม่ถูกใจคนทุกคน ทั้งนี้ขึ้นกับเกณฑ์การพิจารณาว่าเราจะเลือกพิจารณาในแง่มุมใด บางมุมอาจมองเห็นแต่ส่วนดี บางมุมอาจเห็นแต่ส่วนเสีย และบางมุมอาจเห็นทั้งส่วนดีและส่วนเสีย ”

3. เปิดโอกาสให้นักเรียนซักถามข้อสงสัยและแสดงความคิดเห็นเพิ่มเติม

4. กล่าวนัดหมายกิจกรรมต่อไป

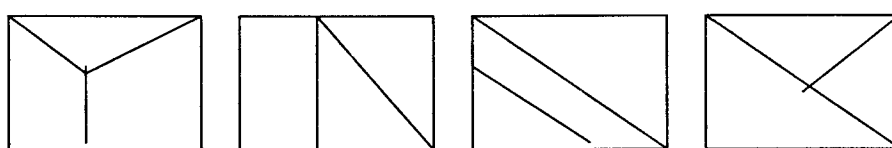
ชื่อกิจกรรม “ จะต่อเป็นอะไรดี ”

จำนวนสมาชิก 9 คน

ระยะเวลา 40 นาที

สื่อและอุปกรณ์

1. กระดาษสีตัดเป็นรูปสี่เหลี่ยมจัตุรัสขนาด 8 x 8 นิ้ว โดยกระดาษสีแต่ละแผ่นแบ่งออกเป็นสามส่วนจำนวน 4 ชุด ดังภาพประกอบ

2. เอกสารสรุปความรู้เกี่ยวกับ ความหมายและความสำคัญของกลุ่ม บทบาทหน้าที่ของสมาชิกกลุ่ม ทักษะที่จำเป็นในการทำงานกลุ่ม

ขั้นตอนการดำเนินตามกิจกรรม

1. แบ่งนักเรียนเป็นกลุ่มๆละ 3 คน

2. แจกชิ้นส่วนกระดาษสีให้นักเรียนคนละ 4 ชิ้นและบอกให้นักเรียนนำชิ้นส่วนที่ได้รับแจกเข้ากลุ่มต่อให้เป็นรูปสี่เหลี่ยมจัตุรัสขนาด 8 x 8 นิ้ว จำนวน 4 ชิ้น

3. ให้นักเรียนช่วยกันสรุปข้อคิดที่ได้จากกิจกรรม พร้อมปัญหาและอุปสรรคต่างๆ รวมทั้งวิธีการแก้ไขปัญหากลุ่ม

สรุปข้อคิดจากกิจกรรม

1. ให้นักเรียนช่วยกันสรุปข้อคิดที่ได้จากกิจกรรม
2. สรุปเพิ่มเติม “การทำงานของกลุ่มจะประสบความสำเร็จได้ ต้องอาศัยความร่วมมืออย่างดี สมาชิกทุกคนต้องมีความกระตือรือร้นในการทำงานจึงจะสำเร็จตามจุดหมาย”
3. เปิดโอกาสให้นักเรียนซักถามข้อสงสัยและแสดงความคิดเห็นเพิ่มเติม
4. ครูแจกเอกสารสรุปความรู้เกี่ยวกับความหมายและความสำคัญของกลุ่มบทบาทหน้าที่ของสมาชิกกลุ่ม ทักษะที่จำเป็นในการทำงานกลุ่ม พร้อมทั้งนัดหมายกิจกรรมครั้งต่อไป

กิจกรรมการฝึกทักษะการพัฒนากลุ่มการทำงาน

ชื่อกิจกรรม “ปิดตาพาเดิน”

จำนวนสมาชิก 9 คน

ระยะเวลา 40 นาที

สื่อและอุปกรณ์ ผ้าสำหรับผูกปิดตา

ขั้นตอนการดำเนินตามกิจกรรม

1. แบ่งนักเรียนออกกลุ่มๆ ละ 3 คน
2. ครูบอกให้นักเรียนแต่ละกลุ่มเลือกผู้นำกลุ่มๆ ละ 1 คน จากนั้นมอบผ้าให้สมาชิกทุกคน ผัดกันผูกปิดตา ยกเว้นผู้นำกลุ่ม
3. ครูให้นักเรียนแต่ละกลุ่มจับมือกัน จากนั้นให้ผู้นำกลุ่มพาไปยังที่ที่กำหนดไว้ในห้อง โดยกำหนดให้ใช้เวลาให้น้อยที่สุด และมีเงื่อนไขคือห้ามใช้เสียง
4. เมื่อถึงจุดหมายครูให้ทุกคนเอาผ้าผูกตาออก แล้วให้ทุกคนกลับไปจุดเริ่มต้นอย่างรวดเร็วที่สุด
5. ครูให้แต่ละกลุ่มรายงาน ว่า เวลาไปหรือกลับใช้เวลามากกว่ากัน เพราะอะไร
6. ครูสอบถามกลุ่มที่ใช้เวลาเที่ยวไปน้อยที่สุด ว่ามีวิธีการใด

สรุปข้อคิดจากกิจกรรม

1. ครูให้นักเรียนช่วยกันสรุปข้อคิดที่ได้จากกิจกรรม
2. ครูสรุปเพิ่มเติม “ในการทำงานเป็นกลุ่ม สมาชิกต้องมีความเชื่อมั่นและไว้วางใจในตัวผู้นำ ขณะเดียวกันผู้นำก็ต้องสร้างความศรัทธาให้เกิดขึ้นกับสมาชิกทุกคนในกลุ่มสมาชิกจึงจะร่วมมือร่วมใจกันอย่างจริงจังในการทำงานการทำงานของกลุ่มจึงจะบรรลุผลสำเร็จตามต้องการอย่างมีประสิทธิภาพ”
3. ครูเปิดโอกาสให้นักเรียนซักถามข้อสงสัยและแสดงความคิดเห็นเพิ่มเติม
4. ครูให้นักเรียนบันทึกข้อคิดกิจกรรมลงสมุดคู่มือ แล้วเชื่อมโยงกิจกรรมต่อไป

ชื่อกิจกรรม “การจัดสวน”

จำนวนสมาชิก 9 คน

ระยะเวลา 40 นาที

สื่อและอุปกรณ์

1. กระดาษโปสเตอร์สีขาวแผ่นใหญ่
2. ภาพตัวอย่างของสวนสัตว์
3. รูปภาพตัวสัตว์ในสวนสัตว์
4. ดินสอสี
5. กาวติดภาพ
6. เอกสารสรุปความรู้เกี่ยวกับ การพัฒนากลุ่มทำงาน บทบาทสำคัญของผู้นำในการพัฒนาการทำงานเป็นกลุ่ม การนำเสนอความคิดต่อกลุ่ม

ขั้นตอนการดำเนินตามกิจกรรม

1. แบ่งนักเรียน 2 กลุ่ม
2. ให้แต่ละกลุ่มเลือกผู้นำ 1 คน พร้อมมอบอุปกรณ์ให้
3. นำภาพตัวอย่างของสวนสัตว์ไปติดไว้ที่ข้างนอกห้อง
4. ตกลงให้ผู้นำกลุ่ม 1 มีหน้าที่ออกคำสั่งเพียงอย่างเดียว ขณะที่ผู้นำของกลุ่มที่ 2 ทำหน้าที่ออกคำสั่ง ให้คำปรึกษา และช่วยกลุ่มทำงานได้
5. ให้แต่ละกลุ่มจัดสวนสัตว์ตามภาพตัวอย่างที่กำหนดให้ ภายใน 10 นาที
6. เชิญแต่ละกลุ่มออกมารายงาน วิธีการทำงาน ปัญหาและ อุปสรรค

สรุปข้อคิดจากกิจกรรม

1. ให้นักเรียนช่วยกันสรุปข้อคิดที่ได้จากกิจกรรม
2. สรุปเพิ่มเติม“การออกคำสั่งผู้นำที่เหมาะสมนั้น ผู้ออกคำสั่งต้องเลือกการสื่อความหมายที่ชัดเจนและสามารถทำความเข้าใจกับผู้รับคำสั่งได้ การวางแผนที่ดีจะช่วยให้การทำงานสำเร็จตามจุดมุ่งหมายถ้าวางแผนไม่ดีอาจมีผลให้การทำงานผิดพลาดเกิดความล้มเหลวได้
3. เปิดโอกาสให้นักเรียนซักถามข้อสงสัย และแสดงความคิดเห็นเพิ่มเติม
4. แจกเอกสารสรุปความรู้เกี่ยวกับ การพัฒนากลุ่มการทำงาน บทบาทที่สำคัญของผู้นำในการพัฒนาการทำงานเป็นกลุ่ม การเสนอความเห็นต่อที่ประชุม พร้อมนัดครั้งต่อไป

กิจกรรมฝึกทักษะกระบวนการทำงานเป็นกลุ่ม

ชื่อกิจกรรม “ระดมสมอง”

จำนวนสมาชิก 9 คน

ระยะเวลา 40 นาที

สื่อประกอบ

1. ปากกา
 2. กระดาษ A 4 สีขาว จำนวน 9 แผ่น
 3. ใบเหตุการณ์ กรณีศึกษา จำนวน 9 แผ่นกรณีศึกษาในหมู่บ้านของสมาชิกที่อยู่ใกล้กัน
ทุกบ้านมีถังเก็บข้าวคนละ 1 หลังซึ่งอยู่ห่างจากตัวบ้านประมาณ 500 เมตร ได้มีหนูมาขโมยกินข้าวใน
ถังทุกวัน จะขจัดปัญหาได้อย่างไรดี
 4. ให้สมาชิกช่วยกันระดมสมองเพื่อคิดหาวิธีการแก้ไขปัญหาดังกล่าวโดยช่วยกันพิจารณาทางเลือก
ที่ดีที่สุด จากนั้นเขียนเป็นวิธีการแก้ปัญหา
 5. เชิญผู้นำแต่ละกลุ่มมาเสนอแนะวิธีแก้ไขปัญหาดังกล่าว
 6. ให้ทุกกลุ่มร่วมอภิปรายในกลุ่มใหญ่ เพื่อหาวิธีแก้ไขปัญหาดังกล่าวที่เป็นรูปธรรมและทำได้จริง
- สรุปข้อคิดจากกิจกรรม

1. ให้นักเรียนช่วยกันสรุปข้อคิดจากกิจกรรม
2. สรุปเพิ่มเติม “ กระบวนการในการทำงานเป็นกลุ่มเป็นการกำหนดขั้นตอนและ วิธีปฏิบัติ
โดยมีจุดหมายร่วมกัน มีการติดต่อประสานงานกัน มีการตัดสินใจร่วมกันและได้รับผลประโยชน์จากการ
ทำงานร่วมกัน “
3. เปิดโอกาสให้นักเรียนซักถามข้อสงสัยและอภิปรายเพิ่มเติม
4. กล่าวเชื่อมโยงกิจกรรมต่อไป

ชื่อกิจกรรม “ต่อความยาว

สื่อประกอบ

1. อุปกรณ์ที่ติดตัวมาของสมาชิกแต่ละคน
2. เอกสารสรุปความรู้เกี่ยวกับกระบวนการทำงานเป็นกลุ่ม การสร้างมนุษยสัมพันธ์และ
มนุษยสัมพันธ์กับการทำงานเป็นกลุ่ม

จำนวนสมาชิก 9 คน

ระยะเวลา 40 นาที

ขั้นตอนการดำเนินตามกิจกรรม

1. แบ่งนักเรียนออกเป็นกลุ่มๆละ 3 คน
2. ให้เวลา 3 นาทีให้นักเรียนในแต่ละกลุ่มต่อแถวกันให้ยาวที่สุด จะใช้ตัวบุคคลหรืออุปกรณ์
ของแต่ละคนมาต่อก็ได้โดยมีข้อแม้ว่าของหรืออุปกรณ์ที่ใช้นั้นต้องเป็นของตนเอง

3. เชิญกลุ่มที่ต่อไต่ยาวที่สุด ออกมารายงานวิธีการดำเนินงาน พร้อมทั้งบอกปัญหาอุปสรรคที่กลุ่มได้พบ การวางแผนและการแก้ไขปัญหาของกลุ่ม

สรุปข้อคิดจากกิจกรรม

1. ให้นักเรียนช่วยกันสรุปข้อคิดจากกิจกรรม
2. ครูสรุปเพิ่มเติม “ ปกติแล้วการต่อให้ยาวที่สุด สมาชิกมักโยนมือเข้าด้วยกันแต่ในการแข่งขันการต่อความยาวให้ยาวมากที่สุด สมาชิกต้องเสียสละนำเอาวัสดุ อุปกรณ์ที่มีอยู่มาเพิ่มความยาวเช่นเดียวกับการทำงานของกลุ่ม ซึ่งจะประสบความสำเร็จได้ต้องอาศัยความร่วมมืออย่างดีและความเสียสละของสมาชิกทุกคนในกลุ่ม”
3. เปิดโอกาสให้นักเรียนซักถามข้อสงสัย และแสดงความคิดเห็นเพิ่มเติม
4. แจกเอกสารสรุปความรู้เกี่ยวกับกระบวนการทำงานเป็นกลุ่ม การสร้างมนุษยสัมพันธ์ และมนุษยสัมพันธ์กับการทำงานเป็นกลุ่ม แล้วนัดหมายกิจกรรมครั้งต่อไป

กิจกรรมฝึกทักษะการติดต่อสื่อสาร

ชื่อกิจกรรม “การสื่อความหมาย”

จำนวนสมาชิก 9 คน

ระยะเวลา 40 นาที

สื่ออุปกรณ์

1. เอกสารเรื่องสั้นจำนวน 1 ชุด “ เรื่องสั้น...บุญมีอายุ 45 ปี บ้านอยู่บางพลี มีอาชีพเป็นชาวสวน ภรรยาเป็นคนบางบ่อ มีลูก 3 คน เป็นชาย 2 คน เป็นหญิง 1 คน ลูกชายคนโตกับลูกสาวนำควาย 4 ตัวไปเลี้ยงหลังวัด ควายวิ่งเข้าไปในพุ่มไม้ ผีเสื้อที่ทำรังอยู่ในพุ่มไม้ได้ออกมาตอมลูกชายคนโตที่หัวลูกสาวไม่โดนตอม บุญมีโมโหมาก เอาไม้ไปตีรังผีเสื้อได้น้ำผึ้งมา 1 ขวด บุญมีให้ภรรยาไปขายที่ตลาดได้เงินมา 100 บาท”

2. กระดาษโปสเตอร์แข็งเขียนกลอนบทสรุปกิจกรรม 1 แผ่น

ขั้นตอนการดำเนินกิจกรรม

1. ให้นักเรียน ให้เข้าแถวห่างกันประมาณ 75 ซม.
2. ให้นักเรียนแต่ละกลุ่มเลือกผู้นำกลุ่ม 1 คน ให้ออกไปรับเรื่องสั้นที่หน้าห้อง
3. ให้ผู้นำกลุ่มอ่านเรื่องสั้น แล้วให้กระซิบเล่าเรื่องให้สมาชิกคนที่ 2 ฟัง จากนั้นให้สมาชิกคนที่ 2 กระซิบเล่าเรื่องให้คนที่ 3 ฟัง ต่อๆ ไปจนครบ จากนั้นให้คนสุดท้ายออกมาเล่าเรื่องที่ได้อ่านมาเสนอต่อที่ประชุมใหญ่
4. ให้ผู้นำกลุ่มอ่านเรื่องสั้นต้นฉบับให้ทุกคนฟัง

สรุปข้อคิดจากกิจกรรม

1. ให้นักเรียนช่วยกันสรุปข้อคิดจากกิจกรรม
2. สรุปเพิ่มเติม “การติดต่อสื่อสารมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการทำงานเป็นกลุ่มทั้งนี้เนื่องจากการทำงานเป็นกลุ่มนั้นเป็นการทำงานร่วมกันของคนตั้งแต่สองคนขึ้นไป จึงจำเป็นต้องมีการติดต่อสื่อสารกันให้เกิดความเข้าใจกันและสามารถทำงานประสานกันไปได้ด้วยดี หากขาดการติดต่อสื่อสารกันแล้วไม่อาจเรียกได้ว่าเป็นการทำงานเป็นกลุ่ม การติดต่อสื่อสารเป็นกระบวนการที่มี 3 องค์ประกอบหลัก ได้แก่ผู้ส่งสารตัวข่าวสารได้แก่ผู้ส่งสารตัวข่าวสารและสภาพแวดล้อมซึ่งองค์ประกอบแต่ละส่วนมีจุดอ่อนที่ทำให้การติดต่อสื่อสารขาดประสิทธิภาพได้ทั้งสิ้น ย่อมพาไปสู่ปัญหาอีกมากมาย จึงควรระมัดระวัง”

สรุปข้อคิดจากการทำกิจกรรม

1. เปิดโอกาสให้นักเรียนซักถามข้อสงสัย และแสดงความคิดเห็นเพิ่มเติม
2. ให้นักเรียนช่วยกันอ่านบทกลอนสรุปและบันทึกสรุปผลกิจกรรมลงสมุด

“ฟังอะไรฟังให้ชัดถนัดแจ้ง อย่าฟังอย่างเคลือบแคลงไร้จุดหมาย
ฟังไม่ชัดไม่ถนัดเรื่องกลับกลาย ทำให้เกิดเหตุร้ายเรื่องมากมาย
ฟังสิ่งใดไม่เข้าใจควรซักถาม พยายามบันทึกไว้ให้ถ้วนถี่”
3. ครูเชื่อมโยงไปสู่กิจกรรมต่อไป

กิจกรรมเพื่อ สรุป ทบทวน เปิดโอกาสให้ซักถาม

ชื่อกิจกรรม “เราจะไม่ค้างอะไรไว้ในใจ”

จำนวนสมาชิก 9 คน

ระยะเวลา 60 นาที

สื่อและอุปกรณ์

แผนภูมิแสดงคุณลักษณะผู้นำด้านการทำงานเป็นกลุ่มที่สังคมต้องการ คุณสมบัติหน้าที่ การตัดสินใจ การสร้างขวัญและแรงจูงใจ การติดต่อสื่อสาร การประสานงานของกลุ่ม และ มนุษย์สัมพันธ์ของกลุ่ม

ขั้นตอนการดำเนินตามกิจกรรม

1. ให้นักเรียนผลัดกันอภิปรายถึงกิจกรรมที่เริ่มเข้ากลุ่มมาตั้งแต่กิจกรรมแรกถึงสุดท้าย
2. สรุปเพิ่มเติมโดยใช้แผนภูมิที่เตรียมไว้
3. เปิดโอกาสให้นักเรียนแสดงความคิดเห็นเพิ่มเติม และซักถามข้อสงสัย
4. นัดหมายการทำกิจกรรมคราวต่อไป

กิจกรรมเกี่ยวกับการวัดและประเมินผลหลังการเข้าร่วมกิจกรรม

ชื่อกิจกรรม “ในที่สุดเราก็ทำได้”

จำนวนสมาชิก 9 คน

ระยะเวลา 40 นาที

สื่อประกอบ

1. แบบวัดความสามารถการเป็นผู้นำด้านการทำงานเป็นกลุ่มซึ่งพัฒนาจากคู่มือวิทยากรหลักสูตรฝึกอบรม เพื่อการเสริมสร้างคุณลักษณะการเป็นผู้นำ และผู้นำด้านการทำงานเป็นกลุ่มสำหรับ นักศึกษามหาวิทยาลัยรามคำแหง ของ รศ.ดร. เอกชัย เอื้อเพื่อ

ขั้นตอนการดำเนินตามกิจกรรม

1. แจกแบบวัดความสามารถในการเป็นผู้นำด้านการทำงานเป็นกลุ่มให้เลือกตอบโดยใช้ เวลา 15 นาที
2. ช่วยกันเฉลยแบบสอบถาม และปิดโอกาสให้ซักถามข้อสงสัยและแสดงความคิดเห็น
3. สรุปให้ฟังว่า การวัดผลหลังกระบวนการเรียนรู้จะทำให้ทราบการเปลี่ยนแปลงและสิ่งที่ควรแก้ไข พร้อมนัดหมายกิจกรรมครั้งต่อไป

กิจกรรมเกี่ยวกับที่ยุติและปิดกลุ่ม

ชื่อกิจกรรม “งานเลี้ยงย่อมมีวันเลิกรา”

จำนวนสมาชิก 9 คน รวมอาจารย์อีก 5 ท่าน

ระยะเวลา 60 นาที

สื่อประกอบ

1. กระดาษวาดเป็นโครงต้นไม้และกระดาษสีตัดเป็นรูปดอกไม้
2. กาวสองหน้า
3. เทปเพลงและเครื่องเล่นเทป
4. แบบประเมินผลการเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์
5. ปากกา 9 ด้าม
6. ของที่ระลึก
7. ของว่าง ขนม และผลไม้

ขั้นตอนการดำเนินตามกิจกรรม

1. ให้นักเรียนผลัดกันสรุปภาพรวมของกิจกรรมทั้งหมด
2. ให้นักเรียนประเมินผลการเข้าร่วมกิจกรรม
3. ให้นักเรียนเขียนความรู้สึกของตนลงบนกระดาษสีที่ตัดเป็นรูปดอกไม้
4. นำกระดาษสีไปติดที่ภาพต้นไม้
5. ทานอาหารว่างร่วมกัน

6. ผู้นำกลุ่มกล่าวขอบคุณและมอบของที่ระลึก
7. กล่าวปิดกลุ่มด้วยแนวคิดที่ว่า " เมื่อมาพบกันแล้วสักวันหนึ่งก็ต้องจากกัน เมื่อพบกันควรสร้างความประทับใจแก่กัน เพื่อยามจากเราได้นึกถึงเหตุการณ์ดีๆที่ได้รับผ่านมามีด้วยกัน "
8. เปิดเทปเพลงคลอจนกระทั่งหมดเวลาแล้วยุติกลุ่ม

เอกสาร ประกอบกิจกรรมกลุ่ม กิจกรรมเรื่องทักษะความเป็นผู้นำ

ความหมายของผู้นำ

ผู้บริหารต่างกับผู้นำคือ ผู้บริหารเป็นผู้มีตำแหน่งเป็นทางการโดยได้รับแต่งตั้งหรือเลือกตั้งขึ้นมา แต่ที่เป็น “ผู้นำ” แท้จริงอาจเป็นผู้ที่มีตำแหน่งบริหารหรือไม่ก็ได้ แต่มักจะเป็นผู้มีความสามารถจูงใจให้คนร่วมมือ มีคนให้ความศรัทธาและเชื่อถือในความสามารถ

มีผู้อธิบายความหมาย “ผู้นำ” ไว้มาก พอสรุปได้ว่า หมายถึง ผู้ที่ได้รับการยอมรับจากกลุ่มหรือสังคมให้เป็นผู้นำกลุ่มไปสู่เป้าหมาย หรือความต้องการของกลุ่ม

คุณสมบัติของผู้นำ

1. มีความอดทน สุขภาพอนามัยดีทั้งร่างกายและจิตใจ
2. มีความสามารถในการตัดสินใจ แก้ปัญหา
3. มีความสามารถในการจูงใจคนให้ร่วมมือปฏิบัติตาม
4. มีความรับผิดชอบสูง ทรนทนหน้าที่ของตน ยอมรับผลที่เกิดไม่ว่าทางดีหรือทางเสีย
5. มีความเฉลียวฉลาดพอสมควร

ลักษณะบางประการที่ผู้นำที่ดีควรหลีกเลี่ยง

1. ทำตัวห่างเหินไม่มีปฏิสัมพันธ์ที่ดีกับผู้ร่วมงาน
2. ใช้คนเหมือนเครื่องจักร ไม่คำนึงถึงความรู้สึกของผู้ถูกใช้งานว่าจะรู้สึกอย่างไร
3. เอาแต่ใจตนเอง รู้สึกว่าตนเองถูกเสมอ ไม่ฟังคำแนะนำจากใคร
4. หลงตัวเอง ยึดติดแน่นกับตำแหน่ง ยกย่องแต่ผู้ที่มีอำนาจเหนือกว่าเท่านั้น
5. ใช้ภาษาพิเศษ ที่คนธรรมดาทั่วไปไม่เข้าใจ
6. ทนไม่ได้ถ้ามีคนไม่เห็นด้วย หรือโกรธมากถ้ามีผู้คัดค้านความคิดของตน
7. หน้าไหว้หลังหลอก ประเทปาทหวานกันเปรี้ยว
8. ชอบอ้างถึงระเบียบปฏิบัติ ข้อบังคับ ข้อตกลงตลอดเวลา
9. ทำตัวเป็นผู้พิพากษา ไม่คิดพิจารณาไตร่ตรองเรื่องราว
10. ชื่นชมกับคำยกยอ ไม่จริงใจของผู้อยู่ในบังคับบัญชา
11. แสดงออกอย่างรุนแรงเมื่อมีความเครียด กังวล
12. ปฏิเสธจุดอ่อนที่มี หรือปิดบังปมด้อยของตนเอง

หน้าที่ของผู้นำในการทำงานเป็นกลุ่ม แบ่งเป็น 2 ประเภทใหญ่ คือ

1. เกี่ยวกับการทำงาน ได้แก่ นำกลุ่มให้ทำงานสำเร็จตามเป้าหมาย
2. เกี่ยวกับการรวมกลุ่ม ได้แก่ ช่วยให้กลุ่มมีกำลังใจ มีความสามัคคี จนทำงานสำเร็จ

แหล่งที่มาและการใช้อำนาจของผู้นำ

1. แหล่งที่มาของอำนาจผู้นำ แบ่งเป็น 3 ประเภท คือ

- 1.1 ผู้นำตามกฎหมาย ได้แก่ หัวหน้างานที่มีการกำหนดไว้ในหน่วยงานต่าง ๆ
- 1.2 ผู้นำตามบุคลิกภาพส่วนตัว มักได้แก่ผู้ที่มีบุคลิกดี การศึกษาสูง ฐานะดี
- 1.3 ผู้นำที่เป็นสัญลักษณ์ของกลุ่ม ได้แก่ผู้ที่ทุกคนยอมรับ ยกย่องเทิดทูน

2. การใช้อำนาจของผู้นำ แบ่งเป็น 3 ประเภท คือ

2.1 ผู้นำแบบเผด็จการ มักใช้อำนาจสั่งงานแบบเฉียบขาด ไม่มีการแบ่งงาน ตัดสินใจและยึดมั่นความคิดตนเองเป็นใหญ่

2.2 ผู้นำแบบตามสบาย มักปล่อยให้ทำงานกันตามใจชอบ ไม่มีการตรวจตราติดตามผลงาน การตัดสินใจก็แล้วแต่กลุ่มจะเห็นดีเห็นชอบกัน

2.3 ผู้นำแบบประชาธิปไตย มักใช้อำนาจตามแบบประชาธิปไตย ถือความเห็นคนส่วนใหญ่ มีประชุมปรึกษาหารือรับฟังความคิดเห็น เปิดโอกาสทุกคนร่วมกันพิจารณา เคารพในสิทธิและหน้าที่ของแต่ละบุคคล

ลองคิดว่า...เราชอบผู้นำแบบไหนและเราเป็นผู้นำแบบไหน ?

เอกสารประกอบกิจกรรมกลุ่ม กิจกรรมเรื่อง ผู้นำกับการตัดสินใจ

แต่ละวัน..มนุษย์มีการตัดสินใจตลอดเวลา ตั้งแต่เรื่องไม่สำคัญจนถึงเรื่องสำคัญ เมื่อตัดสินใจทำอะไรลงไปแล้วย่อมส่งผลดีหรือไม่ดีตามมา การตัดสินใจที่ไม่ทันต่อเหตุการณ์ การที่ไม่กล้าตัดสินใจ และการตัดสินใจผิด ทั้ง 3 อย่างนี้อาจก่อให้เกิดความสูญเสีย และเสียโอกาสที่ดีไป ดังนั้น การตัดสินใจจึงเป็นเรื่องสำคัญ

การตัดสินใจ คือการเลือกทำทางที่ดีที่สุดเพื่อให้บรรลุจุดหมายที่ต้องการ มีขั้นตอนดังนี้

1. กำหนดจุดมุ่งหมายที่ชัดเจน
 2. แบ่งจุดมุ่งหมายออกเป็นข้อ เพื่อพิจารณาว่าข้อไหนสำคัญที่สุด
 3. กำหนดทางเลือกหลายทางที่จะช่วยให้ทำงานได้สำเร็จ
 4. เปรียบเทียบทางเลือก แล้วพิจารณาว่าทางเลือกใดเหมาะสมกับจุดมุ่งหมายมากที่สุด
 5. ตัดสินใจเลือกทางที่ดีที่สุด โดยคิดถึงผลดีผลเสียและผลกระทบข้างเคียงที่จะเกิดแล้ว
- ทบทวนอีกครั้งว่าวัตถุประสงค์ชัดเจนหรือไม่ ทุกคนเข้าใจตรงกันหรือไม่ มีทางเลือกทางอื่นอีกหรือไม่ ถ้ามีเปรียบเทียบทางเลือกอื่นอีกครั้งแล้วตัดสินใจ

เมื่อเริ่มที่ทราบเกิดการตัดสินใจผิดพลาดควรรีบแก้ไข หากแก้ไขไม่ทันต้องยอมรับกับความผิดพลาด อย่าอายเพราะเป็นเรื่องธรรมชาติของมนุษย์ อย่างกลัวหรือหวาดผวาก็ไม่กล้าตัดสินใจอีก เพราะถ้าเราตัดสินใจตามหลักเกณฑ์แล้วยังผิดพลาดแสดงว่าอาจมีสาเหตุอื่นที่เหนือความสามารถเรามาแทรกซ้อนทำให้ผลเกิดเบี่ยงเบนไปเมื่อปรากฏว่ามีข้อผิดพลาดเกิดขึ้นจากการตัดสินใจ อาจดำเนินการดังนี้

1. แก้ไขการตัดสินใจใหม่ให้ถูกต้อง
2. หากแก้ไขไม่ได้ให้ศึกษาข้อผิดพลาดครั้งนี้ไว้
3. ยึดข้อผิดพลาดไว้เป็นข้อมูลประกอบการตัดสินใจในคราวต่อไป

การตัดสินใจโดยกลุ่ม

ปัญหาที่มีผลกระทบต่อหลายฝ่าย นิยมแก้ไขโดยใช้การตัดสินใจของกลุ่ม เพื่อให้เกิดความร่วมมือและรู้สึกมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ การตัดสินใจโดยกลุ่มมีหลายแบบด้วยกันคือ

1. ตัดสินใจโดยตามคนที่ดูเหมือนว่าคนส่วนใหญ่สนับสนุน แต่เพียงแค่งруппเดียว
2. ตัดสินใจโดยการใช้อำนาจหน้าที่ ได้แก่ประธานกลุ่มทำการตัดสินใจ
3. ตัดสินใจโดยตามเสียงข้างน้อยที่พยายามใช้สิ่งจูงใจ
4. ตัดสินใจโดยการโหวตเสียงข้างมาก
5. ตัดสินใจโดยทุกคนมีสิทธิเสนอความเห็น ประนีประนอมเกื้อกูลกัน
6. ตัดสินใจโดยทุกคนเห็นตรงกันซึ่งเป็นได้ยากมาก

ผู้นำกับการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งในกลุ่ม

ในแต่ละกลุ่มจะมีความแตกต่างกันไป เช่น เชื้อชาติ อายุ เพศ ความรู้สึก ความเชื่อ และอื่น ๆ ทำให้เกิดการขัดแย้งปัญหาตามมา ความขัดแย้งมีประโยชน์อยู่มาก คือทำให้เกิดแนวคิดใหม่ กระตุ้นให้มีความกระตือรือร้นที่จะแสดงความสามารถตนเองออกมา นั่นคือความขัดแย้งในระดับที่เหมาะสมนำไปใช้อย่างสร้างสรรค์ ย่อมเกิดประโยชน์ต่อกลุ่มได้

ปัญหา คือสิ่งที่เกิดขึ้นอย่างปกติ เพราะเมื่อมีเหตุการณ์ที่ไม่ตรงกับความคาดหวังหรือมีสิ่งที่ทำให้กังวลปัญหาจะยิ่งเพิ่มความรุนแรง ปัญหาอาจมาจากการกระทำของคน หรือจากสิ่งแวดล้อมซึ่งไม่สามารถควบคุมให้เป็นไปตามทิศทางที่ต้องการได้

กระบวนการแก้ปัญหา

การนำหลักการแก้ปัญหาเข้ามาใช้เพื่อให้เกิด การเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ต้องการโดยไม่ก่อให้เกิดปัญหาใหม่ กระบวนการแก้ปัญหานี้เริ่มจาก

1. กำหนดตัวปัญหาแท้จริงที่ต้องการแก้ไข ทัวไปกลุ่มมักจะให้สมาชิกเสนอปัญหาที่ประสบในการทำงานแก่กลุ่มทีละคน แล้วช่วยกันซักถามจนเข้าใจในตัวของปัญหานั้น
2. รวบรวมข้อมูล ข้อเท็จจริงเพื่อบอกให้ทราบมีปัญหากเกิดขึ้นจริง มีผลเสียหายอย่างไรบ้าง ช่วยให้การแก้ปัญหาเกิดผลสนับสนุนอย่างชัดเจนและทำให้ค้นพบสาเหตุของปัญหาด้วย
3. กำหนดเป้าหมายในการแก้ปัญหาซึ่งยึดหลักการ 5 ประการคือ
 - 3.1 ชัดเจน เข้าใจ
 - 3.2 เฉพาะเจาะจงไม่กว้าง
 - 3.3 ระบุว่าการอะไรมากกว่าบอกให้ทำอะไร
 - 3.4 วัดได้ทั้งในแง่ของปริมาณ คุณภาพ วัน เวลาที่ต้องการ
 - 3.5 ไม่หวังผลสูงเลอเลิศจนเกินความเป็นจริง
4. วิเคราะห์สาเหตุ แล้วพิจารณาแก้ไขด้วยทางเลือกที่คิดขึ้นหลายๆทางแล้วเลือกทางที่ดีที่สุดมาใช้
5. กำหนดแผนการแก้ปัญหา ในแผนจะบอกสิ่งที่จะต้องทำตามลำดับ กำหนดชื่อผู้รับผิดชอบ กำหนดวันเวลา ซึ่งจะใช้แผนเพื่อติดตามผลความก้าวหน้าการแก้ปัญหาเป็นระยะได้ด้วย
6. ประเมินผล เป็นการดูว่าการแก้ปัญหาตามแผน เป็นไปตามคาดไหมหรือมีปัญหาปัญหาอุปสรรคอย่างไร อาจจะต้องมีการปรับแผนกันบ้าง
7. การติดตามผล เป็นการติดตามว่าทำได้ตรงเป้าหมายหรือไม่ แล้วกำหนดมาตรฐานการทำงาน

ทักษะและทัศนคติของผู้ทำหน้าที่ในการแก้ปัญหา

เมื่อเป็นผู้แก้ปัญหาอาจมีบ่อยครั้งที่ผู้ทำหน้าที่แก้ปัญหารู้สึกท้อแท้สิ้นหวัง ขาดความเชื่อมั่นในตนเอง จึงควรปลูกฝังทัศนคติที่ดีแก่ตนเอง ดังนี้

1. เคารพและเห็นคุณค่าของตนเอง เชื่อว่าตนสามารถทำประโยชน์ให้แก่ผู้อื่นได้
2. เคารพผู้อื่นโดยรับฟังและพิจารณาความคิดที่สมาชิกคนอื่นเสนอมา
3. มองโลกในแง่ดี คิดว่าทุกปัญหาแก้ไขได้ หากกลุ่มมีความตั้งใจจริงร่วมกัน
4. ยินดีรับข้อขัดแย้งที่อาจเกิด โดยคิดว่าเป็นการสร้างความคิดสร้างสรรค์
5. ตั้งใจจริงที่จะทุ่มเทพลังกายและแรงใจ เพื่อลดหรือแก้ปัญหานั้นให้ลุล่วงไป

แนวคิดเกี่ยวกับการแก้ไขปัญหาคความขัดแย้งในกลุ่ม

ความขัดแย้งเป็นเรื่องที่เกิดขึ้นเสมอ ตราบใดที่คนเรายังมีความแตกต่างกัน วิธีที่นิยมใช้กันมากเมื่อมีความขัดแย้ง ได้แก่

1. ปฏิเสธหรือถอนตัวจากความขัดแย้งนั้น ทำให้ไม่รู้ไม่ชี้ ปล่อยให้เรื่องดำเนินไปเอง
2. กลบเกลื่อนหรือหาทางปิดบังไม่ให้ปัญหาโผล่ขึ้นมา เพื่อเลี่ยงการเผชิญกับปัญหา
3. ใช้อำนาจในการแก้ปัญหา เช่น สั่งให้เลิกความขัดแย้ง หรือสั่งให้คู่กรณียอมสยบให้
4. ประนีประนอมโดยการเจรจาต่อรอง ตกลงกับอีกฝ่ายหนึ่งแบบประนีประนอม
5. ร่วมมือร่วมใจกันแก้ความขัดแย้ง โดยทั้งสองฝ่ายปรึกษาหารือ ร่วมมือช่วยเหลือกัน

ถ้าพิจารณาทั้ง 5 วิธี จะเห็นว่าวิธีที่ 1 และ 2 เป็นเพียงการชลอไม่ให้เกิดเป็นจุดเด่นขึ้นมา แต่ปัญหาอาจจะเกิดขึ้นมาเมื่อไรก็ได้ วิธีที่ 3 มักได้ผลเร็วแต่ความขัดแย้งยังคงมีค้างอยู่ในใจก่อให้เกิดปัญหาภายหลังได้ วิธีที่ 4 การเจรจาจะช่วยให้อีกฝ่ายต้องยอมรับด้วยเงื่อนไข แต่มักแฝงความไม่พอใจ วิธีที่ 5 ทำได้ค่อนข้างยาก เพราะจะหากรณีที่เข้าใจกันหน้าหากัน เพื่อช่วยกันแก้ไขปัญหาร่วมกันนั้น ย่อมหาได้ยาก

เอกสารประกอบกิจกรรมกลุ่ม เรื่อง ผู้นำกับการสร้างขวัญและแรงจูงใจ

ผู้นำกับการสร้างขวัญ

ขวัญของคนมีอิทธิพลต่อประสิทธิภาพการทำงาน ถึงมีความรู้ความสามารถสูงแต่ขวัญไม่ดีทำงานก็จะมีประสิทธิภาพด้อยกว่าคนที่ความรู้ความสามารถอาจไม่สูงนัก แต่มีขวัญดีการ

ความหมายของขวัญ

คำว่า “ขวัญ” นั้นมีผู้ให้ความหมายต่างกันไป บางแห่งถือว่า คือ น้ำใจที่ผูกพันกับหมู่คณะ คือความกระตือรือร้น และความจงรักภักดีต่อหน่วยงาน บางแห่งถือว่า ขวัญ คือ ทัศนคติและความพึงพอใจในการทำงาน

ความสำคัญของขวัญ

กำลังขวัญที่ดี...ย่อมเพิ่มพลังการทำงานสูงขึ้น ทำให้การผลิตสูงตามไปด้วย

ปัจจัยที่จะก่อให้เกิดกำลังขวัญที่ดี

1. บทบาทผู้บังคับบัญชาที่มีต่อผู้ร่วมงาน หากมีความเข้าใจกันและกัน ทำให้บรรยากาศการทำงานมีชีวิตชีวา ลูกน้องจะมีขวัญดี
2. การมอบหมายงาน หากไม่เหมาะสมจะเกิดความคับข้องใจ ไม่พึงพอใจ เป็นการทำลายขวัญหากตรงความถนัดจะเกิดความพอใจ มีความสุข ขวัญก็เกิดขึ้นตามมา
3. การจัดสภาพการทำงาน สภาพการทำงานดีคนทำงานเกิดความสบายใจขวัญจะดี ถ้าสภาพการทำงานสกปรกไม่สวยงาม เกิดการขาดความตั้งใจในการทำงานเป็นการทำลายขวัญให้หมดสิ้นด้วย
4. การตอบแทนผลความสำเร็จในการทำงาน เช่น ระบบการเลื่อนตำแหน่ง การเลื่อนเงินเดือน การโยกย้าย ปีนัดนี้ สิ่งเหล่านี้ถ้าปฏิบัติอย่างไม่มีระเบียบกฎเกณฑ์จะมีผลกระทบกระเทือนขวัญมากที่สุด
5. การแสดงความคิดเห็นและการยอมรับ หากไม่มีโอกาสแสดง หรือแสดงแล้วไม่มีใครยอมรับ อาจทำให้เสียขวัญและกำลังใจมาก

การสร้างแรงจูงใจ การบริหาร คือ การทำงานสำเร็จโดยอาศัยคนอื่น การจะให้ผู้อื่นทำงานให้ นั้น มี 2 วิธีคือ

1. บังคับ โดยการใช้ระเบียบ วินัย กฎเกณฑ์ และลงโทษถ้าหากไม่ปฏิบัติตาม
2. จูงใจและกระตุ้น ให้ผู้อื่นเกิดความสนใจ อยากทำตามความต้องการของตน

การสร้างแรงจูงใจ เป็นการศึกษาวิธีกระตุ้นให้คนอื่นอยากทำงานให้ด้วยความเต็มใจ ปัจจุบันการร่วมมือกันทำงานนั้นสำคัญมาก ยิ่งงานที่ยากและสลับซับซ้อน หากทำคนเดียวอาจใช้เวลานาน หรือไม่มีทางสำเร็จได้

แรงจูงใจคืออะไร

ในแง่บริหารหมายความว่า ความพยายามของผู้นำด้วยวิธีต่าง ๆ ที่จะกระตุ้นให้สมาชิกเกิดความต้องการที่จะปฏิบัติงานอย่างเต็มความสามารถที่มีอยู่

ความต้องการพื้นฐานของแรงจูงใจ

หากคนไม่มีความต้องการ คงไม่ต้องการสร้างแรงจูงใจขึ้น ความต้องการของคนก็คือกิเลสตัณหาของมนุษย์ในคำสอนของพุทธศาสนานั้นเอง ทั่วไปคนเราพยายามหาทางที่จะตอบสนองความต้องการของตนเอง ดังจะเห็นได้จากการทำอะไรก็ตาม มักถามเสมอว่า “ทำแล้วได้อะไร?” ดังนั้น การที่จะเข้าใจแรงจูงใจจึงต้องเข้าใจธรรมชาติความต้องการของคนเสียก่อน

ทฤษฎีความต้องการตามลำดับขั้นของมาสโลว์ เป็นทฤษฎีที่ได้รับการยอมรับอย่างกว้างขวาง เจ้าของทฤษฎีนี้คือ อับราฮัม มาสโลว์ (Maslow) ได้กล่าวว่า ความต้องการคนเรา มีระดับความต้องการขั้นพื้นฐานด้านร่างกายก่อน เมื่อได้รับแล้วจะแสวงหาความต้องการระดับสูงขึ้นต่อไป ลำดับขั้นของความ ต้องการของคนเรามีอยู่ 5 ระดับขั้น คือ

- ขั้นที่ 1. ความต้องการด้านร่างกาย เช่น อาหาร อาศัยเป็นความต้องการขั้นพื้นฐาน
- ขั้นที่ 2. ความต้องการความมั่นคงปลอดภัย เช่น ต้องการยา ต้องการที่อยู่อาศัย
- ขั้นที่ 3. ความต้องการทางสังคม ต้องการความรัก ต้องการเพื่อน การมีส่วนร่วม
- ขั้นที่ 4. ความต้องการได้รับการนับถือจากตนเองและผู้อื่น ต้องการเป็นที่ยอมรับ
- ขั้นที่ 5. ความต้องการรู้แจ้งเกี่ยวกับตนเอง อาจแสดงออกในรูปแบบของอุดมคติ

มาสโลว์กล่าวว่า เมื่อความต้องการหนึ่งได้รับการตอบสนองแล้ว ความต้องการนั้นจะไม่จูงใจให้คนทำอะไรอีก จนกว่าจะเกิดความต้องการระดับสูงกว่าเป็นตัวกระตุ้นให้อยากทำอะไรต่อไป และถ้าความต้องการที่ต่ำกว่ายังไม่ได้ตอบสนอง ความต้องการระดับสูงจะไม่เกิดขึ้นเช่นกัน จึงต้องมีการตอบสนองความต้องการขั้นต่ำก่อนเสมอ

ข้อควรคำนึงในการสร้างแรงจูงใจ

บ่อยครั้งพบว่า การจูงใจไม่ได้ผล เพราะการจูงใจนั้นเป็นเรื่องที่มีความสลับซับซ้อนมาก และมีองค์ประกอบที่สำคัญดังนี้

1. ความเหมาะสมเรื่องเวลา เพราะความต้องการของคนเป็นความไม่แน่นอน
2. สภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนไป ย่อมทำให้ความต้องการของคนเปลี่ยนไปด้วย
3. คนมีความแตกต่างกัน รางวัลบางอย่างไม่อาจสนองความต้องการของคนทุกคนได้

เอกสารประกอบกิจกรรมกลุ่ม

เรื่อง การทำงานเป็นกลุ่ม

“กลุ่ม” หมายถึง

1. คนที่มาารวมกันแห่งใดแห่งหนึ่งโดยการรวมตัวนั้นเกิดขึ้นจากการยึดเอาส่วนที่เหมือนกัน หรือต่างกันกับกลุ่มอื่นเป็นเกณฑ์
2. คนตั้งแต่ 2 คนขึ้นไป มาเกี่ยวข้องกัน มีอิทธิพลต่อกัน มีการติดต่อกัน มีจุดมุ่งหมายร่วมกัน มีหน้าที่ของกันและกัน

การทำงานเป็นกลุ่ม คือการทำงานเป็นกิจกรรม เพื่อให้ได้สิ่งที่เรียกว่า “ผลงาน” การทำงานเป็นกลุ่ม คือ การที่คนสองคนขึ้นไปเข้ามาร่วมกันทำงานอย่างใดอย่างหนึ่งเพื่อให้ได้ผลงานตามเป้าหมายที่กลุ่มต้องการ

ส่วนประกอบสำคัญของการทำงานในกลุ่ม การทำงานเป็นกลุ่ม จะสำเร็จตามเป้าหมายมากหรือน้อยนั้นการทำงานเป็นกลุ่ม จะดำเนินจนประสบผลสำเร็จตามเป้าหมายมากหรือน้อยนั้น ขึ้นกับ

1. ผู้นำกลุ่ม ผู้นำเสมือนแกนกลางของกลุ่ม กลุ่มจะประสบความสำเร็จสูงถ้าผู้นำดีมีความรู้ความสามารถและปฏิบัติหน้าที่ได้ดี
 2. สมาชิกกลุ่ม หากสมาชิกมีความรู้ความสามารถ มีความตั้งใจสูง ให้ความร่วมมืออย่างเหมาะสม งานของกลุ่มก็จะดำเนินไปโดยราบรื่น
 3. กระบวนการทำงานเป็นกลุ่ม ถ้าขาดวิธีการทำงานหรือกระบวนการทำงานที่ดีแล้วงานของกลุ่มจะประสบความสำเร็จได้ยาก หรืออาจล้มเหลวไป
- กลุ่มใดมีปัจจัย 3 ข้อนี้ครบจัดเป็นกลุ่มที่ดีและมีแนวโน้มที่งานบรรลุจุดหมายอย่างมีประสิทธิภาพสูง

บทบาทหน้าที่ของสมาชิกกลุ่ม

กลุ่มใดที่สมาชิกกลุ่มมีคุณภาพ รับผิดชอบ เสียสละ ตั้งใจดีให้ความร่วมมือ งานของกลุ่มมักได้ผลสำเร็จตามจุดหมายกลุ่มใดที่มีสมาชิกขาดคุณภาพไม่สนใจทำงานไม่รับผิดชอบ ไม่รู้จักเสียสละ การทำงานของกลุ่มก็มักจะประสบกับปัญหาและเกิดความล้มเหลว

คุณสมบัติของสมาชิกกลุ่มที่ดี มีดังนี้ คือ

1. กระตือรือร้นที่จะทำงาน เสมือนน้ำมันที่หล่อลื่นให้เครื่องจักรทำงานได้ดี
2. เข้าใจบทบาทหน้าที่ตน รู้ว่าควรทำอะไรที่จะช่วยให้งานของกลุ่มสำเร็จ
3. รับผิดชอบต่อภาระหน้าที่ของตน เพื่อให้งานบรรลุเป้าหมาย

4. ความเป็นประชาธิปไตย คือ ยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น ใช้เหตุผลในการตัดสินใจ มีความเคารพผู้อื่น และยอมรับมติกลุ่มไม่เห็นแก่ประโยชน์ส่วนตนจนเกินไป

หากสมาชิกกลุ่มมีคุณสมบัติครบ 4 ข้อ ข้างต้นแต่ตั้งอยู่บนความต้องการของประโยชน์ส่วนตน ย่อมทำให้เกิดปัญหาในกลุ่มได้

เอกสารประกอบกิจกรรมกลุ่ม เรื่อง ผู้นำกับการพัฒนากลุ่มทำงาน

วงจรการพัฒนากลุ่มการทำงาน แบ่งเป็น 4 ระยะดังนี้

1. ระยะเริ่มแรกของการทำงานร่วมกัน

สมาชิกยังกังวลเกี่ยวกับงาน ไม่เข้าใจวัตถุประสงค์ของกลุ่มชัดเจน ไม่คุ้นเคยกับระเบียบหรือขั้นตอนการทำงานร่วมกับสมาชิกอื่น ระยะนี้ผู้นำต้องสร้างความมั่นใจให้ในการทำงานร่วมกับคนอื่นได้

2. ระยะกลุ่มประสบปัญหา

เมื่อได้ระยะหนึ่งจะเริ่มพบปัญหา เกิดความตึงเครียดขวัญของสมาชิกลดลง ไม่อยากร่วมปรึกษากัน ระยะนี้ผู้นำกลุ่มต้องทำให้สมาชิกช่วยกันแก้ไขปัญหา เพราะกลุ่มจะหยุดพัฒนาจนสลายตัวไปในที่สุด

3. ระยะร่วมกันแก้ไขปัญหา

เมื่อสมาชิกยอมรับว่ากำลังพบปัญหา จะช่วยกันรวบรวมข้อมูลเพื่อหาทางแก้ปัญหาร่วมกัน ระยะนี้ผู้นำกลุ่มต้องริเริ่มวิเคราะห์ปัญหา แจ้งให้ทราบผลเสียและร่วมกันคิดหาวิธีการแก้ไขปัญหา

4. ระยะจัดโครงสร้างลำดับขั้นตอนการทำงานภายในกลุ่มใหม่

เมื่อสมาชิกเข้าใจสาเหตุของปัญหาและมีข้อมูลมากพอจะตัดสินใจ ระยะนี้ผู้นำควรรับฟังและกระตุ้นให้สมาชิกทุกคนแสดงความคิดเห็น เพื่อร่วมกันตัดสินใจว่าจะแก้ปัญหายังไง

บทบาทของผู้นำในการพัฒนาการทำงานเป็นกลุ่ม

ผู้นำ มีหน้าที่ทำให้สมาชิกของกลุ่ม ปฏิบัติงานเพื่อให้เกิดผลงานที่มีประสิทธิภาพตามที่กลุ่มกำหนดไว้ ผู้นำกลุ่มทุกคนควรมีคุณสมบัติดังต่อไปนี้

1. เข้าใจแนวคิดเกี่ยวกับการทำงานเป็นกลุ่ม จุดหมาย ขั้นตอนนำไปสู่จุดหมาย การมีส่วนร่วมของสมาชิก มาตรฐานและการสื่อความหมายของกลุ่ม

2. สามารถคิดในเวลาจำกัด เนื่องจากต้องกระตุ้นให้สมาชิกทำงานร่วมมือกันอย่างรวดเร็ว และต้องใช้ความคิดที่จะปรับหรือเปลี่ยนแปลงวิธีการเพื่อความเหมาะสมอยู่ตลอดเวลา

3. มีทักษะในการสื่อความหมายและการฟัง เพื่อให้เข้าใจสิ่งที่สมาชิกอยากอธิบาย สามารถเลือกใช้คำพูดเหมาะสมแต่ละโอกาส เพื่อให้สมาชิกมีกำลังใจ สบายใจที่จะปฏิบัติงาน

4. มีความรู้ในงานที่จะทำ โดยไม่จำเป็นต้องเป็นผู้เชี่ยวชาญ แต่ต้องมีความรู้ในงานอย่างเพียงพอ สามารถบอกได้ว่าสมาชิกทำงานได้ตรงตามเป้าหมายหรือไม่

5. รู้จักควบคุมตนเองและเคารพความคิดเห็นของผู้อื่น แม้ว่าจะมีความเห็นตนเองอยู่ในใจแล้วแต่ต้องไม่แสดงออกมาจนกว่าสมาชิกจะแสดงออกมาทั่วถึง บางครั้งต้องให้ข้อมูลหรือข้อเสนอแนะเพิ่มเติมกับกลุ่มในโอกาสที่เหมาะสม

6. มีความสามารถในการอธิบาย ถ้ามีสมาชิกในกลุ่มอภิปรายโดยใช้คำพูดที่คลุมเครือไม่ชัดเจน เป็นหน้าที่ของผู้นำที่ต้องอธิบายเพิ่มเติม ให้สมาชิกเข้าใจในแนวเดียวกัน

เอกสารประกอบกิจกรรมกลุ่ม เรื่อง กระบวนการในการทำงานเป็นกลุ่ม

กระบวนการในการทำงานเป็นกลุ่ม

งานกลุ่มจะสำเร็จได้ขึ้นอยู่กับส่วนประกอบสำคัญได้แก่ ผู้นำกลุ่ม สมาชิกกลุ่ม และกระบวนการทำงานเป็นกลุ่ม กระบวนการทำงานเป็นกลุ่มหมายถึงขั้นตอนและวิธีการทำงานร่วมกันของคนสองคนขึ้นไปที่ร่วมมือกัน มีจุดหมายและมีการติดต่อประสานงานกัน ตัดสินใจและได้รับผลประโยชน์จากงานร่วมกัน กระบวนการที่จำเป็นสำหรับการทำงานร่วมกันเป็นกลุ่มอย่างมีประสิทธิภาพนั้น มีขั้นตอน ดังนี้

1. การกำหนดจุดมุ่งหมายในการทำงาน จะบอกถึงสิ่งที่จะได้รับเมื่อทำงานเสร็จละเอียดเป็นอย่างไร ซึ่งช่วยกำหนดว่าจะต้องทำอะไรบ้างและทำอย่างไรเพื่อให้ได้สิ่งที่ต้องการนั้น
2. การวางแผนงาน หมายถึงการคิดและตัดสินใจล่วงหน้าว่า จะทำอะไร อย่างเป็นขั้นตอน รวมถึงหนทางแก้ไขปัญหาที่อาจเกิดขึ้นเพื่อให้งานดำเนินไปตามลำดับ และได้ผลตามจุดมุ่งหมายที่ต้องการ
3. การประเมินผลงานและปรับปรุงผลงาน เป็นขั้นตอนที่ช่วยให้กลุ่มทราบว่าการทำงานนั้นได้ผลบรรลุตามเป้าหมายหรือไม่เพียงใด และยังมีประโยชน์ในการปรับปรุงวิธีการทำงานในครั้งต่อไปด้วย

การสร้างมนุษยสัมพันธ์

แต่ละวันผู้นำต้องทำงานร่วมกับคนหลายประเภทหลายอาชีพมีความแตกต่างกัน การทำงานกับคนต้องรู้จักใช้ความรู้ และทักษะด้านมนุษยสัมพันธ์ให้ถูกต้องมีความตั้งใจ และอดทนในการทำงาน ผู้นำควรเข้าใจเกี่ยวกับมนุษยสัมพันธ์เพื่อจะได้รู้เข้าใจ และเลือกใช้ได้อย่างถูกต้อง ทักษะพื้นฐานของมนุษยสัมพันธ์ต้องเกิดจาก

1. ความเชื่อในคุณค่าของคนทุกคน
2. การมีน้ำใจ ไมตรี และมีความจริงใจ
3. ความนับถือและเข้าใจซึ่งกันและกัน

องค์ประกอบของมนุษยสัมพันธ์

1. การสื่อสารและการสื่อความหมายที่ดี เป็นการส่งข่าวสารให้คนอื่นในหน่วยงานทราบความเคลื่อนไหว ช่วยสร้างความเข้าใจ ความร่วมมือและเกิดการประสานงานที่ดีในหน่วยงาน เกิดทัศนคติที่ดีและเป็นแรงกระตุ้นใจให้คนอยากทำงาน
2. การรับรู้ การรับรู้แต่ละคนแตกต่างกันตามประสบการณ์เดิมและความต้องการ การรับรู้โดยการเข้าใจพื้นฐานซึ่งกันและกันจะช่วยลดความขัดแย้งได้มาก

3. การใช้อำนาจโดยตำแหน่ง คือ การใช้อำนาจทางตำแหน่งกับคนที่อยู่ต่ำกว่าการทำงานร่วมกันจะได้ผลดีต้องเข้าใจถึงอำนาจหน้าที่และมีการยอมรับในอำนาจ ยอมรับต่อกัน

4. โครงสร้างของอำนาจบารมีหรืออำนาจแฝง ได้แก่ อำนาจหรือบารมีที่แฝงในหน่วยงาน ไม่ใช่ได้มาโดยตำแหน่ง การวิเคราะห์โครงสร้างอำนาจบารมีจึงจำเป็น ต้องทราบและหาทางใช้ในทางที่ถูก หากหน่วยงานใดใช้อำนาจนี้มากเกินไป จะเกิดข้อขัดแย้งในการทำงาน

5. กาวะผู้นำ ผู้นำคือผู้มีอิทธิพลต่อการทำงานของกลุ่ม มีหน้าที่รักษาความสามัคคีสื่อสารให้ทุกคนเข้าใจแผนงาน วิธีทำงาน อธิบายบทบาทของแต่ละคน ความสำเร็จของกลุ่มขึ้นกับความสามารถ รูปแบบของความเป็นผู้นำ ความศรัทธาและความเชื่อถือต่อผู้นำ

6. การจูงใจ เป็นสิ่งที่มีอิทธิพลต่อการทำงานของคน ซึ่งสิ่งที่จูงใจแต่ละคน แตกต่างกันไป ผู้นำต้องเรียนรู้สิ่งจูงใจของสมาชิกแต่ละคน เพื่อนำมาใช้กระตุ้นตามความต้องการ ส่วนสมาชิกเองก็ควรศึกษาเพื่อเลือกใช้กับเพื่อน ก่อให้เกิดบรรยากาศที่ดีของการทำงานร่วมกัน

7. การตัดสินใจ ต้องอาศัยขอบเขตที่มีหลักการและกระบวนการ เช่น ระบุปัญหา เก็บข้อมูล วิเคราะห์ปัญหา หาทางเลือกหลายทาง แล้วเลือกวิธีที่ดีที่สุดเพื่อตัดสินใจ พร้อมแจ้งให้กลุ่มทราบ หรือให้อภิปรายร่วมกันก่อนตัดสินใจเพื่อลดข้อขัดแย้งในภายหลัง

8. การบำรุงขวัญ เป็นการแสดงออกทางสภาวะจิตใจหรือความรู้สึกทัศนคติของคนในหน่วยงานที่มีต่องาน ต่อบุคคล หรือเพื่อนร่วมงาน ขวัญของคนในหน่วยงานเป็นสิ่งที่ต้องตรวจสอบอยู่เสมอ ถ้าร่างกายเรารู้สึกว่าสุขภาพที่ดีวัดได้ด้วยความแข็งแรง หน่วยงานจะมีความมั่นคงวัดได้ด้วยขวัญของคน ขวัญของคนในหน่วยงานมองได้จากทัศนคติของคน ที่มีต่อหน่วยงาน ความระตือหรือร้อนในการทำงาน ความสามัคคีกลมเกลียวของคนในหน่วยงาน

เอกสารประกอบกิจกรรมกลุ่ม เรื่อง การประสานงานระหว่างกลุ่ม

การสื่อความหมายกับการทำงานเป็นกลุ่ม

การทำงานเป็นกลุ่มจะดำเนินได้ดี สมาชิกกลุ่มต้องมีการติดต่อสื่อสารเพื่อให้เกิดความเข้าใจในงานที่ทำร่วมกัน ถ้าสื่อความหมายไม่เข้าใจกันจะเกิดความเข้าใจผิด เป็นผลเสียต่อการทำงานและความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิก การสื่อความหมายที่ดีจึงเป็นเรื่องสำคัญ

การสื่อความหมายโดยทั่วไปมี 3 ประเภทคือ

1. การสื่อความหมายที่ใช้ถ้อยคำหรือการสื่อความหมายทางวาจา ได้แก่ การสื่อความหมายที่ใช้พูดเป็นสื่อในการทำความเข้าใจกัน
2. การสื่อความหมายที่ไม่ใช้ถ้อยคำ ได้แก่ การใช้สัญลักษณ์ สัญญาณ หรือเครื่องหมายต่าง ๆ เป็นสื่อในการส่งข่าวสาร
3. การสื่อความหมายทางท่าทาง ได้แก่ การใช้ท่าทางหรือกิริยาอาการต่าง ๆ เป็นสื่อในการทำความเข้าใจ

การสื่อความหมายที่มีประสิทธิภาพ หมายถึง การสื่อความหมายที่ทั้งผู้รับสารและส่งสารเข้าใจตรงกันหากเข้าใจไม่ตรงกัน การสื่อความหมายนั้นถือว่าขาดประสิทธิภาพ

องค์ประกอบของการสื่อความหมาย การสื่อความหมายมีองค์ประกอบต่าง ๆ ดังนี้คือ

1. ผู้ส่งสาร ได้แก่ ผู้ที่ต้องการให้ผู้อื่นรับทราบสารทางวาจา ทางท่าทาง เรียกว่า ผู้พูด
2. ผู้รับสาร ได้แก่ ผู้รับสารที่ผู้ส่งมาให้ไม่ว่าจะเป็นทางวาจา ทางท่าทาง เรียกว่า ผู้ฟัง
3. สารหรือข่าวสาร ได้แก่ เนื้อหาหรือเรื่องราวที่ผู้ส่งสารส่งไปให้ผู้รับสาร
4. สื่อ ได้แก่ เครื่องมือที่ใช้ในการติดต่อสื่อสาร เพื่อช่วยการส่งหรือรับสาร สะดวกชัดเจน
5. สิ่งแวดล้อมภายนอกขณะสื่อสารความหมาย ได้แก่ สิ่งรบกวนรอบตัวขณะส่งและ

รับสาร

สาเหตุที่ทำให้การสื่อความหมายขาดประสิทธิภาพ

สาเหตุที่ทำให้การสื่อความหมายขาดประสิทธิภาพมักมาจากองค์ประกอบเหล่านี้ เช่น

1. สาเหตุทางด้านผู้ส่งสาร

1.1 ความสามารถทางด้านการใช้ภาษา คำพูด ท่าทางของผู้ส่งสาร คือความสามารถในการเลือกคำพูดได้เหมาะสม การเรียบเรียงถ้อยคำ น้ำเสียงและท่าทางประกอบคำพูด หากผู้ส่งสารใช้ภาษาไม่ถูกต้องเหมาะสมก็อาจทำให้ผู้ฟังเข้าใจผิด

1.2 ความเข้าใจของผู้ส่งสารในเรื่องที่จะสื่อไปให้ผู้รับเข้าใจ หากผู้ส่งไม่มีความเข้าใจในสารหรือเนื้อหาที่จะส่งไปแล้ว ก็ย่อมมีผลต่อความเข้าใจของผู้รับสารด้วย

1.3 สภาวะทางจิตใจของผู้ส่งสาร หากผู้ส่งมีความวิตกกังวล เครียด กลัว ตื่นเต้น ฯลฯ ความรู้สึกเหล่านี้มีผลต่อการพูดจาสื่อความหมายทำให้การพูดขาดประสิทธิภาพ

1.4 ความจำกัดด้านการรับรู้ ความจำคนเราไม่เท่ากันบางคนลืมง่าย หากผู้ส่งสารมีสมาธิที่จำได้น้อย จะมีผลต่อการสื่อความหมาย คือเกิดการลืมประเด็นขึ้น

1.5 การแปลความหมายของผู้ส่งสาร คนเรามีประสบการณ์เดิมต่างกัน ทำให้แปลความหมายคำพูดต่างกัน ทำให้เกิดความเข้าใจผิดตามมา

1.6 ความมั่นใจของผู้ส่งสาร หากผู้ส่งมีความมั่นใจแนใจ ก็ย่อมทำให้การส่งสารนั้นมีความชัดเจนราบรื่น

2. สาเหตุจากผู้รับสาร

2.1 สมรรถภาพฟังของผู้รับสาร หากผู้รับไม่มีสมรรถภาพในการฟัง ไม่ได้ตั้งใจหรือสนใจฟังเนื้อหาหรือเรื่องราวที่ผู้ส่งสารมาให้ ทำให้รับสารได้ไม่ครบถ้วนตามที่ผู้ส่งต้องการ

2.2 ความจำกัดด้านความจำ คนเรามีความจำกัดในเรื่องความจำ ดังนั้นผู้รับสารได้ไม่ครบถ้วนตามที่ผู้ส่งต้องการ เนื่องจากจำได้แต่เพียงบางส่วนหรือลืมบางส่วนไป

2.3 ความจำกัดด้านการรับรู้ คนเรามักเลือกรับรู้สิ่งที่ตนเองเห็นว่าสำคัญ ดังนั้นการรับสารจากผู้ส่งสาร ผู้รับอาจเลือกรับรู้เฉพาะที่ตนสนใจหรือเห็นว่าสำคัญเท่านั้น

2.4 สภาวะด้านจิตใจของผู้รับขณะรับสาร หากผู้รับสารมีสภาวะจิตใจที่ไม่ปกติ เช่น รู้สึกตื่นเต้น ตกใจ กลัว หรือวิตกกังวล มีผลทำให้การรับสารขาดความสมบูรณ์ไป

2.5 การแปลความหมายของผู้รับสาร ผู้รับสารอาจแปลความหมายของสารที่ส่งมาผิดไปจากความประสงค์ของผู้ส่งสารได้ เนื่องจากประสบการณ์เดิมต่างกัน

2.6 ทักษะการคิดของผู้รับสารที่มีต่อผู้ส่งสาร ความรู้สึกของผู้รับสารที่มีต่อผู้ส่งสารทั้งในทางบวกและทางลบ มีผลต่อการรับฟังและการแปลความหมายของผู้รับ

2.7 ความสนใจของผู้รับสารในที่ส่งมา หากเรื่องไม่เป็นที่สนใจของผู้รับจะรับไม่เต็มที่เท่าที่ควร โดยเฉพาะถ้าผู้รับไม่เคยมีประสบการณ์หรือพื้นฐานที่จะเข้าใจกันมาก่อน

3. สาเหตุจากสารที่ส่งไป

3.1 ความชัดเจนของสาร หากสารที่ส่งไป ขาดความชัดเจนผู้รับก็ย่อมได้รับสารนั้นอย่างไม่ชัดเจนด้วยถึงแม้ว่าผู้ส่งจะมีความสามารถและส่งสารได้ดีเพียงใดก็ตาม

3.2 ความต่อเนื่องของสาร หากสารมีเนื้อหาชัดเจนต่อเนื่อง ผู้รับย่อมรับสารได้อย่างรวดเร็วและเข้าใจดี หากเนื้อหาไม่ต่อเนื่องอาจมีผลส่งและรับสารนั้นไม่สมบูรณ์

3.3 ความยาวของสาร เนื่องจากทุกคนมีข้อจำกัดในเรื่องความจำและสมรรถภาพการรับฟัง หากสารมีเนื้อหาเยิ่นเย้อ ความสมบูรณ์ในการรับ-ส่งสาร จะลดน้อยตามด้วย

3.4 สารสำคัญและความละเอียดของสาร หากสารที่ส่งไปมีรายละเอียดปลีกย่อยมากโอกาสจะบิดเบือนหรือตกหล่นขาดหายไปย่อมมีมาก

3.5 ความน่าสนใจของสาร หากสารที่ส่งขาดความน่าสนใจที่จะชักจูงใจให้ผู้รับฟังอย่างตั้งใจ โอกาสที่ผู้รับฟังจะขาดสมาธิในการฟังจะมีมากขึ้น

4. สาเหตุจากทางด้านสื่อ

4.1 การขาดสื่อที่จะช่วยให้การส่งและรับสารชัดเจน เช่น ห้องที่ใหญ่หากขาดไมโครโฟน ผู้รับอาจได้ยินไม่ชัดเจนทำให้การรับสารขาดความสมบูรณ์หรือบิดเบือนไปได้

4.2 สื่อที่ใช้ไม่มีความเหมาะสม เช่น การใช้รูปภาพประกอบการส่งสาร แต่ รูปมีขนาดเล็กไปผู้รับสารมองไม่เห็น จึงอาจทำให้การส่ง-รับสารขาดประสิทธิภาพได้

4.3 การใช้สื่อเพื่อสื่อสารไม่มีประสิทธิภาพ นั่นคือสื่ออาจมีความเหมาะสม แต่ผู้ใช้ไม่สามารถใช้อย่างมีประสิทธิภาพ ทำให้ประสิทธิภาพของการส่งและรับสารลดลงด้วย

5. สาเหตุทางด้านสิ่งแวดล้อมภายนอกขณะสื่อสาร

นั่นคือขณะที่กำลังดำเนินการส่ง-รับสาร บังเอิญมีเสียงดังรบกวนจากภายนอกแทรกเข้ามา ผู้ส่งอาจเสียสมาธิในการส่งหรือผู้รับอาจได้ยินแต่ขาดความชัดเจน การรบกวนจากสิ่งแวดล้อมภายนอกอาจมาในรูปของเสียง กลิ่น ความร้อน ความเย็น หรือสิ่งที่สร้างความเบี่ยงเบนความสนใจของ ผู้ส่งรับสารได้ เป็นข้อที่ควรให้ความระมัดระวังด้วย

ภาคผนวก ข

แบบวัดความรู้เกี่ยวกับการเป็นผู้นำด้านการทำงานเป็นกลุ่ม

แบบวัดความรู้เกี่ยวกับผู้นำการทำงานเป็นกลุ่ม

เป็นแบบวัดความรู้เกี่ยวกับผู้นำการทำงานเป็นกลุ่ม ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นและได้ผ่านการตรวจสอบความเที่ยงตรงจากผู้เชี่ยวชาญแล้ว

แบบวัดความรู้เกี่ยวกับผู้นำการทำงานเป็นกลุ่ม

คำชี้แจง จงตอบคำถามโดยทำเครื่องหมายวงกลม O รอบตัวอักษรหน้าข้อที่คิดว่าถูกต้องเหมาะสมมากที่สุด

1. ผู้นำควรมีคุณลักษณะเช่นไร

- ก. เป็นคนคนเดียวกันทุกงานเพื่อเกิดความชำนาญ
- ข. เป็นใครก็ได้ที่ได้รับการแต่งตั้งเพราะสมาชิกต้องปฏิบัติตามอยู่แล้ว
- ค. เป็นคนที่เหมาะสมกับงาน มีความรู้ความสามารถและมีความรับผิดชอบสูง
- ง. เป็นใครก็ได้ที่หมุนเวียนกันเป็นผู้นำ เพราะจะได้เป็นการฝึกให้ทุกคนได้เรียนรู้งาน

2. ข้อใดไม่ใช่คุณสมบัติที่ดีที่ผู้นำควรหลีกเลี่ยง

- ก. ปฏิบัติตามความเห็นส่วนรวมของสมาชิกในกลุ่ม
- ข. ปิดกั้นความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกในกลุ่ม
- ค. ไม่ฟังคำคัดค้าน ถือว่าตนเป็นคน หน้าไหว้หลังหลอก
- ง. ปฏิเสธข้อบกพร่องของตนเอง มีอารมณ์รุนแรงเกรี้ยวกราด

3. บทบาทของผู้นำคือ

- ก. นำกลุ่มทำงานโดยสร้างความสามัคคีจนงานสำเร็จตามเป้าหมาย
- ข. นำกลุ่มทำงานโดยไม่คำนึงถึงความรู้สึกของคนในกลุ่ม
- ค. นำกลุ่มทำงานโดยใช้อำนาจหน้าที่ของตนคอยควบคุม
- ง. นำกลุ่มทำงานโดยใช้กฎระเบียบ ข้อตกลงควบคุมตลอดเวลา

4. ผู้นำควรใช้อำนาจแบบใด เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุดในการทำงาน

- ก. แบบตามสบาย
- ข. แบบตามใจ
- ค. แบบเผด็จการ
- ง. แบบประชาธิปไตย

5. การตัดสินใจ คือ

- ก. การเลือกทำสิ่งใดสิ่งหนึ่งตามความต้องการของผู้นำ
- ข. การเลือกทำสิ่งที่ดีที่สุดเพื่อบรรลุผลตามที่กลุ่มต้องการ
- ค. การเลือกทำสิ่งที่ดีที่สุดในขณะนั้น
- ง. การเลือกทำสิ่งที่ดีที่สุดตามความเห็นของผู้นำ

6. ขั้นตอนแรกของการตัดสินใจ คือ

- ก. เปรียบเทียบทางเลือก
- ข. เลือกทางที่ดีที่สุด
- ค. พยายามหาทางเลือกให้มากที่สุด
- ง. กำหนดวัตถุประสงค์ให้ชัดเจน

7. เมื่อเกิดการผิดพลาดจากการตัดสินใจ ท่านควรปฏิบัติอย่างไรเป็นอันดับแรก

- ก. ยกเลิกโครงการออกไปก่อนโดยไม่มีกำหนด
- ข. ปรึกษาผู้เกี่ยวข้องเพื่อหาทางแก้ไข
- ค. ไม่ขยายกิจการเพิ่มเติมอีก
- ง. ศึกษาข้อบกพร่องเพื่อตัดสินใจครั้งใหม่

8. การตัดสินใจโดยกลุ่มควรกระทำเมื่อเกิดปัญหาที่

- ก. มีผลกระทบต่อผู้นำกลุ่ม
- ข. มีผลกระทบต่อหลายฝ่ายในกลุ่ม
- ค. มีผลกระทบต่อสมาชิกกลุ่ม
- ง. มีผลกระทบต่อบางคนในกลุ่ม

9. ความหมายที่ถูกต้องของ “ปัญหา” คืออะไร

- ก. ต้นเหตุของความท้อแท้
- ข. สิ่งที่มีมนุษย์ทุกคนจะต้องพบ
- ค. สิ่งที่ช่วยสร้างขวัญและกำลังใจ
- ง. สิ่งที่เกิดขึ้นโดยปกติธรรมดา

10. แนวความคิดใดไม่ใช่กระบวนการแก้ปัญหา

- ก. ตัดสินใจและวินิจฉัยสั่งปฏิบัติการ
- ข. กำหนดปัญหาและการรวบรวมข้อมูล
- ค. จัดทำแผนการประเมินและติดตามผล
- ง. กำหนดวัตถุประสงค์แล้วหาวิธีการแก้ไข

11. ผู้ทำหน้าที่ผู้นำในการแก้ไขปัญหาควรมีทัศนคติดังนี้

- ก. ต้องไม่เชื่อใครง่ายๆในการตัดสินใจ
- ข. ปัญหาสามารถแก้ไขได้หากกลุ่มมีความตั้งใจจริง
- ค. เมื่องานเกิดปัญหาแล้วคงสำเร็จได้ยาก
- ง. ต้องพยายามไม่ให้เกิดข้อโต้แย้งขึ้น

12. “ขวัญ” คืออะไร

- ก. การมีน้ำใจนักกีฬาต่อผู้ร่วมงาน
- ข. ความซื่อสัตย์ต่อการทำงาน
- ค. ความมีจิตใจมุ่งมั่นทำงาน
- ง. ทัศนคติความพึงพอใจต่องาน

13. ปัจจัยที่ส่งเสริมการเกิดกำลังขวัญที่ดี คือ

ก. ความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างผู้นำกับสมาชิก

ข. มอบหมายงานตามความพอใจของผู้นำ

ค. พิจารณาเพิ่มผลงานให้กับสมาชิกตามลำดับไปเรื่อย

ง. จัดสภาพการทำงานตามความจำเป็นของงาน

14. การสร้างแรงจูงใจ คือ

ก. การชักชวนให้ผู้อื่นทำตามความต้องการของตน

ข. การบังคับให้ผู้อื่นทำตามความต้องการของตน

ค. การกระตุ้นให้ผู้อื่นสนใจและทำตามความต้องการของตน

ง. การอาศัยกฎเกณฑ์ชักชวนให้ผู้อื่นทำตามความต้องการของตน

15. สิ่งจูงใจของมาสโลว์มุ่งเน้นด้านใดเป็นอันดับแรก

ก. ด้านความต้องการพื้นฐานร่างกาย

ข. ด้านความต้องการความปลอดภัย

ค. ด้านความต้องการทางด้านสังคม

ง. ด้านความต้องการการนับถือ

16. บางครั้งการใช้เทคนิคการจูงใจไม่ได้ผล ท่านคิดว่าอาจเกิดจากสิ่งใด

ก. ความไม่เหมาะสมของเวลา

ข. สิ่งที่น่ามาจูงใจไม่เหมาะสม

ค. สภาพการจูงใจไม่เหมาะสม

ง. เป็นไปได้ทุกข้อ

17. ท่านคิดว่าจะใช้หลักการใดตรวจสอบขวัญและกำลังใจของสมาชิก

ก. พิจารณาจากผลงานของสมาชิก

ข. พิจารณาจากรายได้ของสมาชิก

ค. พิจารณาจากนโยบายของสมาชิก

ง. พิจารณาจากความต้องการของสมาชิก

18 ความหมายของ “กลุ่ม” คือ

ก. คนมากกว่าสองคนตกลงใจมาอยู่รวมกัน

ข. คนมากกว่าสองคนมารวมกันและมีอิทธิพลต่อกัน

ค. คนมากกว่าสองคนมารวมกันภายใต้อำนาจเดียวกัน

ง. คนมากกว่าสองคนมีจุดมุ่งหมายเดียวกัน

19. การทำงานเป็นกลุ่มจะประสบความสำเร็จขึ้นกับปัจจัยใดที่สำคัญ

ก. ผู้นำดี สมาชิกดี เงินทุนดี

ข. ผู้นำดี สมาชิกดี วิธีจัดการดี

ค. วิธีจัดการดี สมาชิกดี เงินทุนดี

ง. ตั้งใจดี สมาชิกดี เงินทุนดี

20. บทบาทผู้นำในการพัฒนาการทำงานเป็นกลุ่มที่สำคัญคือ

ก. สามารถคิดในเวลาจำกัด เพื่อปรับเปลี่ยนวิธีการทำงานให้เหมาะสม

ข. มีความเชี่ยวชาญและชำนาญงานที่สุดในการทำงาน

ค. รู้จักวิธีการควบคุมความคิดเห็นของผู้อื่น

ง. เป็นผู้เดียวที่ทราบขั้นตอนการปฏิบัติงานของกลุ่ม

21. บทบาทที่ดีของสมาชิกกลุ่มที่ดีควรเป็นเช่นไร

ก. ไม่เข้าไปก้าวกายงานของผู้นำทุกเรื่อง

ข. เปิดโอกาสให้สมาชิกคนอื่นได้ทำงานมาก

ค. เปิดโอกาสให้ผู้นำได้ทำงานมาก

ง. ร่วมมือในการทำงานเต็มความสามารถ

22. ก่อนลงมือทำตามแผนงานควรมีการทบทวนเรื่องเกี่ยวกับ

ก. แผนการดำเนินงาน

ข. กำหนดการทำงาน

ค. จุดมุ่งหมายของงาน

ง. วิธีการประเมินผลงาน

23. ข้อความใดแสดงถึงความสำคัญของการทำงานเป็นกลุ่ม

ก. มุ่งให้บรรลุวัตถุประสงค์ของผู้นำ

ข. มุ่งให้บรรลุวัตถุประสงค์ของชาติ

ค. มุ่งให้บรรลุวัตถุประสงค์ของสมาชิก

ง. มุ่งให้บรรลุวัตถุประสงค์ของหน่วยงาน

24. ลำดับขั้นตอนของการทำงานกลุ่มเป็นอย่างไร

ก. วางแผน แบ่งงาน ปฏิบัติตามแผน ประเมินผลงาน

ข. แบ่งงาน วางแผน ปฏิบัติตามแผน ประเมินผลงาน

ค. วางแผน แบ่งงาน ประเมินผลงาน ปฏิบัติตามแผน

ง. ประเมินผลงาน ปฏิบัติตามแผน แบ่งงาน วางแผน

25. การกำหนดจุดมุ่งหมายมีประโยชน์ต่อสมาชิกในการทำงานกลุ่มได้อย่างไร

ก. สมาชิกแต่ละคนมีกำลังใจในการทำงาน

ข. เกิดความเข้าใจระหว่างสมาชิกด้วยกัน

ค. ทำให้ทราบทิศทางการทำงาน และผลที่จะได้รับ

ง. สมาชิกได้แลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกัน

26. จุดมุ่งหมายของการประเมินผลงานคืออะไร

ก. เพื่อแก้ไขข้อบกพร่องของกลุ่ม

ข. เพื่อรายงานผลการปฏิบัติงานของกลุ่ม

ค. เพื่อรับทราบผลการทำงานของกลุ่ม

ง. เพื่อตรวจสอบงานตามจุดมุ่งหมายของกลุ่ม

27. การสื่อความหมายที่ดี คือ อะไร

- ก. การที่สามารถพูดได้เสียงดัง ฟังชัด
- ข. การที่สามารถพูดจาได้ไพเราะน่าฟัง
- ค. การที่สามารถพูดชักจูงให้คนอื่นคล้อยตามได้
- ง. การที่สามารถทำให้คนอื่นเข้าใจความต้องการได้

28. ข้อใดไม่ใช่ องค์ประกอบของการสื่อความหมาย

- ก. ผู้ส่ง และ ผู้รับสาร
- ข. เครื่องมือติดต่อสื่อสาร
- ค. สิ่งแวดล้อมภายในขณะสื่อสาร
- ง. สิ่งแวดล้อมภายนอกขณะสื่อสาร

29. การสื่อความหมายแบ่งเป็น 3 ประเภทดังนี้

- ก. ทางถ้อยคำ ทางสัญญาณ ทางเครื่องหมาย
- ข. ทางวาจา ทางสัญลักษณ์ ทางท่าทาง
- ค. ทางถ้อยคำ ทางวาจา ทางท่าทาง
- ง. ทางวาจา ทางเครื่องหมาย ทางท่าทาง

30. คำกล่าวที่ว่า “คนไทยมีความสามารถเฉพาะตัวดี แต่เมื่อทำงานเป็นกลุ่มมักล้มเหลว” ท่านคิดว่าควรแก้ไขการทำงานกลุ่มในเรื่องใด

- ก. การกำหนดนโยบายกลุ่ม
- ข. การสร้างความสามัคคีในกลุ่ม
- ค. การกำหนดบทบาทของสมาชิกกลุ่ม
- ง. การยอมรับความเห็นของสมาชิก

(ปรับปรุงจาก เอกชัย เอื้อเฟื้อ. คู่มือวิทยากรหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อการเสริมสร้างคุณลักษณะด้านการทำงานเป็นกลุ่ม. กรุงเทพฯ, 2537. อัดสำเนา) /////

เฉลย แบบทดสอบวัดผลความรู้ภาวะการเป็นผู้นำด้านการทำงานเป็นกลุ่ม

ข้อ 1 ตอบ ค. ข้อ 2 ตอบ ก. ข้อ 3 ตอบ ก. ข้อ 4 ตอบ ก. ข้อ 5 ตอบ ค.
ข้อ 6 ตอบ ง. ข้อ 7 ตอบ ง. ข้อ 8 ตอบ ค. ข้อ 9 ตอบ ค. ข้อ 10 ตอบ ข.
ข้อ 11 ตอบ ง. ข้อ 12 ตอบ ค. ข้อ 13 ตอบ ข. ข้อ 14 ตอบ ข. ข้อ 15 ตอบ ง.
ข้อ 16 ตอบ ค. ข้อ 17 ตอบ ง. ข้อ 18 ตอบ ง. ข้อ 19 ตอบ ก. ข้อ 20 ตอบ ข.
ข้อ 21 ตอบ ข. ข้อ 22 ตอบ ค. ข้อ 23 ตอบ ง. ข้อ 24 ตอบ ข. ข้อ 25 ตอบ ง.
ข้อ 26 ตอบ ก. ข้อ 27 ตอบ ค. ข้อ 28 ตอบ ค. ข้อ 29 ตอบ ก. ข้อ 30 ตอบ ง.

ภาคผนวก ค

แบบสังเกตทักษะความเป็นผู้นำด้านการทำงานเป็นกลุ่ม

แบบสังเกตทักษะ
ความเป็นผู้นำด้านการทำงานเป็นกลุ่ม

ผู้รับการอบรมชื่อ นามสกุล

การประเมินผล ขอให้ทำเครื่องหมาย ☒ ลงในช่อง ☐ ตามเกณฑ์คะแนนดังนี้

- 5 หมายถึง ผู้เข้ารับการอบรมแสดงพฤติกรรมที่กำหนดให้ มากที่สุด
 4 หมายถึง ผู้เข้ารับการอบรมแสดงพฤติกรรมที่กำหนดให้ มาก
 3 หมายถึง ผู้เข้ารับการอบรมแสดงพฤติกรรมที่กำหนดให้ ปานกลาง
 2 หมายถึง ผู้เข้ารับการอบรมแสดงพฤติกรรมที่กำหนดให้ น้อย
 1 หมายถึง ผู้เข้ารับการอบรมแสดงพฤติกรรมที่กำหนดให้ น้อยที่สุด

ลำดับ	พฤติกรรม	ผู้เข้ารับการอบรมแสดงพฤติกรรมที่กำหนดให้				
		มากที่สุด 5	มาก 4	ปานกลาง 3	น้อย 2	น้อยที่สุด 1
1.	ความสามารถวางแผนก่อนการปฏิบัติงาน					
2.	ความสามารถในการเป็นผู้นำและผู้ตาม					
3.	ความสามารถอธิบายแสดงความคิดเห็น					
4.	ความสามารถตัดสินใจแก้ปัญหาด้วยตนเอง					
5.	ความสามารถในการวินิจฉัยปัญหา					
6.	ความสามารถกำหนดให้สมาชิกภายในกลุ่มรับผิดชอบ					
7.	ความสามารถรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น					
8.	ความสามารถสร้างขวัญและแรงจูงใจ					
9.	ความสามารถวิเคราะห์ความต้องการของสมาชิก					
10.	ความสามารถอธิบายความสำคัญของการทำงานเป็นกลุ่ม					
11.	ความสามารถการเป็นสมาชิกที่ดี					

ลำดับ	พฤติกรรม	ผู้รับการอบรมแสดงพฤติกรรมที่กำหนดให้				
		มากที่สุด 5	มาก 4	ปานกลาง 3	น้อย 2	น้อยที่สุด 1
12.	ความสามารถอภิปรายกระบวนการทำงานเป็นกลุ่ม					
13.	ความสามารถเลือกผู้นำกลุ่มได้เหมาะสม					
14.	ความสามารถสร้างกลุ่มทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ					
15.	ความสามารถในการระดมความคิดเห็นจากสมาชิกกลุ่ม					
16.	ความสามารถวิเคราะห์องค์ประกอบของกระบวนการกลุ่ม					
17.	ความสามารถวิเคราะห์แบบผู้นำในการทำงานเป็นกลุ่ม					
18.	ความสามารถอภิปรายความสำคัญของการติดต่อสื่อสาร					
19.	ความสามารถพูดเพื่อสื่อความหมายได้อย่างมีประสิทธิภาพ					
20.	ความสามารถแก้ไขพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมในการประชุมกลุ่ม					

ลงชื่อ

(.....)

ผู้ประเมิน

ภาคผนวก ง

รายนามผู้เชี่ยวชาญตรวจเครื่องมือ

รายนามผู้เชี่ยวชาญตรวจเครื่องมือ

1. รองศาสตราจารย์ เวธนี กรีทอง ภาควิชาการแนะแนวและจิตวิทยาการศึกษาศาสตร์
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร
2. รองศาสตราจารย์ ทศพร มณีศรีขำ ภาควิชาการแนะแนวและจิตวิทยาการศึกษาศาสตร์
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร
3. อาจารย์ ไพศาล อันประเสริฐ ภาควิชาการแนะแนวและจิตวิทยาการศึกษาศาสตร์
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร

ภาคผนวก จ

ตารางแสดงค่าความยากง่าย ค่าอำนาจจำแนกของแบบวัดความสามารถ
การเป็นผู้นำด้านการทำงานเป็นกลุ่ม

ตารางแสดงค่าความยากง่าย (p) ค่าอำนาจจำแนก (r) ของแบบวัดความสามารถ
เป็นผู้นำด้านการทำงานเป็นกลุ่ม

ข้อที่	ความยากง่าย	อำนาจจำแนก	ข้อที่	ความยากง่าย	อำนาจจำแนก
1	.70	.41	16	.54	.41
2	.66	.41	17	.79	.41
3	.62	.25	18	.75	.50
4	.66	.33	19	.45	.41
5	.66	.33	20	.33	.33
6	.79	.41	21	.45	.41
7	.45	.41	22	.50	.58
8	.45	.33	23	.58	.33
9	.79	.41	24	.20	.41
10	.58	.50	25	.58	.33
11	.66	.33	26	.20	.41
12	.58	.25	27	.33	.33
13	.50	.33	28	.33	.33
14	.37	.58	29	.62	.41
15	.79	.41	30	.37	.25

ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .87

ประวัติย่อผู้วิจัย

ประวัติย่อผู้วิจัย

ชื่อ	นางชิตชนประภา จำเริญกุล
วัน เดือน ปี เกิด	26 มีนาคม พ.ศ. 2504
สถานที่เกิด	จังหวัดสุพรรณบุรี
ที่อยู่ปัจจุบัน	88 / 103 หมู่ 16 แขวง/เขต มีนบุรี กรุงเทพมหานคร 10510
ตำแหน่งการงาน	พยาบาลวิชาชีพ 7 วช.
สถานที่ทำงานปัจจุบัน	โรงพยาบาลนพรัตนราชธานี ถนนรามอินทรา แขวง/เขต คันนายาว กรุงเทพมหานคร 10230
ประวัติการศึกษา	
พ.ศ. 2521	มัธยมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนกรรณสูตศึกษาลัยจังหวัดสุพรรณบุรี
พ.ศ. 2526	ประกาศนียบัตรการพยาบาลและผดุงครรภ์ชั้นสูง วิทยาลัยพยาบาล ชลบุรี
พ.ศ. 2547	กศ.ม. วิชาเอกการศึกษาพิเศษ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร กรุงเทพมหานคร